

22 ชุมชนแห่งการเรียนรู้

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

22 ชุมชนแห่งการเรียนรู้

22 ชุมชนแห่งการเรียนรู้

สำนักบริหารงานการศึกษาเอกชนโรงเรียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ชื่อหนังสือ : 22 ชุมชนแห่งการเรียนรู้

ISBN : 974-232-172-8

พิมพ์ครั้งที่ 1 : 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : กลุ่มแผนงาน สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน

เว็บไซต์ : <http://www.nfe.go.th/>

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์

44 ถนนบูรณศาสตร์ หลังศาลเจ้าพ่อเสือ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 0 2224 1648 -9 โทรสาร 0 2622 1395

คำนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และมีผลกระทบทั้งในทางดีและทางร้ายต่อนานาประเทศทั่วโลก ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว รัฐบาลภายใต้การนำของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ตระหนักดีว่าการบริหารประเทศที่เผชิญความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องเตรียมคนให้มีความพร้อมก้าวทันความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วยการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์พัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยรัฐบาลจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่งในการพัฒนาความรู้ และเป็นสังคมที่ประชาชนมีความสุข สนุกสนานกับการหาประสบการณ์และความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

เพื่อตอบสนองนโยบาย/ยุทธศาสตร์ดังกล่าวของรัฐบาล สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับประชาชนนอกระบบโรงเรียน จึงได้กำหนดให้การสร้างสังคม/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นจุดเน้นการดำเนินงานตามกลยุทธ์ กศน. สู่การปฏิบัติ ปีงบประมาณ 2548 ที่สำคัญประการหนึ่ง โดยได้จัดทำโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 ในการทำจุดเน้นดังกล่าวสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการใน 22 จังหวัดนำร่อง 154 ชุมชน และเพื่อทราบถึงความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ กระบวนการดำเนินงาน ทัศนส่วนความร่วมมือ ผลของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ข้อคิดที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่า และความภูมิใจในความสำเร็จของแต่ละจังหวัดนำร่องที่เข้าร่วมโครงการ กลุ่มแผนงาน สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน จึงได้สรุปบทเรียนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จาก 22 จังหวัดนำร่อง เพื่อเป็นแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับชุมชนอื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามนโยบาย/ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพของรัฐบาลต่อไป

กลุ่มแผนงาน

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน

มกราคม 2549

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร โครงการ “ตลาดนัดความรู้สู่ชุมชน”	1
กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี โครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้”	5
กรณีศึกษาจังหวัดลพบุรี โครงการ “โพธิ์เก้าต้นชุมชนแห่งการเรียนรู้”	10
กรณีศึกษาจังหวัดชัยนาท	14
กรณีศึกษาจังหวัดแพร่	18
กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี	24
กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี โครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้”	30
กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก	35
กรณีศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร	38
กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต	43
กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี	47
กรณีศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี	54
กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา	61
กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา	65
กรณีศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์	69
กรณีศึกษาจังหวัดอุดรธานี	74
กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี โครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้อำเภออัญบุรี”	79
กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม	83
กรณีศึกษาสมุทรสงคราม	87
กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา	93
กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่	99
กรณีศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ	103
ภาคผนวก	115
คณะทำงาน	132

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร

โครงการ “ตลาดนัดความรู้สู่ชุมชน”

ความเป็นมาและจุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 เป็นหนึ่งในหลาย ๆ สถานศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้ดำเนินการทดลองนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการส่งเสริมให้สังคมไทยทั่วทุกแห่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ได้พยายามศึกษาและวิเคราะห์เพื่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้โดยปัจจัยหรือองค์ประกอบหนึ่งที่น่ามาวิเคราะห์ศึกษาก็คือสภาพบริบทของกรุงเทพมหานครที่มีความแตกต่างจากสภาพสังคมในต่างจังหวัด โดยกรุงเทพมหานครมีความเป็นชุมชนเมือง ซึ่งลักษณะความเป็นอยู่ของประชาชนค่อนข้างไม่เกี่ยวข้องกันเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 จึงได้จัดให้มีโครงการตลาดนัดความรู้สู่ชุมชน โดยการจัดกิจกรรมการศึกษาเคลื่อนที่ไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างเวทีและสร้างโอกาสการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และเป็นการเดินทางไปสู่ชุมชนมิใช่ให้ชุมชนเดินเข้ามาหา การดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและร่วมจัดกิจกรรมหลากหลายซึ่งประชาชนกลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่านหนังสือ ฟังดนตรี เล่นและดูกีฬา การศิลปวัฒนธรรม และฝึกอาชีพ เป้าหมายหลักในจัดกิจกรรมดังกล่าวเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงความสำคัญของการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งภูมิปัญญาที่ยั่งยืน และได้แนวทางในการดำเนินการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

หุ้นส่วนความร่วมมือที่เก็งว้อง

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนที่เป็นหน่วยงานในสังกัดเดียวกันหรือต่างสังกัดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงได้มีประสานงานเครือข่ายเพื่อร่วมดำเนินงานดังนี้

1. **หน่วยงาน ศบข.** ที่รับผิดชอบจำนวน 12 เขต โดยการประชุมชี้แจงให้เกิดความเข้าใจในหลักการแนวทางการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนการวางรูปแบบกิจกรรมที่จัด

2. **องค์กรชุมชน** การประสานงานกับผู้นำชุมชนในทุกชุมชนในเขตรับผิดชอบเพื่อให้เล็งเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ โดยการมอบหมายหน่วยงานในระดับพื้นที่เป็นผู้ประสานงานและติดต่อเพื่อให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อร่วมระดมพลังสมองเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

3. **กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน และหน่วยงานในระดับพื้นที่ (ศบข.)** ได้มีการประสานงานกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็นเวทีในการนำเสนอสินค้าของชุมชนของตนเองให้เป็นที่รู้จักแก่กลุ่มชนทั่วไป ซึ่งมีกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก

4. **หน่วยงานภาครัฐในระดับชุมชน** ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่เพื่อร่วมจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ดังกล่าวอย่างดียิ่ง เช่น สำนักงานเขต สำนักงานอนามัย เป็นต้น

5. **หน่วยงาน/องค์กรเอกชน** ประสานงานกับหน่วยงานเอกชนทั้งที่เป็นสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ สถานที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

การกำหนดเป้าหมายหรือการวางแผนการดำเนินงาน

ในการดำเนินการเพื่อการส่งเสริมหรือการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 มุ่งสร้างความตระหนักหรือจิตสำนึกของกลุ่มเป้าหมายและ

บุคลากรผู้รับผิดชอบ ตลอดจนเครือข่ายให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ การดำรงชีวิตในปัจจุบันที่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลา จึงจะสามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ โดยการสร้างให้บุคคลเกิดนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยใช้กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ทั้งการส่งเสริมการรัฐหนังสือ การจัดการศึกษาทักษะอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนเป็นตัวหลักในการเสริมสร้างให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ จึงกำหนดให้มีกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนเคลื่อนที่ไปสู่ชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามโครงการตลาดนัดความรู้สู่สังคมแห่งการเรียนรู้เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรของหน่วยงานให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนโดยให้สอดแทรกการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในทุกกิจกรรมการศึกษาที่จัดบริการแก่ประชาชน และการจัดกิจกรรมเสวนาผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ซึ่งผลการเสวนาผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการสร้างสังคมแห่งการศึกษานั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจำเป็นต้องมีการสร้างให้บุคคลเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดให้มีกิจกรรม พบปะกันอยู่เสมอ ๆ เพื่อให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และให้ความสะดวกและง่ายในการเข้าถึงการบริการต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้คนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ ดังนั้น การจัดกิจกรรมลักษณะตลาดนัดความรู้เป็นการตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับแนวคิดของผู้นำชุมชนในการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงการบริการได้ง่ายและสะดวก

จากการเสวนาผู้นำชุมชนในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตลาดนัดความรู้สู่ชุมชนตามเป้าหมาย ซึ่งผลการตอบรับเป็นที่น่าพอใจ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่างมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า อยากให้มีการจัดกิจกรรมเช่นนี้บ่อย ๆ เพื่อจะได้มีการพัฒนาอาชีพและมีความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นในชุมชน สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีประโยชน์โดยนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการพัฒนาอาชีพของตนเองและชุมชน และมีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมาก

สำหรับความต่อเนื่องของการดำเนินงาน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 มีการส่งเสริมให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเขตต่าง ๆ ทั้ง 12 เขต จัดกิจกรรมในลักษณะตลาดนัดความรู้ในระดับพื้นที่ของตนเองเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้บุคคลได้เกิดการเรียนรู้

ความภาคภูมิใจของการดำเนินงาน

การสร้างนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนของบุคคล คือ การให้ประชาชนในชุมชนได้รับบริการต่าง ๆ ที่สนใจอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและเป็นปัจจัยแรกของการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดลักษณะนิสัยใฝ่รู้ตลอดเวลา โดยการกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นผู้รู้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียนรู้หนังสือ การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรชุมชน มีบทบาทในการกระตุ้นให้คนในชุมชนได้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเกิดความคุ้นเคยและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เสมอ ๆ ซึ่งจะเป็นก้าวต่อไปของการพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีจังหวัดนนทบุรี

โครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้”

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ในปีงบประมาณ 2548 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้มีนโยบายการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ โดยศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบางบัวทอง ได้กำหนดให้มีโครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้” โดยเลือกดำเนินการในตำบลบางบัวทองและตำบลบางรักใหญ่ในการสร้างและพัฒนานักจัดการความรู้และเครือข่ายระดับตำบล ในการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องจากในปีงบประมาณ 2547 ซึ่งศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบางบัวทองได้มีการประชุมและให้ความรู้ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้กับเครือข่ายในระดับอำเภอไปแล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรท้องถิ่น และในปีงบประมาณ 2548 นี้ได้มีการขยายผลไปสู่ระดับตำบลในการพัฒนาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน ให้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงตามความต้องการการเรียนรู้อย่างแท้จริง

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

ในการดำเนินการจัดโครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้” มีจุดเริ่มมาจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบางบัวทองที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ได้รับมอบหมายจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนให้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของคนในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง เพื่อตอบสนองแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีผลกระทบมาจากการหลั่งไหลของเทคโนโลยีที่มาเป็นตัวแปรในการเรียนรู้ของ

สังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งทำให้เกิดค่านิยมตามอารยประเทศ โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางบัวทอง ได้กำหนดเป้าหมาย ดังนี้ คือ

1. ผู้นำ/แกนนำชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพเป็นนักจัดการความรู้ชุมชน
2. ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ (ตำบลบางบัวทองและหมู่บ้านวงษ์นคร ตำบลบางรักใหญ่) โดยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน
3. ภาครัฐทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชนให้ความร่วมมือจัด และสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น
4. ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนและสมาชิกของชุมชนในลักษณะบูรณาการต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีการวางแผนปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางบัวทอง เพื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลา เนื้อหาหลักสูตร วิทยากร สถานที่ ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ (Road map) ให้บรรลุวัตถุประสงค์

หุ้นส่วนความร่วมมือที่เก็งวข้อง

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้” มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้ และร่วมกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงาน ศบอ.บางบัวทอง
2. ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย
3. กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน
4. หน่วยงานภาครัฐในระดับชุมชน เช่น สำนักงานเขต สำนักงานสาธารณสุขตำบล อบต. องค์กรท้องถิ่น พัฒนาชุมชนตำบล และโรงเรียนในพื้นที่ เป็นต้น
5. หน่วยงาน/องค์กรเอกชน เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ ร้านค้า และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ซึ่งถือว่าจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งปัญญาหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา

ผลการดำเนินงาน

1. ผลการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพนักจัดการความรู้ให้กับผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำกลุ่มต่างๆ ในระดับตำบล ของตำบลบางบัวทอง และตำบลบางรักใหญ่ จำนวน 30 คน จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการอบรมดังกล่าว กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ของสังคมแห่งการเรียนรู้ และจากการศึกษาดูงานที่ตำบลบ้านพราน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ซึ่งมีทั้งรูปแบบกระบวนการเปิดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำแผนชุมชน (ซึ่งประกอบด้วย สสำรวจข้อมูล/ศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน เปิดเวที วิเคราะห์สภาพปัญหา จัดทำแผน ประชาพิจารณ์แผน ดำเนินการตามแผนและติดตามผล) ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้วิธีการสร้างองค์ความรู้ของชุมชนอื่นอย่างเป็นรูปธรรมและนำไปเป็นแบบในการใช้กับชุมชนของตนเองได้เป็นอย่างดี

2. จากการศึกษาอบรมพัฒนาศักยภาพนักจัดการความรู้ และศึกษาดูงาน การบริหารจัดการขยะรูปแบบการบำบัดและใช้ประโยชน์จากขยะแบบครบวงจร

นักจัดการความรู้ของตำบลบางรักใหญ่ได้มีการนำความรู้ที่ได้รับนำมาจัดกิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

❖ **กิจกรรมหน้าบ้านสวยด้วยไม้กระถาง** เป็นความร่วมมือของชุมชนหมู่บ้านวงศ์ชัยนคร ที่นำเอาจุดอ่อนของหมู่บ้านมาประยุกต์ใช้เป็นจุดแข็งในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ ด้วยการนำเอาธรรมชาติมาเป็นส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน “บ้านน่าอยู่ ครอบครัวยั่งยืน สุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี” ซึ่งเป็นการใช้จิตวิทยาการจัดการเข้ามาปรับใช้ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มองเห็นคุณค่าของการรักษาสิ่งแวดล้อม และสร้างบรรยากาศการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม

และกิจกรรมที่อ่านหนังสือเป็นความร่วมมือของประชาชน เด็ก และเยาวชนในชุมชนร่วมกันบริจาค และจัดหาสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และทำกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยนักจัดการความรู้และแกนนำประชาชนในชุมชน ได้จัดหาสถานที่จัดทำศาลาที่อ่านหนังสือขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เป็นสภากาแฟของกลุ่มผู้สูงอายุ และจัดกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ของชุมชน

สำหรับตำบลบางบัวทอง นักจัดการความรู้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาจัดกิจกรรมในพื้นที่ 2 กิจกรรม ดังนี้

❖ **กิจกรรมการบริหารจัดการขยะ** ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการอบรมและฝึกปฏิบัติขยะสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น นำมาผลิตเป็นปุ๋ยน้ำ ปุ๋ยชีวภาพ ปุ๋ยเม็ด ผลิตถ่านอัดแท่ง และการผลิตแก๊สชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือน เพื่อทดแทนพลังงานแก๊สในปัจจุบันได้ โดยขั้นตอนการผลิตต้องผ่านกรรมวิธีซึ่งกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจที่จะสามารถรวมกลุ่มทำได้ภายในชุมชน และยังเป็นการจัดประกายความคิดให้ตระหนักถึงความสำคัญของขยะ และประโยชน์ที่จะได้รับจากขยะถ้ามีวิธีการจัดการที่ดี และยังเป็นองค์ความรู้ที่จะสามารถนำกลับมาถ่ายทอดขยายผลให้กับประชาชนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

❖ **กิจกรรมพัฒนาอาชีพในชุมชน** ได้มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มผ้าบาติกได้นำแนวคิดจากการเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานจากโครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้” มาเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มและสามารถรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ จำนวนอย่างน้อย 20 คน ที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนต่อไป และกลุ่มเลี้ยงแพะได้นำแนวคิดจากการอบรมศึกษาดูงานมาเป็นแนวทางในการทำแหล่งการเรียนรู้และการให้ความรู้การเลี้ยงแพะอย่างถูกวิธี และมีคุณภาพ

3. การจัดตลาดนัดการเรียนรู้สู่อาชีพ หรือ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้ ร่วมใจสืบสาน สร้างสรรค์ ศิลปวัฒนธรรมไทย” เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและความคิดสร้างสรรค์งานศิลปะของคนในชุมชนร่วมถ่ายทอดให้กับชุมชนภายนอกได้เกิดการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์จริง และเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติอาชีพ(อาทิ การทำผ้าบาติก การแปรรูปสมุนไพร การร้อยลูกปัด การทำน้ำพริก น้ำนมแพะ เป็นต้น) ที่ตนชอบ และมีความต้องการที่จะนำความรู้ที่ได้กลับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง และแต่ละอาชีพสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเผยแพร่ให้กับภายนอกเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ได้รับการตอบรับจากประชาชน นักศึกษาในและนอกระบบโรงเรียนและเยาวชนเป็นจำนวนมาก และจากการประเมินผล กลุ่มเป้าหมายมีความพึงพอใจที่ได้รับความรู้ในการร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

1. ชุมชนยังมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่ชัดเจน
2. ชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์การจัดทำแผนชุมชน
3. ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่แต่ละพื้นที่
4. หน่วยงานเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมค่อนข้างน้อย

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

1. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ที่ดำเนินการเกิดการเรียนรู้ตามกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของโครงการและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้จริง
2. ประชาชนในพื้นที่เป้าหมายมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเป้าหมาย
4. ชุมชนเป้าหมายมีความเข้มแข็งมากขึ้น
5. ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันมากกว่าที่ผ่านมา
6. เกิดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้น
7. ประชาชนที่ร่วมโครงการมีศักยภาพในการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

1. การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการร่วมมือของประชาชน ผู้นำชุมชน และผู้นำท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องรอหน่วยงานจากรัฐเพียงอย่างเดียว
2. การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นการสร้างความรู้สึกในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และการสร้างองค์ความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนวัตกรรมใหม่
3. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและในการแก้ปัญหาของชุมชน
4. สร้างจิตสำนึกในการรักถิ่นฐานตนเอง
5. ความเข้มแข็งชุมชนจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการมององค์รวมของชุมชนและสังคม และประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนัก รักและหวงแหนทรัพยากรตลอดจนแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนให้ดำรงอยู่ได้สืบไป

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีจังหวัดลพบุรี

โครงการ “โพธิ์เก้าต้นชุมชนแห่งการเรียนรู้”

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 ซึ่งจังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี ได้เลือกชุมชนโพธิ์เก้าต้นเป็นพื้นที่สำหรับดำเนินการโครงการ โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี ได้พิจารณาความสอดคล้องกับนโยบาย การแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาล โดยใช้แผนแม่บทชุมชนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งชุมชนมีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในการสร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่ายและมีเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวแล้ว ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลพบุรียังได้คำนึงถึงวิสัยทัศน์ของกลุ่มศูนย์เจ้าพระยาป่าสักที่ว่า สถานศึกษาในกลุ่มเจ้าพระยาป่าสัก จัดส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา พัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อีกด้วย

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินการ

กระบวนการเกิดกิจกรรมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีจุดเริ่มจากบุคลากร กศน. ในพื้นที่ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินโครงการให้กับภาคี และผู้นำชุมชนทุกตำบลเพื่อรับทราบและสร้างความเข้าใจ รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น และประชาสัมพันธ์โครงการ จัดทำเวทีประชาคม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักและเข้าใจโครงการ จนก่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังจะเห็นได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย นอกจากนี้ทีมงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน

จังหวัดและอำเภอ ได้มีการจัดประชุมเพื่อทบทวนการดำเนินงานและสรุปผล ร่วมกับชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมให้กิจกรรมต่างๆที่ชุมชนกำหนดไว้ขับเคลื่อนไปได้

แนวทางในการดำเนินงานที่เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำชุมชนและทีมงานมีดังนี้

1. ผู้นำชุมชนจัดให้มีการประชุม ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการเผยแพร่แนวคิด ในการพัฒนาโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการประชุมแบบเป็นทางการ ผู้นำได้หาแนวร่วมทางความคิดที่เป็นทีมหลัก และการประชุมแบบไม่เป็นทางการนั้นผู้นำจะใช้เวทีของการพูดคุย ชักชวน จากเวทีที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ เช่น ตามงานบุญต่างๆ

2. แนวคิดในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นแนวคิดหลักในการเสนอให้ชาวบ้านรู้จักการวิเคราะห์ตนเอง และบุคคลในครอบครัว ซึ่งศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี ได้ทำการประสานงานร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกี่ยวกับรูปแบบในการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อเชิญบุคลากรของธนาคารเข้าร่วมชี้แจงให้ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนได้สรุปบทเรียนจากการไปศึกษาดูงานหมู่บ้านสามขา ตำบล อำเภอ จังหวัด ที่สามารถแก้ไขปัญหานี้ขึ้น จากการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการทำบัญชีดังกล่าว

3. การจัดสื่อเพื่อสนับสนุน ทีมงานศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี ได้ประสานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อศึกษารูปแบบของสื่อและเตรียมการจัดทำสื่อเพื่อกระจายให้ชาวบ้านเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจดบันทึก

4. การสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมชุมชน ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาด้านอาชีพผู้นำชุมชน ซึ่งทีมงานของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี ร่วมกันประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี พร้อมทั้งเตรียมแผนการรองรับความต้องการให้กับประชาชนได้ อย่างมีประสิทธิภาพโดย ตำบลโพธิ์เก้าต้น เป็นตำบลนำร่อง ในการสำรวจข้อมูลด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี พ.ศ.2548เพื่อเตรียมแผนการจัดการศึกษาในปี พ.ศ.2549

5. กิจกรรมต่อเนื่อง คือ การติดตามผลการดำเนินงานโดยทีมงานของ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี เพื่อให้ชุมชนเกิดความตื่นตัว

หุ้นส่วนความร่วมมือ

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชนโพธิ์เก้าต้นที่สำคัญ ก็คือ การมีองค์กรท้องถิ่นให้ความสำคัญของการศึกษาและเล็งเห็นถึงการพัฒนาคนในชุมชนเป็นสำคัญ และความต่อเนื่องในการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี ศูนย์บริการการศึกษาการศึกษาอกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี ศูนย์การเรียนชุมชนโพธิ์เก้าต้น และองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์เก้าต้น ก่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาชุมชนโพธิ์เก้าต้นให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์เก้าต้นให้การสนับสนุนช่วยเหลือกิจกรรมของครูศูนย์การเรียนชุมชน โดยให้อาคารสำนักงานและวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดทำสำนักงานพร้อมสื่ออุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสังกัด ให้ได้พัฒนาตนเองโดยเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้บุคลากรได้รับการพัฒนาคุณภาพในการทำงาน และได้มีการปรับตัวทางการศึกษาทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในด้านชุมชน ผู้นำชุมชนของตำบลโพธิ์เก้าต้นให้ความสนใจสนับสนุนในการสำรวจข้อมูล และเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาอกโรงเรียนเป็นอย่างดีในทุกกิจกรรม

ด้านความพร้อมของทีมดำเนินงานการศึกษาอกโรงเรียนในพื้นที่ ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานภาคี มีความศรัทธา และยอมรับทีมงานของศูนย์การศึกษาอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี และศูนย์บริการการศึกษาอกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี ทำให้การประสานงานและการจัดกิจกรรมการศึกษาอกโรงเรียนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ การที่ทุกคน และทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมกิจกรรมเห็นถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาโดยคนในชุมชนเป็นฐาน และมีความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการที่ผู้นำชุมชนเกิดความตระหนักในการพัฒนาชุมชน โดยให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ส่งผลให้ชุมชนเกิดความรักถิ่นฐาน เกิดการยอมรับในความรู้ความสามารถของคนในชุมชนด้วยกันเอง รู้จักนำความรู้และแนวคิดในการพัฒนามาปรับใช้ในหมู่บ้านของตน รู้จักความเสียสละอดทน และมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อนำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาเพื่อรายงานผล และผลการดำเนินงานที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่ง คือ ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม เข้าร่วมเสนอความคิดเห็น และเสนอความต้องการและร่วมคิดและร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเองเพิ่มขึ้น

องค์กรท้องถิ่นเห็นความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนโดยคนในชุมชนพร้อมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมทางการศึกษาและการพัฒนาชุมชนร่วมกับศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอเมือง และชุมชนอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสถานศึกษาและหน่วยงานภาคีในระดับอำเภอให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมชุมชนมากกว่าที่ผ่านมา

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

1. ในการดำเนินงานโครงการ ได้กำหนดพื้นที่นำร่องทั้งตำบลแต่ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มพื้นที่
2. ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนอยู่ในวัยสูงอายุส่วนผู้ที่อยู่ในวัยแรงงานมักไม่อยู่ในชุมชน
3. สภาพชุมชน เป็นสังคมเมือง ชาวบ้านส่วนใหญ่ยึดติดกับความสะดวกสบายและความเป็นอยู่แบบไม่พึ่งพากัน ต่างคนต่างอยู่
4. ชาวบ้านส่วนที่ยากจน ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง และครอบครัว
5. การจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ของหน่วยงานภาครัฐของศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรี และหน่วยงานภาคี ยังผูกติดกับระเบียบและงบประมาณ จึงไม่สามารถจัดได้ตามที่ชุมชนต้องการได้ในทุกกิจกรรม

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

ความภาคภูมิใจที่เกิดจากการดำเนินโครงการของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดลพบุรีและศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอเมืองลพบุรีคือการประสานความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานภาคี เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยยึดชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นทิศทางในการพัฒนาที่ทุกคน และทุกหน่วยงานมุ่งหวังให้เกิดตามหลักการบูรณาการ

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การดำเนินงานใด ๆ หากขาดความรู้ ความเข้าใจ ความร่วมแรงร่วมใจ จะทำให้ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ยาก

การพัฒนาชุมชน ต้องเน้นการพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถคิดวิเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาและพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด ในส่วนบทบาทของภาครัฐ เอกชน ควรเป็นหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมด้านความรู้ และวิชาการเพื่อเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีจังหวัดชัยนาท

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยนาท ได้รับมอบหมายจากสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน ให้ดำเนินงานโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 เพื่อจัดกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิต ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดชัยนาท จึงได้จัดโครงการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดพื้นที่ดำเนินการที่ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท เนื่องจากตำบลตลุก มีความพร้อมของท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้นำทางธรรมชาติ ให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้ และการพัฒนา ประชาชนในชุมชนสนใจ การศึกษาหาความรู้ และเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพในการดำรงชีพ แต่ขาดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับภายนอกในยุคของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และการบริหารจัดการตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม

งบประมาณในการบริหารโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ

1. งบกลางจังหวัดบูรณาการจังหวัดชัยนาท (CEO) จำนวนเงิน 260,000 บาท
2. สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน จำนวนเงิน 150,000 บาท
3. องค์การบริหารส่วนตำบลตลุก จำนวนเงิน 71,960 บาท
4. องค์การบริหารส่วนตำบลตลุก ได้ออกค่าใช้จ่ายรายเดือน ดังนี้
 - ☆ ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ประจำ ศรช. เดือนละ 5,260 บาท
 - ☆ ค่าสาธารณูปโภค Internet เดือนละ 1,300 บาท
 - ☆ ค่าหนังสือพิมพ์ จำนวน 1 ฉบับ/วัน ฉบับละ 8 บาท

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

ในการดำเนินโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีจุดเริ่มต้นมาจากบุคลากร กศน. ในชุมชนบ้านตลุกประชาสัมพันธ์ซึ่งแสดงความเข้าใจกับผู้นำชุมชนและองค์กรชุมชน เพื่อให้ผู้นำและประชาชน ในชุมชนมีความเข้าใจในโครงการ และที่สำคัญทีมงาน กศน. ยังเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือกับหุ้นส่วนภาคต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ประชาชนในชุมชนปรับเปลี่ยนวิถีคิดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นสาเหตุของการเป็นหนี้ แนวทางการแก้ปัญหาหนี้และหนี้แบบยั่งยืน รวมทั้งสามารถพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยก่อนการดำเนินกิจกรรมทีมงาน กศน. ร่วมกับผู้นำชุมชน วางแผนและมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมสนับสนุนปัจจัยการทำงานที่เหมาะสม ส่วนผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษาและเชิญหน่วยงานภาควิชาการร่วมประเมินผล หลังจากเสร็จสิ้นภารกิจจะนำผลการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ มาสรุปวิเคราะห์ความสำเร็จและข้อบกพร่อง พร้อมการแก้ไขเพื่อนำไปวางแผนปฏิบัติในครั้งต่อไป จนกลายเป็นกระบวนการทำงานแบบสร้างเกลียวรอบพัฒนาที่บุคลากรจะพัฒนาความสามารถในการดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร

หุ้นส่วนความร่วมมือที่เก็งว้าง

การสร้างความร่วมมือแบบหุ้นส่วน กลยุทธ์ คือ การนำจุดเด่น ความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ คือ การรับเป็นเจ้าของภาพตามความถนัดของงาน เช่น กิจกรรมชุมชนเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด เจ้าภาพคือ ตำรวจ กิจกรรมการเต้นออกกำลังกายและผู้สูงอายุ เจ้าภาพคือ สถานีอนามัย และกิจกรรมการวางแผนแม่บทชุมชนเป็นของ อบต. เป็นต้น นอกจากนี้ ครู กศน. ยังทำหน้าที่เป็นแกนกลางประสานกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเข้าไปส่งเสริมให้กลุ่มต่าง ๆ ทุกหมู่บ้าน ให้สามารถจัดกิจกรรมตามแผนที่ชุมชนได้วางไว้ให้สามารถทำได้ เช่น กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ และกลุ่มจักสานเปลยวน เป็นต้น และพาไปศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จที่จังหวัดเพชรบุรี

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ผ่านมา ผลที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ ผู้นำชุมชนกิดความตระหนักในการพัฒนาชุมชน มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น ตื่นตัวและสามารถนำชุมชนไปในทิศทางที่ตั้งงาม ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือ

กับชุมชนในการ ดำรงชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้มากขึ้น เป็นแกนนำในการพัฒนา มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีการวางแผนก่อนการทำงาน ลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว พัฒนาตนเองและสมาชิกในครอบครัว และให้ความร่วมมือกับชุมชนและหมู่บ้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชนหลายประการที่สำคัญ ได้แก่ ชุมชนมีการพัฒนาตนเอง ในด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีความรักและสามัคคีในการทำงานมากขึ้น และช่วยกันพัฒนาท้องถิ่น ชุมชนมีผู้นำเข้มแข็งมากขึ้น ชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร รู้จักพัฒนาหมู่บ้านให้น่าอยู่ เชิดชู คุณธรรม และมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพเสริมมากขึ้น ที่สำคัญประชาชนในชุมชนมีความ สามารถจัดทำโครงการพัฒนาครัวเรือนตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้มาปฏิบัติตามโครงการ ได้ มีความสามารถจัดทำแผนแม่บทพัฒนาหมู่บ้านตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้และปฏิบัติตาม แผนที่วางไว้ได้ มีความสามารถยกระดับการศึกษาพื้นฐานสูงขึ้น และมีความสามารถจัดสรรทรัพยากร และทุนทางสังคมได้

ตัวอย่างกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน

➤ กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน

☺ **บ้านกลาง** กลุ่มแม่บ้านน้ำปลาสร้อยแท้ผลิตภัณฑ์น้ำปลาสร้อยแท้ **สถานที่** 102 หมู่ 5 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 17150 **ประธานกลุ่ม** นางสุมาลี ชัยเจริญ โทร.(056)433035

☺ **บ้านบางโพธิ์** กลุ่มแม่บ้านบางโพธิ์ ผลิตภัณฑ์ข้าวซ้อมมือ ซอสน้ำจิ้ม **สถานที่** หมู่ 2 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 17150 **ประธานกลุ่ม** นางสมพิศ เกิดอ่วม โทร.(056)433261

☺ **บ้านทองคั้ง** กลุ่มอาชีพบ้านทองคั้งผลิตภัณฑ์กระถาง **สถานที่** 72 หมู่ 11 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 17150 **ประธานกลุ่ม** นายจรัญ บุญช่วย โทร.(056)433137

☺ **บ้านท้ายน้ำ** กลุ่มอาชีพสตรีจักสานเปลยวน ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา **สถานที่** 50 หมู่ 9 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 17150 **ประธานกลุ่ม** นางสำเนียง คำเมือง โทร.(056) 433108

บ้านใหม่ กลุ่มอาชีพบ้านใหม่บางกระเบียน **ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากผลไม้ ส้มโอหวาน 4 รส** สถานที่ 124 หมู่ 12 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 17150 ประธานกลุ่ม นางสาวดวงพร เพชรวงษ์ โทร.(056) 415081

ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์หุ่นฟางนกเล็ก _____สถานที่ 3 หมู่ 12 ตำบลตลุก อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท 17150 ประธานกลุ่ม นายนิรันดร์ ชวนคิด โทร.(056) 415081

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กรณีจังหวัดแพร่

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 โดยดำเนินการใน 22 จังหวัดเป็นพื้นที่นำร่อง จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ ซึ่งได้ดำเนินการในชุมชนระดับหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

บ้านม่วงพัฒนา และบ้านม่วงเกษม ตำบลบ้านกาต อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ได้จัดกิจกรรมตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จากการศึกษาวิถีแก้ปัญหาหนี้สินของประชาชน โดยให้ประชาชนบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของครอบครัว และช่วยกันวิเคราะห์ถึงปัญหาของการเกิดหนี้สิน และหาทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

บ้านปงป่าหวาย ตำบลปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ก็เช่นเดียวกันกับบ้านม่วงพัฒนา และบ้านม่วงเกษม ที่ประสบปัญหาหนี้สินเนื่องจากสมาชิกบ้านปงป่าหวายส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การทำปศุสัตว์ มีฐานะยากจน ขาดเงินทุนประกอบอาชีพ จึงไปกู้เงินมาประกอบอาชีพทำให้เกิดหนี้สิน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเด่นชัยจึงได้จัดทำโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลหมู่บ้านเกี่ยวกับการลงรายรับรายจ่ายของประชาชนในชุมชนเพื่อเป็นหมู่บ้านนำร่องในการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของตำบลปงป่าหวาย

บ้านวังหลวง ตำบลวังหลวง อำเภอหนองม่วงไข่ ก็เช่นเดียวกัน ประชาชนในชุมชนประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รายได้ของประชาชนลดลงจึงเกิดปัญหาหนี้สิน สร้างความเดือดร้อนให้กับสมาชิกหมู่บ้านวังหลวง เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของการเกิดหนี้ และเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาหนี้สิน ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอหนองม่วงไข่ จึงได้จัดทำโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนขึ้น

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ได้จัดทำโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนในด้านการรณรงค์ให้ประชาชนประหยัดพลังงานเป็นอีกบทบาทหนึ่งเพื่อตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในด้านการส่งเสริมและรณรงค์การประหยัดพลังงานพร้อมกับตอบสนองนโยบายการแก้ปัญหาความยากจนซึ่งการดำเนินการตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในชุมชนทั้ง 4 แห่ง มีรูปแบบของการดำเนินการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นไปตามบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ และตามความเหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน/สังคม มีตัวกระตุ้นให้เกิดความเคลื่อนไหว โดยอาศัยกิจกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

โครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนจังหวัดแพร่ มีจุดเริ่มต้นมาจาก บุคลากร กศน. ในพื้นที่เป็นผู้นำในการดำเนินการโครงการ โดยประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจกับผู้นำชุมชน/องค์กร ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนในชุมชน รวมทั้งภาคีเครือข่ายเกิดความตระหนัก เข้าใจ และเห็นความสำคัญของโครงการ โดยมีการร่วมกันจัดทำแผนชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มที่ชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในครัวเรือนได้ในระดับหนึ่ง

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินการจัดกิจกรรม การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนของจังหวัดแพร่ พบว่า ประสบความสำเร็จกล่าวคือ สามารถทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งมีการพัฒนาในด้านความคิด เกิดการเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ ดังกรณีศึกษาต่อไปนี้

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : หมู่บ้านม่วงพัฒนา และบ้านม่วงเกษม อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

หลังจากที่ได้ไปศึกษาดูงานที่จังหวัดเชียงใหม่ ในเรื่องของเกษตรธรรมชาติ ส่งผลให้สมาชิกส่วนใหญ่ตระหนักถึงผลที่เกิดตามมาของการใช้ปุ๋ยเคมีได้ จึงได้ลดการใช้สารเคมีในการเกษตรหันมาใช้สารชีวพันธ์ หรือสารชีวภาพ ที่ได้จากการหมักเศษพืช เศษอาหาร ทดแทน ซึ่งถึงแม้ว่าจะเห็นผลในระยะแรกค่อนข้างช้า แต่เกิดผลดีในระยะยาว ต่อผลผลิตและสภาพแวดล้อม รวมทั้งส่งผลดีต่อสุขภาพของสมาชิกเอง นอกจากนี้ยังมีการใช้พื้นที่ภายในบ้านให้

เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงไก่ เป็ด ทำบ่อเลี้ยงปลา ทำบ่อเลี้ยงกบ เพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือน ในระยะแรก และเมื่อเหลือจากการบริโภคก็จะนำออกจำหน่าย เป็นอีกทางหนึ่งที่เป็นกำรเพิ่มรายได้อีก จึงเป็นกำรเริ่มต้นที่ดี

ปัจจุบันสมาชิกภายในหมู่บ้านม่วงพัฒนา และม่วงเกษม มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยสังเกตได้จากการที่ชุมชนจัดให้มีการเรียนรู้จากบ้านสู่บ้าน จนเกือบทุกครัวเรือนที่ร่วมมือกันในอนาคตหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหมู่บ้านม่วงพัฒนา และบ้านม่วงเกษม จะเป็นหมู่บ้านที่ปราศจากหนี้สิน และเป็นหมู่บ้านที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : หมู่บ้านปงป่าหวาย อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

จากการที่ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ชุมชนบ้านปงป่าหวายเรียบร้อยแล้ว ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้อีกขึ้น โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์รายจ่าย ซึ่งพบว่าชุมชนบ้านปงป่าหวายมีการบริโภคเนื้อหมูมากเป็นอันดับ 1 จึงทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ว่า ควรจะทำการเลี้ยงหมูเพื่อการบริโภคหรือไว้เพื่อขาย จึงได้มีการปรึกษากับผู้รู้ และหาวิทยากรมาให้ความรู้ในการเลี้ยงหมู จึงได้ระดมเงินทุนจัดตั้งเป็นกลุ่ม ซึ่งในการนี้ได้เกิดการเรียนรู้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มก็จะต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำงาน จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มเลี้ยงหมูรู้จักคำว่า หน้าที่ รู้จักคำว่า ความรับผิดชอบ มีการแบ่งหน้าที่กันให้อาหารหมูวันละ 2 คน และมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และเมื่อจำหน่ายหมูได้กำไรก็จะแบ่งปันให้กับสมาชิกทุกคน สมาชิกทุกคนมีเนื้อหมูไว้บริโภคในครัวเรือน ซึ่งส่งผลให้เกิดการลดรายจ่าย ในครัวเรือน และเป็นกำรเพิ่มรายได้อีกขึ้น

ในด้านความคิดเห็น ต่อการส่งเสริมอาชีพ พบว่า ประชาชนหมู่ที่ 6 ตำบลปงป่าหวาย ยอมรับและเห็นด้วยในการปรับกระบวนการที่คนใหม่ ๆ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จัดบันทึกรายรับ รายจ่าย อย่างต่อเนื่อง และเห็นความสำคัญของการทำระบบชีวภาพมาใช้ทดแทนสารเคมีมากขึ้นสาเหตุเนื่องมาจากการสรุปข้อมูลในเครื่องมือที่ดำเนินการทำให้ชาวบ้านเห็นว่า มีรายจ่ายเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีมากขึ้น จึงได้เกิดการเรียนรู้ว่า ในเมื่อมีกลุ่มเลี้ยงหมูเกิดขึ้น ก็ควรมีการนำเอามูลของหมูที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด โดยการนำมาผสมใส่ในแปลงนาข้าว ทดแทนการใช้ปุ๋ยเคมี ผลที่ตามมาคือกำรลดรายจ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี และยังทำให้คุณภาพของดินดีขึ้นและนอกจากนี้มูลของหมอยังจำหน่ายให้กับเกษตรกรเพื่อนำไปทำปุ๋ยคอกได้อีกด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน หมู่ที่ 6 ตำบลปงป่าหวาย ต่ออาชีพเสริมพบว่า ประชาชนมีการรวมกลุ่มกัน มีความรับผิดชอบ มีการบริหารการจัดการในระบบกลุ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนบ้านปงป่าหวายได้เกิด **พลังกลุ่ม** เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิด **พลังความสามัคคี** ตามมา ด้วย นอกจากนั้น**สังคมแห่งการเรียนรู้** ไม่ได้เกิดเฉพาะบ้านปงป่าหวายเท่านั้น สิ่งที่ชาวบ้านปงป่าหวายประสบผลสำเร็จ ก็ย่อนำความรู้ที่ได้รับส่งผลโดยการนำไปถ่ายทอดให้กับชุมชนข้างเคียง และชุมชนที่สนใจ และมีการแนะนำวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้องตามวิธีการ

สิ่งที่ภูมิใจอีกอย่างหนึ่งคือ ชุมชนบ้านปงป่าหวาย มีการเผยแพร่กลุ่มอาชีพดังกล่าว ในรายการโทรทัศน์ ช่อง 7 สี รายการ **“ด้วยลำแข้ง”** มาถ่ายทำสารคดีเพื่อเผยแพร่อีกด้วย

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : ตำบลวังหลวง อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สิ่งหนึ่งที่ประชาชนในตำบลวังหลวง มีความภาคภูมิใจ คือ

1. **ประชาชนมีความรัก ความสามัคคี** เห็นความสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้นำชุมชนมีวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาและเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม พื้นที่ตำบลวังหลวงมีแม่น้ำยมไหลผ่านทำให้ชุมชนมีความรัก และห่วงแหนที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้คงอยู่อย่างสะอาดซึ่งจะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวได้

2. **ผลที่ได้จากการฝึกทักษะอาชีพ** ประชาชนได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้ เช่น

นางอุลาพร	ไข่แก้ว	การทำอาหารขนม
นายศักดิ์ชัย	คงได้	ตัดผมชาย
นางวันดา	ใจกระแสน	การทำหมูสวรรค์ และการทำผ้าพื้นเมือง
นายสมบุรณ์	วังพยนต์	การทำอาหารสัตว์
นางเมี้ยน	วังพยนต์	การประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง
นางไสภา	วังแก้ว	การทอผ้าพื้นเมือง

ความภาคภูมิใจในความสำเริง

ในสิ่งที่ภูมิใจในความสำเริงของอำเภอร่องกวางในการจัดทำสังคมแห่งการเรียนรู้ ในเรื่องของมาตรการประหยัดพลังงาน ทำให้ภูมิใจในสิ่งต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่ดำเนินการในโครงการได้เน้นในเรื่องการปลูกฝังการใฝ่เรียนรู้ให้กับประชาชนในชุมชน ให้มีทัศนคติในการช่วยกันประหยัดพลังงาน ร่วมมือร่วมใจในการประหยัดพลังงาน เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล มีการบันทึกรายจ่ายด้านสาธารณูปโภคเพื่อสร้างนิสัยในการจดบันทึก ในการประหยัด โดยพยายามลดรายจ่ายด้านสาธารณูปโภคในแต่ละเดือนลง

2. สร้างกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พัฒนาส่งเสริมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้ในที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนทั้ง 4 แห่ง ของจังหวัดแพร่ มีปัญหาอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรมหลายประการ ดังเช่น ประชาชนยังยึดติดกับความคิดเดิม ไม่ชอบสภาวะการเปลี่ยนแปลง ไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม เพราะการจัดกระบวนการเรียนรู้ย่อมจะส่งผลช้า ไม่ทันใจประชาชน บางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล มีการปกปิดการให้ข้อมูล ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นอะไรมากนัก ซึ่งบางแห่งอิทธิพลก็มีส่วนทำให้ประชาชนไม่กล้าที่จะพูดในสิ่งที่ตนคิด ทางคณะผู้ดำเนินการจัดทำโครงการจึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการ โดยการจัดเวทีชาวบ้านแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในกระบวนการคิด และเกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ผลการจัดทำเวทีชาวบ้าน ประชาชนส่วนใหญ่จึงให้ความร่วมมือ แต่ก็มีปัญหาในด้านของการกรอกข้อมูลในแบบเครื่องมือ โดยเฉพาะผู้กรอกข้อมูลที่เป็นผู้สูงอายุ บางครัวเรือนไม่มีลูกหลานอยู่อาศัยด้วย หรือผู้สูงอายุบางคนเขียนหนังสือไม่ได้ ต้องอาศัยเพื่อนบ้าน ทำให้การบันทึกข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วน และปัญหาที่พบอีกอย่างคือ ในแบบเครื่องมือที่ใช้ดำเนินการมีรายละเอียดในการกรอกข้อมูลมาก และต้องมีการบันทึกข้อมูลทุกวันเป็นระยะเวลา 1 เดือนขึ้นไป ทำให้ผู้กรอกข้อมูลเกิดความเบื่อหน่ายและบางวันมีภารกิจมาก จึงไม่ได้กรอกข้อมูล การแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นคือ ต้องมีการชี้แจงข้อมูล หรือมีการติดตามข้อมูลเป็นระยะ ๆ เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ข้อคิดที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีศึกษาของ ศบอ.สูงเม่น

1. ปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นในชุมชน สมาชิกภายในชุมชนต้องร่วมกันหาทางแก้ไข
2. การที่จะลดค่าใช้จ่ายต้องเริ่มที่ตัวเองและครอบครัวก่อน

กรณีศึกษาของ ศบอ. เด่นชัย

1. ทำให้ทราบว่า การรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ บางครั้งอาจเกิดปัญหา เนื่องจาก ประสบการณ์น้อย คือเมื่อเริ่มเลี้ยงหมูหลุมตอนแรกซื้อหมูมาจำนวน 28 ตัว และหมูตาย จำนวน 9 ตัว ตายไปวันละตัว ไม่รู้สาเหตุ ทำให้ชาวบ้านเกิดความท้อแท้ ไม่มั่นใจ ชาวบ้านจึงต้องประสานงานกับครูที่รับผิดชอบ แล้วนำปัญหามาช่วยกันคิด โดยได้ประสานงานไปยังปศุสัตว์เพื่อมาให้ความรู้ และทราบสาเหตุว่าหมูตายเพราะเป็นโรคหมูบ้า ส่วนหนึ่งเกิดจากฉีควัคซีนไม่ครบ จึงแก้ปัญหาโดยการชิงผ้าใบเพื่อไม่ให้ลมโกรก ส่วนหมูที่เหลือก็ให้ปศุสัตว์ฉีดวัคซีนจนครบ

2. ในการซื้อลูกหมูมาเลี้ยง ชาวบ้านจะต้องซื้อหมูที่มีอายุมากกว่า 1 เดือนมาแล้ว และต้องฉีดวัคซีนให้ครบทุกตัว ควรซื้อลูกหมูจากฟาร์มที่มีการดูแลอย่างดี และหมูควรอยู่ในพื้นที่จังหวัดเดียวกันเพื่อป้องกันไม่ให้หมูต้องมาปรับสภาพอากาศ

3. เมื่อครบกำหนดในการขายหมู ได้มีการรวมกลุ่มกันคิด และมีการสืบราคาจากท้องตลาด ทำให้ทราบว่าหากขายหมูให้กับพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อในหมู่บ้านจะได้กำไรน้อยกว่าการฆ่ากันเองและมีการแบ่งกองขาย เพราะจากการวิเคราะห์ข้อมูลรายจ่ายในหมู่บ้านทำให้ทราบว่าประชาชนหมูที่ 6 ยังมีการบริโภคหมูต่อวันกันมาก เมื่อได้ข้อสรุปกันในกลุ่ม จึงเริ่มพิสูจน์ซากหมูตัวแรก ได้ประชาสัมพันธ์ เชิญหน่วยงานต่าง ๆ และสัตวแพทย์ มาร่วมทำกัน พิสูจน์ซากหมูหลุม ทำให้ทราบว่าหมูที่เลี้ยงด้วยระบบชีวภาพเนื้อจะมีสีแดง มันจะไม่หนา พยาธิจะไม่มี ทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นสำหรับผู้บริโภค เมื่อแบ่งกองขายจึงทำให้ชาวบ้านจองกันจนครบ ได้กำไรมากกว่าการขายให้พ่อค้าคนกลาง

กรณีศึกษาของ ศบอ. ร้องกวาง

1. การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน จำเป็นต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อสร้างให้เกิดแรงกระตุ้นในการพัฒนาตนเอง พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ สร้างกระบวนการคิด วิเคราะห์ เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. ผู้นำชุมชน/ภาคีเครือข่าย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมและการสร้างให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน

3. ควรมีกิจกรรมกระตุ้นเตือน กระบวนการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีจังหวัดอุบลราชธานี

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

อำเภอวารินชำราบเป็นอำเภอนำร่องของจังหวัดอุบลราชธานี ในการดำเนินโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยมีพันธกิจร่วมกับภาคีอื่น ๆ ว่า “เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์สังคม” และ “วารินชำราบ เมืองแห่งการเรียนรู้” แนวทางการคัดเลือกชุมชนในการดำเนินโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้ คณะดำเนินงานได้พิจารณาจากชุมชนที่มีปัญหาทางด้านต่าง ๆ ดังนี้ เช่น ประชากรด้อยโอกาสทางการศึกษา ปัญหาทางด้านอาชีพหรือการว่างงาน ปัญหาสุขภาพพลานามัย หรือปัญหาสุขภาพเสพติด โดยก่อนที่จะดำเนินโครงการได้มีการประสานผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้ง 28 ชุมชน ในเขตเทศบาลวารินชำราบ ให้เข้าร่วมสัมมนา เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อโครงการ ปรากฏว่าทุกชุมชนเห็นความสำคัญของโครงการ และต้องการให้โครงการสังคมแห่งการเรียนรู้เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง โดยพร้อมที่จะเข้าร่วมดำเนินโครงการ ที่สำคัญในเขตเทศบาลอำเภอวารินชำราบเป็นที่ตั้งของสถานีปลายทางรถไฟสายอุบลราชธานี-กรุงเทพมหานคร มีประชาชนจำนวนมากจากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีเดินทางเข้าออกที่สถานีแห่งนี้เป็นจำนวนมากในแต่ละวันเพื่อเดินทางไปกรุงเทพฯ คนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นบุคคลในระดับรากหญ้าเดินทางไปหางานทำในกรุงเทพฯ ถ้าหากสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นก็จะสามารถให้บริการกระจายไปถึงกลุ่มคนในอำเภอต่าง ๆ ได้ อย่างหลากหลายมากมายในคราวเดียวกัน

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

ก่อนดำเนินโครงการคณะดำเนินงานได้เข้าไปเตรียมชุมชน โดยการเข้าไปศึกษาบริบทและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในชุมชน ร่วมประชุมปรึกษาหารือวางแผนร่วมกับผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรม สถานที่ดำเนิน โครงการ วัสดุอุปกรณ์ สาธารณูปโภค วิเคราะห์จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งศึกษาความต้องการ

ของชุมชนในด้านองค์ความรู้ เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชากรในชุมชนทราบเกี่ยวกับกำหนดการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดขึ้นในชุมชน โดยวางเป้าหมายให้ชุมชนในชนบทเป็นชุมชนที่สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge - Based Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ได้

โดยมีการกำหนดรูปแบบของโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องร่วมกันจัด และขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ คือ

1. โครงการ/กิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้พื้นฐาน
 - ◇ การสอนผู้ไม่รู้หนังสือขั้นอ่านออกเขียนได้
 - ◇ จัด กศน. ชั้นพื้นฐาน (ป.6 - ม.3 - ม.6)
 - ◇ การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
 - ◇ การสอนภาษาที่ 2 เพื่อการสื่อสาร
 - ◇ การพัฒนาคอมพิวเตอร์โปรแกรมต่างๆ
 - ◇ ชุมชนคนรักการอ่านหนังสือ
 - ◇ ศูนย์การเรียนรู้คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (ICT Mobile)
2. โครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้
 - ◆ แนะแนวอาชีพ
 - ◆ การฝึกทักษะอาชีพ 108 อาชีพ
 - ◆ การบริหาร - จัดการกลุ่มอาชีพ
 - ◆ ทัวร์อาชีพ OTOP
3. โครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการในชุมชน
 - ❖ เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน
 - ❖ ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ
 - ❖ ทัวร์ธรรมะ “แสงธรรมนำชีวิต”
 - ❖ วารินชำราบ : เมืองน่าอยู่

4. โครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะชีวิต

- ★ ครูเดี่ยวเดี่ยว
- ★ ใบความรู้ “กำแพงข่าว”
- ★ นสพ./แผ่นพับ เพื่อการเรียนรู้ “ครูเดี่ยวเดี่ยว”
- ★ สื่อวิทยุชุมชนคนใจสู้
- ★ สื่อวิทยุ-โทรทัศน์ชุมชนคนใจสู้
- ★ ภูมิปัญญาอาสาสอน
- ★ ผู้เฒ่าเล่าความหลัง
- ★ Web Site เพื่อการเรียนรู้
- ★ การแข่งขันตะกร้อ “กศน.วารินฯคัพ”
- ★ แม่ลูกผูกกรัก ถักทอสายใย

นอกจากการประชุมวางแผนแล้ว ได้มีการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มเป้าหมายและสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน และคาดว่าในอนาคตยังต้องได้ใช้และต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่อีกด้วย

หุ้นส่วนความร่วมมือ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้และร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จากทุกองค์กรในชุมชนไม่ว่าจะเป็น เทศบาล โรงเรียน ศูนย์อนามัย วัด ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาพื้นบ้าน กลไกเชื่อมโยงภาคีที่สำคัญ คือ พันธกิจและวิสัยทัศน์ร่วมกันของภาคีในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของชาวอำเภอวารินชำราบ นอกจากนั้นการประสานให้ภาคีเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนก็เป็นกลไกหนึ่งที่สามารถเชื่อมโยงภาคีได้เป็นอย่างดี คือ กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมคาราวานแก้ปัญหาความยากจน เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินกิจกรรมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนต่าง ๆ ในเขตเทศบาลอำเภอวารินชำราบทั้ง 28 ชุมชน นั้นปรากฏว่าได้รับความสนใจจากประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทั้ง 28 ชุมชน จำนวนประมาณ 10,000 คน โดยเฉพาะชุมชนบริเวณสถานีรถไฟในวันที่

8 กันยายน 2548 ซึ่งเป็นวันการศึกษาออกโรงเรียน ได้มีผู้เข้ากิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมากมายเป็นประวัติการณ์ประมาณ 2,000 คน จากการสอบถามความคิดเห็นความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากชุมชนต่าง ๆ ที่ศูนย์ได้เข้าไปร่วมดำเนินการปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจในแนวทางการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะกิจกรรมคนมักอ่าน ซึ่งเป็นจุดบริการหนังสือพิมพ์ วารสาร เกียรติความรู้ไว้บริการ กิจกรรมคนมักอ่าน มี 3 จุดด้วยกัน คือที่สถานีรถไฟ อำเภอวารินชำราบ สถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอวารินชำราบ และสถานีรถไฟปรับอากาศนครชัยแอร์ โดยได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าสถานีต่าง ๆ ในการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี สถานีแต่ละแห่งจะจัดมุมสำหรับเป็นที่อ่านหนังสือซึ่งมีผู้มาใช้บริการค่อนข้างมาก ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอวารินชำราบ อำนวยความสะดวกด้านจัดหาบริการหนังสือประเภทต่าง ๆ โดยมีบุคลากรที่เข้าไปดูแลและรับผิดชอบจุดบริการแต่ละแห่งทุก ๆ วัน ส่วนเทศบาลอำเภอวารินชำราบ ร่วมจัดประชุมสัมมนาหาแนวทางสร้างพันธกิจกับภาคีจากส่วนต่าง ๆ ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ผู้นำชุมชนจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง 28 ชุมชน ที่เข้าร่วมให้ความคิดเห็นในการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจในการจัดการเรียนรู้ของชุมชน รวมทั้งภูมิปัญญาพื้นบ้านก็มีความต้องการที่จะเผยแพร่ความรู้ กิจกรรมรถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น กิจกรรมที่จัดขึ้นในเขตเทศบาลวารินชำราบ มีแผนบริการประชาชนไปตามจุดต่าง ๆ ที่ได้ประสานไว้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีความต้องการและสนใจมากที่สุด เช่น วัด โรงเรียน เขตชุมชน แต่ละจุดจะมีเจ้าหน้าที่ไปให้บริการและอำนวยความสะดวก เช่น ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์เลย และการใช้อินเตอร์เน็ต นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นแล้วสามารถเรียนรู้โปรแกรมต่างๆที่สนใจได้ และยังมีการสาธิตด้านอาชีพเพื่อประกอบอาชีพหารายได้เพิ่มเติมได้ เช่น การทำน้ำยาล้างจาน การทำน้ำยาปรับผ้านุ่ม การทำการบูรหอม การทำ พิมเสนน้ำ การทำน้ำมันโพล รวมทั้งการรับชมวีดิทัศน์เพื่อการศึกษา และมีกิจกรรมนันทนาการ การเล่นเกมต่าง ๆ ด้วย โดยมีสถานีวิทยุชุมชนและสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม เกษตรกรรม สุขภาพอนามัย ความรู้วิชาการใหม่ ๆ โดยสรุปผลการจัดกิจกรรมปรากฏว่าทุกกิจกรรมได้รับความสนใจจากประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

เนื่องจากโครงการนี้เป็นนวัตกรรมและเป็นโครงการนำร่องยังไม่มีรูปแบบในการดำเนินงานที่ชัดเจนที่สามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างได้ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ได้นั้นจะต้อง

มุ่งพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เป็นผู้รักการเรียนรู้เสียก่อนที่สำคัญจะต้องเป็นบุคคลที่พร้อมที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา สังคมไทยขาดวัฒนธรรมในการอ่านโดยคนไทยอ่านน้อยมาก หากเทียบกับต่างประเทศ จะเห็นว่าคนไทยอ่าน แค่เพียง 5 เล่ม ต่อคนต่อปี ในขณะที่สิงคโปร์อ่าน 17 เล่ม ต่อคนต่อปี และสหรัฐอเมริกา 50 เล่ม ต่อคนต่อปี ส่วนสถิติการใช้ห้องสมุดพบว่า คนไทยต่ำกว่า 3% ที่เข้าห้องสมุดประชาชน 1 ครั้ง 1 ปี ที่สำคัญพบว่ามีคนไทยต่ำกว่า 1% ที่เป็นสมาชิกห้องสมุดประชาชน เพราะในปี 2546 มีผู้ที่เป็นสมาชิกห้องสมุดเพียง 420,000 คนเท่านั้น จะเห็นได้ว่าการจะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้สำเร็จนั้นจะต้องทำให้สมาชิกในสังคมเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เสียก่อน เมื่อสมาชิกในสังคมเป็นบุคคลที่ชอบการเรียนรู้แล้ว สังคมแห่งการเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นโดยปริยาย

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

โครงการนี้เป็นนวัตกรรมที่ทำหายความสามารถ จากการดำเนินงานที่ผ่านมา องค์กรท้องถิ่น เทศบาล ผู้นำชุมชนได้ให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดีโดยการร่วมคิดร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมเป็นเจ้าของโครงการ นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีมีแนวโน้มว่าจะสามารถดำเนินต่อไปได้ในอนาคตโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเอง

โครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของกศน. อำเภอลำลูกเกด ได้รับการตีพิมพ์โดยหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับ วันที่ 3 กันยายน 2548 หัวข้อข่าว “ห้องสมุดสุดเขตประเทศไทย ความหวังที่ยังจอดแช่อยู่สถานี” ซึ่งกล่าวถึงความสำเร็จของการดำเนินโครงการรวมทั้งได้มีการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่ากิจกรรมได้ให้ความรู้ประสบการณ์ที่สามารถนำไปพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้

นอกจากนั้น หนังสือพิมพ์สยามรัฐออนไลน์ประจำวันวันที่ 27 กันยายน 2548 พิมพ์บทสัมภาษณ์ กศน. อุบลราชธานีและศบอ.วารินชำราบ ไว้ดังนี้

“กศน.อุบลฯ ทำโครงการนี้มาหลายเดือนแล้ว เพื่อเป็นจุดเปลี่ยน แทนที่เราจะอยู่กับที่เราจะรุกไปหาชาวบ้านและชุมชน เอาคอมพิวเตอร์ขึ้นรถบัส มาจอดที่สถานีรถไฟ เพื่อให้คนที่รอรถไฟได้ใช้บริการฟรี ไม่ใช่มิติใหม่ของการให้บริการการศึกษา แต่เป็นมิติใหม่ในแง่รูปแบบการนำเสนอ เพราะเรื่องบริการเราทำอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่ แทนที่จะตั้งอยู่ในศูนย์การศึกษาในโรงเรียนจังหวัดมาเป็นการเคลื่อนที่เข้าไปหาประชาชน และถือว่าเป็นรถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ คันแรกของ กศน.ที่นำมาจัดทำในรูปแบบอย่างนี้”

นอกจากศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอลำปาง จะจัดคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่แล้ว เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้ประสานกับนายสถานีรถไฟอุบลราชธานี เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ และสอนคนที่มานั่งระหว่างรอรถไฟเดินทางภายใต้โครงการ “ครูเดี่ยวเดี่ยว” ซึ่งจะใช้เวลาเรียนระยะสั้นแล้วก็จากกัน โดยเฉพาะการสอนภาษาอังกฤษในการสื่อสารแบบง่าย ๆ ให้กับวินมอเตอร์ไซค์รับจ้าง รถตุ๊กตุ๊ก รถสามล้อ ซึ่งได้รับความสนใจจากคนในพื้นที่เป็นอย่างดี

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

กรณีจังหวัดเพชรบุรี

โครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้”

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2548 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นจุดเน้นการดำเนินงานตามกลยุทธ์การศึกษาออกโรงเรียนสู่การปฏิบัติ และจังหวัดเพชรบุรีถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่จังหวัดนำร่อง 1 ใน 22 จังหวัด ของโครงการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ภายใต้อุดมการณ์ดังกล่าว

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี ได้ดำเนินการทดลองจัดการศึกษาออกโรงเรียน “เมืองแห่งการเรียนรู้” ในพื้นที่ 2 แห่ง ได้แก่ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรีและบ้านท่าเรือ ตำบลหนองปลาไหล อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพื้นที่ทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน คือ พื้นที่ตำบลบ้านหม้อเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่มีทั้งชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ส่วนบ้านท่าเรือเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก มีเพียง 57 ครัวเรือน

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

☺ ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมืองเพชรบุรี

เมื่อผ่านขั้นตอนการคัดเลือกชุมชนเรียบร้อยแล้วได้มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานเพื่อเตรียมชุมชนประชุมวางแผนระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมือง โดยกำหนดประเด็นดังนี้

1. ภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนตำบลบ้านหม้อให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนในชุมชนทราบและเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เก็บข้อมูล

4. วางแผนการจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดผู้รับผิดชอบประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ครูอาสาสมัคร กศน. และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตำบลบ้านหม้อ

ในการเตรียมชุมชนนั้น สิ่งที่มีความจำเป็นมากที่สุดจะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก คือ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบและเข้าใจถึงวิธีการและประโยชน์ที่ประชาชนและชุมชนจะได้รับจากการดำเนินงานเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพที่หลากหลายและยั่งยืน เพื่อลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ในชุมชน

😊 บ้านท่าเรือ อำเภอเขาย้อย

เมื่อผ่านขั้นตอนการคัดเลือกชุมชน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เขาย้อย ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. สืบหาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน
2. สืบหาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน
3. จัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนการจัดกิจกรรม

ให้สอดคล้องกับข้อมูลและสภาพความต้องการของชุมชน ระหว่างเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านท่าเรือกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเขาย้อย

โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการประกอบอาชีพในชุมชนให้มีความยั่งยืนโดยการใช้ วัตถุประสงค์ในชุมชน และแก้ไขปัญหาหนี้สินของชุมชน

หุ้นส่วนความร่วมมือที่เก็งว้อง

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้” มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้ และร่วมกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงานศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเมืองเพชรบุรี และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเขาย้อย
2. ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย
3. กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน
4. หน่วยงานภาครัฐในระดับชุมชน ได้แก่ อบต. ในแต่ละชุมชน
5. หน่วยงาน/องค์กรเอกชน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชน เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมตามความต้องการของชุมชน เช่น **กิจกรรมวันผู้สูงอายุ** ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ กลุ่มแม่บ้านและเยาวชนได้จัด**กิจกรรมตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพการตัดดอกไม้ในพิธีต่าง ๆ** เพื่อต่อยอดและพัฒนากลุ่มที่มีอยู่เดิมให้เข้มแข็งโดยได้มีการจัดอบรมการตัดดอกไม้และศึกษาดูงานปากคลองตลาด กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ยังจัด**กิจกรรมหลักสูตรอาชีพระยะสั้น** เช่น วิชาอาหาร-ขนม การแปรรูปสมุนไพร ฯลฯ

ผลการจัดกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการเรียนรู้ให้ความสนใจ ประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาดีขึ้นในด้านการประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนเรียนรู้ถึงศักยภาพของตนเอง มีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง คิดและปฏิบัติงานที่เป็นขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่อง

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : บ้านท่าเรือ อำเภอเขาย้อย

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนตามความต้องการการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

➤ **โครงการฝึกอบรมการพัฒนาการเรียนรู้การผลิตอาหารปลาว่ายอ่อนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม** โดยชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเลี้ยงปลาผลิตที่ได้เรียนรู้ในเรื่องการปลูกจิตสำนึกช่วยการรักษาสภาพแวดล้อม ได้หันมาใช้ชีวภาพ ผลิตอาหารปลา ซึ่งนอกจากจะรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนแล้วยังเป็นการลดต้นทุนในการผลิต

➤ **โครงการจัดทักษะอาชีพวิชาชีพประดิษฐ์ การทำผ้าบาติก หลักสูตร 100 ชั่วโมง** โดยจัดให้กับกลุ่มเยาวชนในชุมชน เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนและวันหยุดให้เป็นประโยชน์เกิดรายได้เสริม ผลการดำเนินโครงการ พบว่า เยาวชนมีความกระตือรือร้น อยากรพัฒนาให้เป็นสินค้าที่หลากหลาย จึงจัดทำโครงการต่อยอดเสนอขอของบประมาณจากอบต.หนองปลาไหล ในปี 2549 เพื่อนำมาจัดให้เป็นมาตรฐานและเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นต่อไป

➤ **โครงการฝึกอบรมพัฒนาการเรียนรู้การแปรรูปพลาสติก** ให้กับกลุ่มแม่บ้าน ตำบลหนองปลาไหล เนื่องจากตำบลหนองปลาไหลมีอาชีพเลี้ยงปลาเกือบทุกหมู่บ้านส่งผลให้เกิดการเพิ่มมูลค่าผลผลิตที่มีอยู่ในชุมชน และมีระบบการจัดการผลผลิตที่เป็นระบบ ซึ่งสามารถขยายผลให้เป็นสินค้า OTOP ต่อไปได้ในอนาคต

➤ โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อรองรับโครงการ SML ส่งผลให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติอย่างถูกต้องและชัดเจน

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

☛ ตำบลบ้านหม้อ พบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สาเหตุมาจากเกรงว่าหากให้ข้อมูลไปแล้วจะมีปัญหาในเรื่องการเรียกเก็บภาษีอากรตามมาภายหลังจึงต้องพูดคุยเพื่อสร้างความเข้าใจกันเป็นเวลานานพอสมควร
2. การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนบางส่วนโดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในชุมชนเมืองไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริง
3. ประชาชนบางส่วนขาดความรู้ในเรื่องเมือง/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ จึงไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่แท้จริง
4. ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลขาดกำลังใจในการทำงาน เนื่องจากประชาชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ
5. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับรายได้

☛ บ้านท่าเรือ

พบปัญหาและอุปสรรคบ้างเพียงเล็กน้อย แต่ก็สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากประชาชนในชุมชนบ้านท่าเรือมีความกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาการประกอบอาชีพอยู่ตลอดเวลา

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

◇ ตำบลบ้านหม้อ

ความภาคภูมิใจจากการจัดการศึกษาออกโรงเรียน “การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้หรือเมือง/ชุมชนแห่งการเรียนรู้” เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่ประชาชนได้รับด้านการพัฒนาความรู้ในการประกอบอาชีพ ทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเหล่านี้ นับว่าเป็นความภาคภูมิใจทั้งสิ้น แม้ว่าประชาชนอาจไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ที่อันเนื่องมาจากปัจจัยหลาย ๆ ประการ แต่หากประชาชนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วก็จะสามารถประสบความสำเร็จได้ในอนาคต

ความภาคภูมิใจอีกประการหนึ่งในการทำงานครั้งนี้ คือ การเปลี่ยนความคิด ในบางเรื่องของคนในชุมชน เช่น ความคิดที่ว่า “ตนเองไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาหรืออบรมเพิ่มเติมก็สามารถประกอบอาชีพได้” หรือ “จะเรียนไปทำไม” จากการจัดกิจกรรมการสร้างสังคมหรือเมือง/ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนแล้วไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรม การฝึกอาชีพ การจัดการเรียนการสอนสายสามัญสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ทำให้ประชาชนตระหนักได้ว่าเรื่องบางเรื่องเป็นเรื่องที่ไม่เคยรู้เลยหรือบางเรื่องเป็นเรื่องที่ควรรู้แต่กลับถูกละเลยทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เมื่อประชาชนเกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้ ก็จะเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาตนเองและชุมชนต่อไป

“เมือง/ชุมชนแห่งการเรียนรู้” เป็นเรื่องที่จะต้องให้ประชาชนในชุมชนปรับตัวยอมรับและปลูกฝังให้อยู่ในจิตสำนึกจนเกิดเป็นความเคยชิน เกิดเป็น “บุคคลแห่งการเรียนรู้” เมื่อประชาชนในชุมชนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้แล้ว ชุมชนก็จะเป็นชุมชนหรือสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

◇ บ้านท่าเรือ

บ้านท่าเรือ เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้มาเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ในเรื่องของการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงปลาผลิต กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนเมืองมักจะไม่ได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเนื่องจากคนในชุมชนเมืองมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบต่างคนต่างอยู่ ไม่พึ่งพาอาศัยกัน ทำให้เป็นอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. การที่จะทำให้คนในชุมชนไว้วางใจนั้นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ดังนั้นการจัดกิจกรรมบางอย่างในระยะเวลาอันสั้นจึงไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร
3. การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนและประสบความสำเร็จต้องเกิดจากความจำเป็น และสภาพปัญหาของชุมชน โดยยึดข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเป็นหลักและนำเอาทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ :

กรณีจังหวัดนครนายก

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

จากการที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครนายก ได้เข้าร่วมโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นโครงการนำร่องโครงการหนึ่งของปีงบประมาณ 2548 ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดนครนายก ได้พิจารณาเห็นว่า ศูนย์บริการการศึกษาของอำเภอองครักษ์ มีศักยภาพที่เหมาะสม ทั้งบุคลากรในหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ มีความสนใจ และใฝ่เรียนรู้ ซึ่งจะพิจารณาได้จากกรณีการต่อต้านเตาปฏิกรณ์ปรมาณู ที่รัฐบาลได้ดำเนินโครงการที่ตำบลทรายมูล อำเภอองครักษ์ แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการต่อเนื่องได้ เนื่องจากมีประชาชนบางส่วน ยังมีความเห็นแตกต่างกันอยู่ ซึ่งจากกรณีความคิดเห็นต่างต่างนั้นไม่ใช่เป็นความขัดแย้ง แต่เป็นการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของประชาชนต่างหากที่ต่างหาเหตุผลมาหักล้างซึ่งกันและกันอย่างสันติไม่มีกรณีการก่อความรุนแรงแต่อย่างใด จากกรณีดังกล่าว จึงถือได้ว่า “การแสวงหาสาเหตุและการแสดงเหตุผล” นั้นคือ จุดเริ่มต้นของสังคมแห่งการเรียนรู้ ของจังหวัดนครนายก

การเตรียมชุมชน

หลังจากที่ได้คัดเลือกให้หมู่บ้านคลองสอง หมู่ที่ 2 ตำบลทรายมูล อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายกเป็นหมู่บ้านนำร่องโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดนครนายก ได้ดำเนินการจัดเตรียมชุมชน ดังนี้

1. เผยแพร่ความคิดโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้กับผู้นำชุมชน ได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน เช่น การพูดคุยกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำทางความคิด เป็นต้น
2. จัดเวทีชาวบ้าน เดือนละ 1 ครั้ง หรือตามที่มีการนัดหมายเป็นเวทีเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้เป็น

- วิเคราะห์ปัญหา
- วินิจฉัยปัญหา
- วิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา
- ตัดสินใจทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่าง

ยั่งยืน

การดำเนินงาน/หุ้นส่วนความร่วมมือ

กระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนเป้าหมายการดำเนินงานต้องร่วมกับเครือข่ายหลายองค์กรในชุมชนและนอกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น

1. เตรียมประชาชนในพื้นที่ ให้มีความเข้าใจและมีตระหนักถึงความจำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกัน
2. เตรียมบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ โดยการประชุมมอบหมายภารกิจ เพื่อให้เข้าใจถึงปรัชญาของ โครงการและนำมาศึกษาดูงานที่อำเภอใกล้เคียงเช่น ศบอ.บ้านนา เป็นต้น
3. จัดทำแผนการปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนในพื้นที่ โดยการยึดชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติงาน
4. ปฏิบัติตามแผนร่วมกับประชาชนในพื้นที่ โดยการจัดทำเวทีร่วมกัน
5. ประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน ร่วมกันวิเคราะห์ถึงข้อเด่น ข้อเสียของการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

ผลการดำเนินงาน

1. การเตรียมบุคลากร เจ้าหน้าที่ของ ศนจ. ได้เข้าถึงโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่จาก ศบอ. องค์กรักซ์ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ผู้บริการได้ให้ความรู้เพิ่มเติม จนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ดี
2. การเตรียมชุมชน จากการที่เจ้าหน้าที่ของ ศบอ. องค์กรักซ์ ได้ไปเผยแพร่ความคิดให้กับผู้นำชุมชนได้เข้าใจ ประชาชนในพื้นที่ต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
3. การให้ความร่วมมือของหน่วยงานและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ได้ประสานงานกับหน่วยงานระดับอำเภอทุกหน่วยงาน เช่น ที่ว่าการอำเภอองค์กรักซ์ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน โรงเรียนในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานปรมานัญ เพื่อสันติ องค์กรพัฒนาชุมชนในพื้นที่ ซึ่งต่างก็ให้ความร่วมมือและมีความเข้าใจในโครงการนี้เป็น

อย่างดี

4. การให้ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ จากกรณีเจ้าหน้าที่ของ ศบอ. องค์กรกษ ในการลงทำเวทีชาวบ้าน ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านดังกล่าว ประชาชนได้ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

สามารถแบ่งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านงบประมาณ** มีปัญหาในด้านการจัดสรรงบประมาณลงในพื้นที่ ที่ล่าช้า หน่วยปฏิบัติการไม่สามารถผูกพันงบประมาณกับหน่วยงานเครือข่ายได้ และไม่มั่นใจว่าจะได้รับงบประมาณเมื่อไหร่ทำให้ไม่มั่นใจในแผนงาน และนอกจากนี้งบประมาณที่ได้รับก็ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน

2. **การเตรียมบุคลากร** การที่จะเตรียมสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องสร้างบุคคลให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ให้สำเร็จเสียก่อน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงจะประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่รับผิดชอบเรื่องนี้ จะต้องปฏิบัติงานให้เป็นอย่างดีแก่บุคคลทั่วไป เพื่อโน้มน้าวหรือชักจูงให้บุคคลอื่นให้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ การเตรียมบุคลากรดังกล่าว จึงจำเป็นต้องใช้เวลาตามสมควร โครงการนี้จึงจะสามารถสำเร็จได้

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

การสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้นั้นจะต้องใช้เวลา ระยะเวลาเพียงไม่กี่เดือนก็ได้ดำเนินโครงการนี้มาถือว่าเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ความภาคภูมิใจจึงมีแต่เพียงการที่ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย มีความเข้าใจในโครงการนี้ และให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี

ข้อคิดที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

“การสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงต้องใช้เวลา จะให้สำเร็จเพียงข้ามคืนคงไม่ได้ วันนี้เป็นวันเริ่มต้นที่ดีแล้ว คงต้องคอยความสำเร็จไปสักระยะหนึ่ง ทำอย่างไรให้คนทุกคนเข้าใจปัญหาและแก้ปัญหามาของตนเองได้ นั่นแหละ คือ สังคมแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง”

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดกำแพงเพชร

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากในปีงบประมาณ 2548 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้ดำเนินโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจังหวัดกำแพงเพชรได้เลือกพื้นที่ตำบลคุษย์บ้านโอง อำเภอลำปางหลวง เป็นพื้นที่นำร่อง เนื่องจากชุมชนตำบลคุษย์บ้านโอง มีความพร้อมในการทำแผนชุมชนและเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนรู้จักแสวงหาความรู้ ชุมชนที่ตั้งอยู่เส้นทางคมนาคม เดินทางสะดวกสบาย ตำบลคุษย์บ้านโอง มี 8 หมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน คือ หมู่ที่ 3 บ้านคุษย์ป้อม ตำบลคุษย์บ้านโอง อำเภอลำปางหลวง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 นายธนู หาญอยู่ เป็นแกนนำของชุมชน

การเตรียมชุมชน

การเตรียมชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างเจ้าภาพกับชุมชน เครือข่ายและพันธมิตร ซึ่งศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอลำปางหลวง เตรียมชุมชนในเชิงรุกอยู่ 3 ประเด็น คือ

1. เตรียมคนโดยส่งครูการศึกษาออกโรงเรียนไปร่วมการประชุมชี้แจง เข้ารับการอบรมและนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ในชุมชน โดยผ่านทางผู้นำชุมชนและชาวบ้าน
2. เตรียมชุมชนโดยผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนตำบลคุษย์บ้านโอง เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการศึกษาออกโรงเรียน
3. เตรียมเครือข่าย โดยจัดประชุมชี้แจง ภาควิชาระดับอำเภอให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อความสะดวกในการประสานงาน

การดำเนินงาน

การดำเนินงานเป็นปัจจัยสำคัญของการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้หลังจากได้เตรียมชุมชนแล้ว ผู้บริหารได้จัดประชุมครูการศึกษาออกโรงเรียนตำบลคุยบ้านโอง เพื่อวางแผนจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านเวทีประชาคม ซึ่งกิจกรรมที่จัดต้องครอบคลุมทั้ง 5 กิจกรรม คือ การศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และการศึกษาตามอัธยาศัย

กิจกรรมการศึกษาที่จัดจะต้องพยายามจัดร่วมกับเครือข่าย เพื่อให้มีส่วนร่วมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน

กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดในปีงบประมาณ 2548 เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตำบลคุยบ้านโอง ได้แก่

1. จัดสอนทักษะอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี จำนวน 100 ชั่วโมง ที่บ้านคุยบ้านโอง หมู่ที่ 7
2. จัดสอนกลุ่มสนใจการเดินแอโรบิค จำนวน 3 ชั่วโมง ที่บ้านคุยบ้านโอง หมู่ที่ 7
3. จัดสอนทักษะอาชีพการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หลักสูตร 50 ชั่วโมง ที่บ้านนาป่าแดง หมู่ที่ 1
4. จัดการศึกษานอกโรงเรียนขั้นพื้นฐานที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลคุยบ้านโองมีนักศึกษาจำนวน 99 คน
5. จัดการศึกษาพัฒนาอาชีพด้วยเทคโนโลยีแก่ประชาชนทุกหมู่บ้าน จำนวน 15 คน โดยนำนักศึกษาไปเรียนที่วิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดกำแพงเพชร จึงได้รับความพึงพอใจจากผู้เรียนมาก หลักสูตรที่เรียน คือ การแปรรูปอาหารจากเนื้อสัตว์ ได้แก่ การทำหมูยอ การทำแหนม การทำไข่เยี่ยวม้า การทำกุนเชียง การทำลูกชิ้นและการแปรรูปอาหารจากผักผลไม้ ได้แก่ การทำนํ้านมข้าวโพดและนํ้าดอกอัญชัน
6. จัดการศึกษาดูงานแก่แกนนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลคุยบ้านโอง โดยไปศึกษาดูงานการทำนํ้าปลา การทำขนมฝิง การทำขนมทองม้วน ที่อำเภอทองไทร จังหวัดสุโขทัย และการทำไข่เค็มสมุนไพร ที่จังหวัดพิษณุโลก
7. จัดการศึกษาดูงานแก่แกนนำกลุ่มพัฒนาอาชีพตำบลคุยบ้านโอง โดยไปศึกษาดูงานการเพาะเห็ดฟางที่ จังหวัดพิจิตร และการเพาะเห็ดลม เห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ ที่จังหวัดพิษณุโลก

8. จัดการศึกษาดูงานแก่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ตำบลคุยบ้านโอง ไปศึกษาดูงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ บ้านหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และการทำกระเป่า ตำบลวังชัย อำเภอ น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

9. หลังจากศึกษาดูงานจะต้องกลับมาสรุปบทเรียนเพื่อระดมพลังสมองในการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ของตำบลคุยบ้านโองทุกครั้ง

10. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประชาสัมพันธ์ตามจุดชุมชนของหมู่บ้าน ตลอดจนในตัวอำเภอพรานกระต่าย

การดำเนินงานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชนจะดำเนินการในเชิงรุกก่อนที่จะมีการประชุมชี้แจงภาคีร่วมของอำเภอพรานกระต่าย การดำเนินงานจะไม่รอความพร้อมของเครือข่าย แต่จะดำเนินงานตามกิจกรรมปกติโดยเพิ่มความเข้มข้นกว่าเดิมในด้านของงบประมาณและกิจกรรม

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา 1 ปี ผลงานยังไม่เกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเท่าใดนัก เพียงแต่เป็นการประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยมีทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมชุมชนให้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ในด้านการส่งเสริมการเกษตรปลอดสารพิษ โดยความร่วมมือระหว่างสำนักงานเกษตรอำเภอพรานกระต่าย สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพรานกระต่าย และศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอพรานกระต่าย เพื่อให้ประชาชนใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำนาได้ผลเป็น อย่างดี ชุมชนผลิตข้าวปลอดสารพิษออกจำหน่ายไม่เพียงพอกับความต้องการ ได้รับการประชาสัมพันธ์โดยบริษัทโกลบอลท์ ได้มาถ่ายทำรายการเติมปัญญาให้สังคม เพื่อออกอากาศ เผยแพร่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 11 ซึ่งได้รับการเผยแพร่ออกอากาศไปแล้ว เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2548

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

การจัดการศึกษาภาคประชาชน เป็นการจัดการศึกษาที่ทำได้ยากมาก เนื่องจากผู้ใหญ่ ต้องทำมาหากินประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมการศึกษา ประชาชนมักจะบอกว่าต้องไปหาเงิน ต้องไปทำไร่ ทำนา ต้องรอฝนมาก่อน ฯลฯ จึงจะมาเรียน เวลาและเรื่องปากเรื่องท้องจึงเป็น

ตัวแปรสำคัญต่อการจัดการศึกษาภาคประชาชน และอีกปัญหาหนึ่งก็คือจำนวนผู้เรียนจะลดลงเรื่อย ๆ เพื่อถึงวันจบการศึกษาอาจจะเหลือผู้เรียนอยู่ไม่ถึง 5 คน ก็เป็นไปได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนยังไม่เกิดตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร

ปัญหาในการดำเนินงานที่นึกไม่ถึงเลย ก็คือ การขาดความสามัคคีของผู้นำชุมชนในตำบลคุยบ้านโอง ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อการดำเนินงาน โดยผู้นำไม่มีความร่วมมือ หากจัดกิจกรรมในหมู่ที่ 3 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ก็จะไม่ไปร่วมงานและไม่ให้ความร่วมมืออย่างเด็ดขาด นอกจากนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้านก็มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จก็คือ แม้ว่าผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) จะมีความคิดเห็นไม่ตรงกันก็ตาม แต่ลูกบ้านก็มีความสามัคคีให้ความร่วมมือต่อการจัดกิจกรรมการศึกษา นอกโรงเรียนเป็นอย่างดีและอีกประเด็นหนึ่งก็คือเครือข่ายให้ความสนใจและพร้อมจะให้ความร่วมมือ **และความภาคภูมิใจที่มีโอกาส**ก็คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการถ่ายทำรายการเติมปัญญาให้สังคมได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมสถานที่ถ่ายทำเพราะผู้นำไม่ให้ความร่วมมือสาเหตุมาจากผิดหวังจากการเลือกตั้ง อบต. ดังนั้นจึงต้องเริ่มต้นมานั่งนับหนึ่งใหม่ท่ามกลางความผิดหวังของผู้ถ่ายทำรายการ และผู้ประสานงานอาจจะถูกผู้บังคับบัญชาตำหนิ และความรู้สึกของผู้บริหารที่ได้วางแผนงานไว้เป็นมันเป็นเหมาะแต่กลับกลายเป็นเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง แต่จากเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ชุมชนรู้สึกประทับใจในการช่วยเหลือของผู้ใหญ่บ้านนาป่าแดง หมู่ที่ 1 คุณจรัญ จ่องบุญ คุณจรัญ ชูคุ้ม สมาชิก อบต. และคุณสมหมาย พลอาจ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านนาป่าแดง ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ จนถ่ายทำได้สำเร็จและได้ออกอากาศไปเรียบร้อยแล้ว

ความภาคภูมิใจอีกเรื่องหนึ่งก็คือ การได้นำคณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตำบลคุยบ้านโอง ไปศึกษาดูงานที่ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ทำให้คณะชาวบ้านมีความพึงพอใจมากและสามารถเก็บเกี่ยวความรู้และประสบการณ์กลับมาอย่างเต็มเปี่ยม พร้อมทั้งจะมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่า และคณะชาวบ้านสามารถหาคำตอบได้ว่าทำไมชุมชนหนองหญ้าไซเข้มแข็ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีผู้นำที่ดีและมีวัฒนธรรมเป็นศูนย์รวมประชาชนอย่างเหนียวแน่น เป็นตัวอย่าง

เป็นบทเรียนการเรียนรู้จากสถานที่จริงที่ชาวบ้านชอบและสนุกก็จะเรียนรู้เพื่อค้นหาคำตอบเพื่อ
เป็นประโยชน์ต่อชุมชนตนเองต่อไป

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

จากการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้พบข้อคิดหลายข้อที่จะเป็นประโยชน์ต่อการ
ดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ คือ

1. การแตกความสามัคคีของผู้นำระดับกำนันกับผู้ใหญ่บ้าน และระหว่างผู้ใหญ่บ้าน
กับผู้ใหญ่บ้าน ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานอย่างมาก
2. เวลา อาชีพ ฤดูกาลและจำนวนผู้เรียน เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานที่
สำคัญอย่างยิ่ง
3. แม้ว่าครูการศึกษาออกโรงเรียน (ครู ทรข.) จะอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งการเรียนรู้
ตำบลคุยบ้านโอง แต่ก็อาจทำให้การดำเนินงานบางอย่างสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากบิดาของ
ครูมีความคิดเห็นตรงกันข้ามกับผู้ใหญ่บ้าน จึงไม่ได้รับความร่วมมือใดๆ ทั้งสิ้น
4. การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้หากนายอำเภอท่านนั้น ๆ เห็นความสำคัญก็จะทำให้
การดำเนินงานสะดวกสบายยิ่งขึ้น

การขยายผล

ได้ขยายผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนไปที่ ตำบลคลองพิไกร ในปีงบประมาณ 2549

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดภูเก็ต

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2548 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน จัดให้มีโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยดำเนินการในจังหวัดน่านจำนวน 22 จังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดนำร่องจังหวัดหนึ่ง และจากผลการสำรวจข้อมูลหน่วยงานเพื่อการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจังหวัดภูเก็ต เมื่อปี 2547 จำนวน 81 หน่วยงาน พบว่าข้าราชการร้อยละ 55.15 ใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงานในหน่วยงาน ร้อยละ 0.78 หน่วยงานมี Web Site เป็นของตนเอง และร้อยละ 21.62 หน่วยงานมีการใช้ E-mail ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ต จึงได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยใช้ ICT ขึ้นโดยใช้ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัดภูเก็ต ที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ พัฒนาคนให้มีทักษะพร้อมรับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสนับสนุนให้ประชาชนและนักธุรกิจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐและกลุ่มธุรกิจประเภทต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

การคัดเลือกชุมชนและการเตรียมชุมชน

จังหวัดภูเก็ตมีแนวทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ พัฒนาคนให้มีทักษะพร้อมรับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและสนับสนุนให้ประชาชนและนักธุรกิจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐและกลุ่มธุรกิจประเภทต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเร่งพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการเพิ่มประสิทธิภาพและกระจายโอกาสทางการศึกษาให้ปวงชนชาวไทยทุกคน ทุกพื้นที่ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงได้คัดเลือกพื้นที่ดำเนินทั้ง 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้

เป้าหมายการดำเนินงาน

การดำเนินโครงการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยใช้ ICT ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ตได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินโครงการไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรภาครัฐ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน และประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นเพื่อการปฏิบัติงานได้
2. เพื่อพัฒนาบุคลากรภาครัฐ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน และประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้และทักษะในการใช้ Internet เพื่อการสื่อสาร (E-mail) การสืบค้นข้อมูล และการซื้อขายผ่าน Internet ได้
3. เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต

กิจกรรมการดำเนินโครงการ

1. **จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร กศน.** เพื่อพัฒนาบุคลากร กศน. เพื่อรองรับการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยใช้ ICT ให้มีความรู้ในการใช้ Internet และการทำ Website
2. **จัดอบรม/ให้ความรู้การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น**เพื่อการปฏิบัติงาน เช่น โปรแกรม Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Powerpoint และการใช้ Internet เพื่อการสื่อสาร (E-mail) การสืบค้นข้อมูล เพื่อพัฒนาบุคลากรภาครัฐ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน และประชาชนทั่วไป ให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นเพื่อการปฏิบัติงานและการใช้ Internet เพื่อการสื่อสาร (E-mail) การสืบค้นข้อมูล และการซื้อขายผ่าน Internet
3. **จัดให้บริการการใช้ Internet** เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และให้โอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ของประชาชน โดย
 - 1) จัดให้สอนการใช้ Internet แก่ให้ผู้สนใจ ที่ประสงค์จะเรียนเป็นรายบุคคล โดยบุคลากรที่ผ่านการอบรมเป็นวิทยากรผู้สอน ซึ่งสามารถจัดสอนในห้องสมุดประชาชน ในศรช. ที่มีความพร้อม
 - 2) จัดให้บริการการใช้ Internet เช่น ในสำนักงาน ห้องสมุด ศรช. เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

จากการติดตามผลโครงการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยใช้ ICT จากผู้เรียนจำนวน 140 คน โดยการใช้แบบสอบถามผลปรากฏว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีความรู้ในเรื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น และเห็นว่าคอมพิวเตอร์มีความสำคัญ ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย คือ 4.46 รองลงมาคือการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทันเหตุการณ์ทันโลก ค่าเฉลี่ย คือ 4.23 จากศักยภาพของคอมพิวเตอร์ทำให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของคอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ค่าเฉลี่ย คือ 4.04 คอมพิวเตอร์ช่วยพัฒนางานพัฒนาอาชีพ ค่าเฉลี่ยคือ 4.02 การใช้คอมพิวเตอร์ทำให้เกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในการเรียนรู้ และคอมพิวเตอร์ช่วยให้มีโอกาสแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ค่าเฉลี่ย คือ 3.97 สามารถนำความรู้จากการเรียนรู้คอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเอง ค่าเฉลี่ยคือ 3.78 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ค่าเฉลี่ย คือ 3.77 และคอมพิวเตอร์สามารถช่วยให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ค่าเฉลี่ย คือ 3.71 ตามลำดับ และมีความคิดเห็นในระดับปานกลางเกี่ยวกับความสามารถใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นในการปฏิบัติงานได้ ค่าเฉลี่ย คือ 3.37 และสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในการสื่อสารอีเมลล์ ค่าเฉลี่ย คือ 3.10 ตามลำดับ

ซึ่งจากการติดตามโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนสรุปได้ว่า ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนคอมพิวเตอร์ ซึ่งจะเป็นเส้นทางให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ และทำให้ผู้เรียนมีโอกาสในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างสะดวก เป็นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพพัฒนาอาชีพ และใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

ในการดำเนินโครงการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยใช้ ICT ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการให้บริการ การใช้ Internet เช่น มีคอมพิวเตอร์ แต่ขาดระบบเครือข่ายการเชื่อมโยงกับระบบอินเทอร์เน็ต และในการจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาควรมีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ บางแห่งไม่สามารถเปิดสอนการใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตได้เต็มที่ เนื่องจากต้องอาศัยเครือข่ายอื่น งบประมาณในการดำเนินงานด้านการจัดสอนคอมพิวเตอร์ค่อนข้างน้อย

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

ในการดำเนินกิจกรรมโครงการทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการที่จะเรียนรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง และเห็นว่าคอมพิวเตอร์มีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย ถ้าสามารถใช้งานได้อย่างถูกวิธี ก็จะสามารถนำสิ่งที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเป็นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไปในอนาคต

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดชลบุรี

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2548 สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน กำหนดให้มีโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน โดยดำเนินการในจังหวัดนำร่อง จำนวน 22 จังหวัด ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดนำร่องจังหวัดหนึ่ง และได้มีการพิจารณาคัดเลือกศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพานทองเป็นพื้นที่นำร่อง โดยคัดเลือกตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทองเป็นพื้นที่ในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีเหตุผลในการพิจารณาและวิเคราะห์ คือ ตำบลโคกขี้หนอนมีจุดด้อยในด้านสภาพปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้าน การประกอบอาชีพ ประชากรมีรายได้น้อย ขาดแคลนแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน แต่ก็มีจุดเด่น คือ ประชาชนให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้ ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง และมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

ในการดำเนินการเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชลบุรี และศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพานทอง ได้มีการระดมความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำชุมชนในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแกนนำในครั้งนี้ ในที่ประชุมได้เสนอแนวทางในการที่จะไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาแกนนำในการนำความรู้ที่ได้มาสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในตำบลของตนเอง ร่วมกับการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามกรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้วิจัยกับสมาชิกในชุมชน ทำการศึกษาชุมชนเน้นการวิเคราะห์ชุมชน เพื่อค้นหาศักยภาพ ปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหาด้วยการวางแผนปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ และประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน

ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ นอกจากสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ อันเป็นการพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นแล้วประชาชนในพื้นที่ยังมีโอกาส ร่วมคิด ร่วมทำ และเรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง ครอบครัว ชุมชน มีการแสวงหาความรู้ซึ่งเขาเหล่านั้นเป็นส่วนหนึ่งในผลการดำเนินงาน โดยทุกคนจะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมดำเนินการ ไม่ว่าจะผลนั้นจะเป็นบวกหรือลบก็ตาม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทั้งของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมของตำบลโคกขี้หนอนได้ เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

หุ้นส่วนความร่วมมือที่เก็งวข้อง

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้ และร่วมกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงาน ศนจ.ชลบุรี และศบอ.โคกขี้หนอน
2. ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย
3. กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน
4. หน่วยงานภาครัฐในระดับชุมชน ได้แก่ อบต.โคกขี้หนอน สถานีอนามัย และสำนักงาน

งานปลัดอำเภอ เป็นต้น

5. หน่วยงาน / องค์กรเอกชน ได้แก่ กลุ่มสตรี และกลุ่มแม่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สรุปผลการดำเนินการ ดำเนินการตามโครงการ ดังนี้

1. **ประชุมเชิงปฏิบัติการแกนนำสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้** ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการแกนนำสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้มีการระดมความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งในการพิจารณาและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของประชาชนทางด้านการประกอบอาชีพ พบว่าส่วนมากการประกอบอาชีพของประชาชนของตำบลโคกขี้หนอน มีการเลี้ยงปลานิล ปลาตูก ปลาทับทิม และปลาเบญจพรรณต่าง ๆ ส่งขายให้กับแพปลา มีสภาพปัญหาผู้เลี้ยงไม่สามารถกำหนดราคาได้ ในบางช่วงพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อให้ราคาต่ำแต่ผลผลิตมีมากจำเป็นต้องขายจึงมีแนวคิดที่จะนำปลาไปแปรรูปเพื่อเพิ่มราคา และเป็นสินค้าในชุมชน ดังนั้นในที่ประชุมได้เสนอ

ให้แกนนำได้ไปศึกษาดูงานการแปรรูปปลา โดยทางอำเภอพานทองได้เสนอให้ไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ การทำปลาตุ๋นที่ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ดูงานด้านการตลาด การรวมกลุ่มในรูปของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผลิตสินค้า OTOP ของจังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง เพื่อเป็นการพัฒนาแกนนำในการนำความรู้ที่ได้มาสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในชุมชน

นอกจากนี้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขี้หนอน (นายสุพจน์ งามสง่า) ได้กำหนดกรอบนโยบายในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาในด้านระดับการศึกษาของประชาชนตำบลโคกขี้หนอนที่มีระดับการศึกษาต่ำ โดยจะส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลเข้ารับการศึกษาต่อถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) กับศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง และจัดสรรงบประมาณให้ทุกหมู่บ้านมีแหล่งการเรียนรู้ (ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน) โดยจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือพิมพ์หมู่บ้านละอย่างน้อย 1 ฉบับต่อวัน

2. การพัฒนาแกนนำโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ผลจากการศึกษาดูงานโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ แกนนำได้รับความรู้และประสบการณ์ ทั้งในด้านขั้นตอนวิธีการทำปลาตุ๋น การลงทุน แนวทางการรวมกลุ่มสมาชิก การปันผล การตลาด และทุกคนพร้อมที่จะถ่ายทอดให้กับคนในชุมชน โดยมีแนวความคิดในการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ พัฒนาให้ตำบลโคกขี้หนอนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และดูงานของผู้มาเยี่ยมชม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขี้หนอน หน่วยงานเครือข่าย ได้แก่ อำเภอพานทอง วิทยาลัยการอาชีพพานทอง หน่วยงานพัฒนาชุมชน สาธารณสุขอำเภอพานทอง และศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง พร้อมทั้งจะเป็นหน่วยสนับสนุนผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้ตำบลโคกขี้หนอน เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และพัฒนาตำบลโคกขี้หนอนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

3. การติดตามผลหลังจากการพัฒนาแกนนำโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ หลังจากการพัฒนาแกนนำโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามผล โดยการลงพื้นที่ไปที่บ้านของแกนนำหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อสอบถามสัมภาษณ์ถึงแนวความคิด วิธีการในการนำความรู้ที่ได้รับมาทดลองใช้ในการทำปลาตุ๋น ซึ่งในส่วนนี้ แกนนำหมู่บ้านที่ 1 และหมู่บ้านที่ 5 ได้ทดลองทำปลาตุ๋น ตามที่ได้รับความรู้ ส่วนหมู่บ้านที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่บ้านที่ 4 ยังไม่ได้ดำเนินการ ซึ่งแกนนำในแต่ละหมู่บ้านมีแนวความคิดว่า ควรมีการประชุม เพื่อการระดมความคิดหารือกันในการ

ที่จะหาแนวทางในการดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพในด้านของ การรวมกลุ่ม แหล่งเงินทุน การตลาด และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ต่อไป ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดที่จะให้จัดเวทีประชาคม ในแต่ละหมู่บ้าน คณะผู้วิจัยจึงได้ประสานงานกับแกนนำ และหน่วยงานเครือข่ายเพื่อจัดเวทีประชาคม

4. การจัดเวทีประชาคม ผลจากการจัดเวทีประชาคม ทั้ง 5 หมู่บ้าน มีมติในที่ประชุม ของหมู่ 1 และ หมู่ 2 ว่า เนื่องจากหมู่ 1 และหมู่ 2 เป็นแหล่งเลี้ยงปลามากที่สุดและมีแพรับ ซื่อปลาจำนวนมาก การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ ณ จุดใดจุดหนึ่ง ยังไม่มีสถานที่ที่เป็น ศูนย์รวม และคุณอนันต์ เกิดปรากฏ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หมู่ที่ 2 ทำปลาข้าว คั่ว ส่งขายที่ตลาดบ่อวิน อำเภอศรีราชา อยู่ก่อนแล้ว จึงให้หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 นำร่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาไปก่อน ในปีต่อไปอาจจะเข้าร่วมลงทุน

ส่วนมติในที่ประชุมของ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 พบว่าเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ของหมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 มีอาชีพที่หลากหลายและในหมู่ที่ 4 มีกลุ่มสตรีโคกสุวรรณ พัฒนา ผลิตภัณฑ์สุระผม ครีมาอบน้ำ น้ำยาล้างจาน เป็นสินค้า OTOP ที่ได้รับการ ยอมรับและยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจ สามารถนำกำไรมาปันผลให้กับสมาชิกทุกปี ส่วน หมู่ที่ 5 บ้านเนินไผ่ มีสินค้าของกลุ่มขนมหวานไส้สีทอง ผลิตภัณฑ์ในชุมชนและส่งเป็นสินค้า กับตลาดที่ตำบลบ่อวิน อำเภอศรีราชา มียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นทุก ๆ เดือน

การรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านทั้ง 2 กลุ่ม เป็นศูนย์รวมของแม่บ้าน จากทุกหมู่บ้าน จึงเป็นการง่ายในการที่จะนำไปสู่การริเริ่มกลุ่มแปรรูปวัตถุดิบในชุมชนที่มีอยู่จำนวนมาก อีกทั้ง มีผู้นำที่ศูนย์รวม และมีความเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาชุมชน คือ ท่านเจ้าอาวาสวัด โคกขี้หนอน ท่านพระครูอุดมวิสุทธิคุณ กำนันอรรธรณ กิตติกุลสวัสดิ์ กำนันดีเด่นประจำปี 2548 ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 3 หมู่ คุณทองสุข เกตุมาลา ประธานกลุ่มสตรีโคกสุวรรณพัฒนาซึ่งเป็นกลุ่มผลิตสินค้า OTOP ที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้ว เป็นแบบอย่างในการรวมตัว

มติในที่ประชุมจึงพร้อมใจกันทั้ง 3 หมู่บ้านที่จะกันเงิน SML (การพัฒนาศักยภาพ หมู่บ้าน/ชุมชน) หมู่ละ 100,000 บาท รวมทั้งหมด 300,000 บาท นำมาสร้างโรงเรือน สำหรับ เป็นสถานที่ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลา และเป็นสถานที่สำหรับผลิตสินค้าในชุมชน เป็นแหล่ง รวมกลุ่มของคนในชุมชน โดยใช้สถานที่ปลูกสร้างบริเวณที่ดินบ้านผู้ใหญ่จันทนา สุขถาวร

หมู่ 5 บ้านเนินไผ่ ในปัจจุบันได้ผลิตปลาร้าข้าวคั่วจำหน่าย ที่ตลาดบ่อวิน อำเภอศรีราชา และทดลองแปรรูปปลาตุกร้า โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ มาประยุกต์ใช้ได้ประสพผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตำบลโคกขี้หนอน มีสภาพปัญหาที่พบ ทั้งสรุปได้ดังนี้

1. **ปัญหาในการสร้างความเข้าใจกับคนในชุมชน** ในการคัดเลือกแกนนำของแต่ละหมู่บ้าน ต้องติดต่อประสานงานเพื่อการพิจารณาคัดเลือกแกนนำโดยผู้นำชุมชน ของแต่ละหมู่บ้านองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขี้หนอน เป็นผู้พิจารณาคัดเลือกแกนนำ เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินการสั้น ๆ ในการดำเนินงานพิจารณาคัดเลือก

2. **ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินการตามโครงการ** ในการพัฒนาแกนนำโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ จึงต้องขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขี้หนอน เพื่อสมทบในการดำเนินงาน ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทั้ง นายอำเภอพานทอง และจากองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขี้หนอน

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

จากโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตำบลโคกขี้หนอน ที่ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอพานทอง เป็นหน่วยงานในการดำเนินงานตามโครงการ ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ผู้นำชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน กลุ่มสตรี หน่วยงาน เครือข่าย ร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินการตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ทำให้โครงการประสพผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดของการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ อีกทั้งยังมีแผนการดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทุกคนที่มีส่วนร่วมให้ตำบลโคกขี้หนอน มีความภาคภูมิใจในความ สำเร็จขั้นหนึ่งของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยสรุปดังนี้

1. ประชาชนได้เรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง
2. ประชาชนมองเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมากขึ้น แทนที่จะมองหา สิ่งอยู่ไกลตัว เช่น วัตถุติบ ภูมิปัญญา

3. ผู้นำในท้องถิ่น หมู่บ้าน ต่างร่วมมือ ร่วมใจที่จะผลักดันให้คนในชุมชนสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขี้หนอน สนับสนุนงบประมาณเป็นการต่อยอดโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

4. ตำบลโคกขี้หนอนได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP ต้นแบบ จากหน่วยงานพัฒนาชุมชน ซึ่งประชาชนจะต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่จะเข้ามาสู่กระบวนการสังคมอีกมากมาย เป็นการต่อยอดโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เกิดกิจกรรมที่ต่อเนื่องตลอดไปในอนาคต

5. ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพานทอง ศูนย์การเรียนชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโคกขี้หนอน คณะเจ้าหน้าที่ทุกคน ได้ทำหน้าที่ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์และตามตัวชี้วัดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกกิจกรรม ซึ่งศูนย์การเรียนชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโคกขี้หนอนได้รับรางวัลดีเด่น ปี 2547 เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ก่อนการดำเนินการโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประชาชนในพื้นที่ทั้ง 5 หมู่บ้าน ได้รู้จักศูนย์การเรียนชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโคกขี้หนอนเพียงในภาพของสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียน โดยเรียนในวันอาทิตย์ มีครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน 1 คน คือ นางสาวอาภรณ์ ศรีแสงทอง และครูศูนย์การเรียนชุมชน 1 คน คือ นางสาวแววมณี ทองจันทร์ นำโดยผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพานทอง นายธีรยล แสงอำนาจเจริญ ซึ่งปัจจุบันได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอนันทนิคม และนางสาวพวงสุวรรณณี พันธุ์มะม่วง ได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอพานทอง ตั้งแต่วันที่ 3 มิถุนายน 2548 นักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การเรียนชุมชนเฉลิมพระเกียรติวัดโคกขี้หนอน ประกอบด้วยผู้ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาจากการประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน ผู้นำชุมชนของตำบลโคกขี้หนอนและตำบลใกล้เคียง ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาจึงเริ่มเข้ามาสมัครเป็นนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนมากขึ้น จากปีการศึกษา 2546 ถึงปีการศึกษา 2548 ผู้นำชุมชนเหล่านี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนของศูนย์การเรียนชุมชน และเป็นผู้ที่นำไปสู่การพิจารณาคัดเลือกแก่นำ เพื่อ

ดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของตำบลโคกขี้หนอน เป็นแหล่งข้อมูล และเป็นการประสานงาน เพื่อการกลั่นกรอง กำหนดแผนการดำเนินงานในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจให้กับประชาชนในตำบลโคกขี้หนอน ในด้านของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางในการดำเนินงาน ที่สำคัญที่สุดคือประโยชน์ที่จะได้รับการพัฒนาตำบลโคกขี้หนอนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

จากผลการดำเนินงานโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพานทอง พบว่าคนในชุมชนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของตนเองได้ รวมทั้งเห็นคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง โดยการคิดเพิ่มเติมค่าหาช่องทางในการสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน สร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพในชุมชน ซึ่งแตกต่างจากเมื่อก่อนที่เป็นลักษณะของต่างคนต่างทำ ปัญหาที่พบก็ต่างคนต่างแก้ไขปัญหากันเอง การซื้อขายผลผลิตก็ผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้เองเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพที่มีในชุมชน ได้มีโอกาสในการเรียนรู้ คิด วิเคราะห์ ปรับแนวคิดร่วมกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาในชุมชน เพื่อประชาชนของตำบลโคกขี้หนอนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยหน่วยงานราชการที่เป็นภาคีเครือข่าย มีส่วนช่วยในการสนับสนุน ส่งเสริม ความรู้ แนวทางการดำเนินงานอาชีพ ทั้งทางด้านการลงทุน การผลิต การกำหนดราคาในการจำหน่าย การตลาด การรวมกลุ่ม การปันผล

บทสรุปส่งท้ายจากข้อคิดที่มีคุณค่าในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญคือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่อย่างจริงจัง โดยมีการติดตามผลและติดต่อประสานงานกับภาคีเครือข่ายอย่างใกล้ชิด และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสนับสนุนงานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้ประชาชนไว้วางใจและเห็นความจริงใจที่จะเข้าไปพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพื่อนำชุมชนเข้ามาสู่กระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสิงห์บุรี

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 ขึ้น โดยดำเนินการนำร่องใน 22 จังหวัด ซึ่งจังหวัดสิงห์บุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ และได้จัดกิจกรรมตามโครงการใน 6 พื้นที่ ดังต่อไปนี้

➤ **ตำบลบางมัญ อำเภอเมืองสิงห์บุรี** การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มกัน และเกิดจากการประชุมทำเวทีชาวบ้าน เกิดตามความต้องการของชาวบ้านบางมัญ ที่ต้องการให้เกิดมีแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ สำหรับชุมชน ทุกเพศวัย ให้ได้รับสิ่งอันนำมาซึ่งความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะในการเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับโอกาสช่วงอายุ ตามความต้องการ ความใจ และความคิด เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2. พัฒนาองค์ความรู้โดยการบูรณาการความรู้จากชุมชนและนักวิชาการภายนอก เพื่อให้ได้ความรู้ที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาชุมชนตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากที่สุด

3. พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ให้เป็นศูนย์รวมข้อมูลสารสนเทศของชุมชน รวมทั้งมีศักยภาพเพียงพอในการให้บริการการเรียนรู้ มีความพร้อมด้านปัจจัยอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนและพื้นที่อื่นๆที่มีความสนใจ

➤ **ตำบลจันทระ อำเภออินทร์บุรี** ประชาชนตำบลจันทระ อำเภออินทร์บุรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก และบางครั้งมีเรือมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้ตามบ้านเพื่อความสวยงามและเพื่อจำหน่ายตลาดเป็นรายได้เสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เนื่องจากเกษตรกรตำบลจันทระยังมีฐานะยากจน รายจ่ายมากกว่ารายรับเพื่อแก้ปัญหาและเพิ่ม

รายรับให้แก่ประชาชนโดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออินทร์บุรี ได้ดำเนินการร่วมกับประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนและเครือข่าย จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิชา “การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ” ในปีงบประมาณ 2548 และเพิ่มทักษะความรู้ในด้านการเกษตรธรรมชาติ ลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตที่ใช้ต้นทุนสูง เนื่องจากใช้สารเคมี เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งเศรษฐกิจพอเพียงพ้นความยากจน

➤ **ตำบลเชิงกลัด อำเภอบางระจัน** เนื่องจากพื้นที่ตำบลเชิงกลัดเป็นที่ราบลุ่ม และมีแม่น้ำไหลผ่านเหมาะสมกับการทำอาชีพการเกษตร (ทำนา) แต่เกษตรกร ยังขาดความรู้ความเข้าใจบางประการ ฉะนั้นกลุ่มเกษตรกรจึงระดมความคิดเห็นแนวทางการจัดตั้งกลุ่มกันขึ้นมาหาแนวทางในการลดต้นทุนในการผลิตให้ลดลง และไม่ทำลายสุขภาพของตนเองตลอดจนสิ่งแวดล้อม จึงได้เกิดการตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อเรียนรู้ การทำปุ๋ยชีวภาพขี้คอกน้ำและหมัก กลุ่มได้ดำเนินการจัดทำครั้งแรกเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2548 โดยเริ่มจากกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจในเรื่องของการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร โดยการทำปุ๋ยชีวภาพ ใช้เองในกลุ่มเกษตรกรของบ้านโพธิ์หอม จึงได้จัดทำเวทีประชาคม ในหมู่บ้านขึ้นและรวมกลุ่มผู้สนใจ ประกอบกับ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางระจันได้เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุน ทางด้านความรู้ ทฤษฎี และปฏิบัติไปพร้อมกัน ตลอดจนการพัฒนาดินให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ให้กลุ่มได้ทดลองและนำร่องทางด้านเรื่องการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพขึ้น จากนั้นได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการในการดำเนินการตามคำแนะนำของครูการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อที่จะได้สะดวกและมีการบริหารจัดการที่ดี แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่เป็นชุมชนสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้แพร่ขยายไปหมู่บ้านและ ตำบลใกล้เคียงที่ต้องการเรียนรู้โดยสร้างเครือข่ายกระจายออกไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ เกษตรกรที่ทำนา และสวนผลไม้ต่าง ๆ

➤ **ตำบลบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน** ตำบลบางระจัน อำเภอค่ายบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ได้รับคัดเลือกจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนให้เป็นตำบลนำร่อง 1 ใน 2 ตำบลของจังหวัดสิงห์บุรี โดยเข้าร่วมกับภาคีอำเภอค่ายบางระจัน มีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอค่ายบางระจัน พัฒนาชุมชนอำเภอ เกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขอำเภอ โรงเรียน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรร่วมดำเนินการเพื่อจัดโครงการฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น โดยให้เครือข่ายมีบทบาทในการสนับสนุนองค์กรชุมชน เพื่อเติมเต็มขององค์ความรู้ และยกระดับแกนนำ นำนักวิจัยชุมชน โดยการเลือกพื้นที่ปฏิบัติการค้นคว้าแกนนำปฏิบัติกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปรบทเรียนร่วมกัน เพื่อพัฒนา

ให้ชุมชนตำบลบางระจันนำร่องได้เกิดมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหา และจัดหาอาชีพให้ชุมชนอย่างทั่วถึง

➤ **ตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี** ตำบลพรหมบุรี อำเภอพรหมบุรี เคยเป็นพื้นที่นำร่องในการจัดโครงการบูรณาการแผนชุมชนเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเอาชนะความยากจน ซึ่งจากการสรุปสภาพปัญหาการจัดทำเวทีประชาคมพบว่าปัญหาลำดับต้น ๆ ของชุมชน ได้แก่ปัญหาการทำนาที่ใช้ต้นทุนสูง อันมีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้กำไรจากอาชีพเกษตรกรรมค่อนข้างต่ำ จากสภาพปัญหา ดังกล่าว ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพรหมบุรี จึงได้กำหนดพื้นที่ของหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 6 ตำบลพรหมบุรี เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ 2548 และได้ประสานกับผู้นำกลุ่มเกษตรกรและผู้นำชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันโดยได้ข้อตกลงจากการประชาคมคือการจัดทำหลักสูตรพัฒนาเกษตรกรตามแนวเกษตรธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนโดยบูรณาการความรู้จากเกษตรกร ภูมิปัญญา และผู้รู้

➤ **ตำบลดอนสมอ อำเภอท่าช้าง** ประชาชนในอำเภอท่าช้างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ การทำนา การทำสวน และในปัจจุบันพบว่า ต้นทุนการผลิตได้สูงขึ้นเนื่องจากการใช้ปุ๋ยที่มีสารเคมีและการเสื่อมสภาพของดินลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลผลิตและรายได้ลดลง จากปัญหานี้จึงมีประชาชนในเขตตำบลดอนสมอ หมู่ 2 หมู่ 3 หมู่ 4 และหมู่ 7 จึงได้รวมตัวกันขึ้นจัดเป็นกลุ่มพัฒนาอาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำเกษตรแบบธรรมชาติ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยชีวภาพและจัดทำปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ และฟื้นฟูสภาพดินจากการใช้สารเคมี อีกทั้งเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความสำคัญกลับมามีค่าได้ อาทิเช่น ฟางข้าว ไข่ และหอยเชอรี่ อยุ่วะจากปลา มูลสัตว์แห้งมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าทางการเกษตรมากขึ้น

นางณัฐกานต์ อยู่บาง ซึ่งเป็นนักศึกษาของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าช้างและมีความรู้ความสามารถและสนใจการทำปุ๋ยชีวภาพ ได้เข้าร่วมประชุมเครือข่ายพร้อมผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลดอนสมอ อำเภอท่าช้าง และประสานงาน กศน. เรื่องงบประมาณสนับสนุนชุมชน ดังนั้นกศน. ท่าช้าง จึงได้สนับสนุนงบประมาณในด้านกระบวนการให้ความรู้การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ จึงจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพเกษตรธรรมชาติเพื่อขออนุมัติงบประมาณและดำเนินการตามโครงการดังกล่าว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป และเหตุนี้เองจึงเกิดกระบวนการต่อเนื่องตามโครงการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจพอเพียงฟื้นความยากจน โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าช้างดำเนิน

การจัดกิจกรรมสังคมแห่งการเรียนรู้ และได้คัดเลือกหมู่บ้านนาร่อง คือ หมู่ที่ 7 ตำบลดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่มพัฒนาอาชีพ การทำปุ๋ยชีวภาพ และเป็นหมู่บ้านที่มีเกษตรกรสวนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา ทำสวน อีกทั้งคนในชุมชน ผู้นำชุมชนเห็นความสำคัญของการใช้ปุ๋ยชีวภาพมีความต้องการที่จะพัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ รวมทั้งจัดทำแหล่งการเรียนรู้การทำปุ๋ยชีวภาพขึ้น ณ ศาลาที่อ่านหนังสือพิมพ์หมู่ที่ 7 ตำบลดอนสมอ อำเภอกำแพง จังหวัดสิงห์บุรี

การเตรียมชุมชน

1. สืบหาข้อมูลชุมชน
2. ประชุมวางแผนการดำเนินการ ร่วมกับผู้นำชุมชน ภาศิเครือข่าย
3. รวมกลุ่มผู้สนใจเข้าร่วมโครงการ บอกวัตถุประสงค์โครงการและเป้าหมายทำเพื่ออะไร บอกความสำคัญที่มาของโครงการนาร่องในแต่ละตำบล
4. ดำเนินการจัดตั้งและคัดเลือกคณะกรรมการแบบทุกคนมีส่วนร่วมและตามความสามารถของแต่ละตำแหน่ง แบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน
5. ให้กลุ่มเสนอว่าต้องการทำอะไร อยากเรียนรู้สิ่งใด จัดทำเป็นโครงการ และแผนความต้องการ ตามลำดับความสำคัญ
6. ดำเนินการประสานและจัดกระบวนการเรียนรู้ตามโครงการ/แผนที่เสนอ
7. จัดบันทึกปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการและสิ่งที่ต้องแก้ไขปรับปรุง
8. ประเมินงานและโครงการที่ทำว่าได้ผลเป็นอย่างไร ติดตามงานของกลุ่ม

ผลการดำเนินงาน

1. ประชุมเวทีประชาคม ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะสิ่งที่ต้องเรียนรู้ในกลุ่ม การจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการ
2. ประชุมแกนนำกลุ่มอาชีพ องค์กรชุมชน หน่วยงานภาศิ เพื่อการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
3. กำหนดขยายกิจกรรมเพื่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดทำโครงการกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับชุมชน
4. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติงานโครงการให้เป็นไปตามแผน
5. จัดข้อมูลและปัญหาในขณะที่ทำว่าเป็นอย่างไรบ้าง บันทึกส่วนตัวทุกคน
6. นำข้อมูลสิ่งที่ได้มาเสนอแนะและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม
7. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมความรู้และแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

8. ปรีक्षाเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้รู้ หากมีข้อแก้ไขไม่ได้
9. ติดตามและประเมินผล โดยดูจากผลผลิตที่ได้

ผลการดำเนินงาน

1. ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการคิด แก้ปัญหาร่วมกัน
2. ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง
3. แกนนำเกษตรกรสามารถนำความรู้เกี่ยวกับเกษตรธรรมชาติลดต้นทุนไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน และสามารถชักจูงให้เกษตรกรทำเกษตรธรรมชาติลดต้นทุน โดยลดการใช้สารเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิตรายได้
4. สามารถจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้เกษตรธรรมชาติลดต้นทุนแบบบูรณาการชุมชนเพื่อความเข้มแข็งเศรษฐกิจพอเพียงฟื้นความยากจน แหล่งการเรียนรู้ตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นต้น โดยให้บริการเรียนรู้ มีความพร้อมด้านปัจจัยอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความสนใจ
5. ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็น ของการเรียนรู้ มีศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมคิด ร่วมทำ สามารถบริหารจัดการชุมชนได้เป็นอย่างดี
6. ชุมชนสามารถพัฒนาความรู้ ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของท้องถิ่น ร่วมกันกำหนดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชน โดยให้ชุมชนเป็นแกน
7. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะให้บริการข้อมูล สารสนเทศความรู้ที่จะนำไปพัฒนาชุมชนได้
8. เกิดอาชีพเสริมที่หลากหลายในชุมชน เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การเข้าขอการร้อยมาลัยเพื่อจำหน่ายตามความต้องการของตลาด การจักสาน การเลี้ยงโคขุนและผลิตอาหารโคขุนเพื่อลดต้นทุน การแปรรูปน้ำพริก การแปรรูปผลไม้ การนำฟางข้าวมาผลิตเป็นแผ่นกระดาษก่อนแล้วจึงต่อยอดด้วยการนำกระดาษที่ผลิตจากฟางข้าวมาผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบเท่าที่กระดาษสามารถทำได้ อาทิเช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ การ์ดอวยพร หุ้มปกหนังสือ-สมุด ทำกระดาษห่อของขวัญ ทำกล่องใส่ของ ทำของชำร่วย ดอกไม้จันทน์ และอื่น ๆ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชุมชน

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

1. ข้อมูลชุมชน ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยเห็นความสำคัญ
2. ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ประชาชน ภาคีเครือข่าย ยังมีน้อย
3. องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือ
4. พื้นที่ในการจัดกิจกรรมโครงการเป็นแหล่งการเรียนรู้เกษตรธรรมชาติลดต้นทุน
5. งบประมาณในการดำเนินการโครงการไม่ต่อเนื่อง
6. ปัจจัยในการจัดทำโครงการด้านอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนมีน้อย
7. ด้านการผลิต การตลาด ยังไม่กว้างขวาง

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

1. เกิดสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การผลิตกระดาษจากฟางข้าว การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก การเลี้ยงโคขุน การจักสานผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ กลุ่มผลไม้แปรรูป การทำน้ำพริก การทำน้ำพริกแปรรูป และแหล่งเรียนรู้เกษตรธรรมชาติลดต้นทุน
2. ประชาชนสามารถมีความรู้ด้าน การผลิตกระดาษจากฟางข้าว การทำอาหารโคขุน การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การทำปุ๋ยชีวภาพ อย่างถูกต้องและเป็นระบบ ลดต้นทุนจากการใช้สารเคมีมาใช้เกษตรแบบธรรมชาติลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต
3. สามารถนำความรู้เกี่ยวกับเกษตรธรรมชาติลดต้นทุนไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มเกษตรกรในชุมชน และสามารถชักจูงให้เกษตรกรทำเกษตรธรรมชาติลดต้นทุน โดยลดการใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตรายได้
4. ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีการพัฒนาความรู้สมาชิกในชุมชน และมีการรวมกลุ่มสมาชิกครัวเรือน เพื่อส่งเสริมสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เกิดกระบวนการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาตนเองได้
5. สามารถสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวรวมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
6. เกิดกระบวนการกลุ่มทางสังคม มีภูมิปัญญาร่วมระดมความคิดและถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองมีความสามารถ ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและจัดประชาคมเองได้ นำความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติไปใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาการทำนาแบบธรรมชาติ ได้ดีขึ้นสามารถเผยแพร่องค์ความรู้ให้ผู้อื่น
7. เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้สิ่งที่สำคัญที่สุดที่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้ต้องประกอบด้วย

1. ผู้นำให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
2. ความร่วมมือของคนในชุมชน
3. ความพร้อมของผู้นำและคนในชุมชน
4. กระบวนการที่น่าสนใจ
5. การทำงานร่วมกับชุมชนที่ต้องให้ความสำคัญกับชุมชน

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ :

กรณีจังหวัดนครราชสีมา

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 ดำเนินการใน 22 จังหวัดซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ โดยดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย 2 แห่ง ดังต่อไปนี้

◆ **บ้านโสกจานพัฒนา ตำบลมะเกลือเก่า และบ้านโสกจาน ตำบลหนองตะไก้อำเภอสูงเนิน** ได้จัดกิจกรรมตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ บนฐานความเชื่อที่ว่าเมื่อมีความพอเพียงกับตนเองแล้ว จะมีกำลังใจกับเอาใจใส่ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและสวัสดิการ ชุมชนของตนเองให้ดีขึ้นไปด้วย

◆ **ตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว** ได้จัดกิจกรรมตามโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ภายใต้ความเชื่อพื้นฐานที่ว่าการศึกษาและการเรียนรู้เป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา มีการบูรณาการการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน ยึดชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและตัดสินใจกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเองและชุมชน ท้องถิ่น และการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จะทำให้เกิดพลังชุมชนที่เข้มแข็งอันจะเป็นรากฐานที่มั่นคง ในการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืนตลอดไป

การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน

โครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนจังหวัดนครราชสีมา มีจุดเริ่มต้นมาจากบุคลากร กศน. ในพื้นที่เป็นผู้นำในการดำเนินการโครงการ โดยประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ

กับผู้นำชุมชน/องค์กร ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ประชาชนในชุมชน รวมทั้งภาคีเครือข่ายได้เกิดความตระหนัก เข้าใจและเห็นความสำคัญของโครงการ โดยร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานระหว่างภาคีเครือข่าย รวมทั้งประชาชนในชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในทุก ๆ ด้าน ตามความต้องการของชุมชน โดยจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นเครื่องมือนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองและเอาชนะความยากจนได้ โดยเอาพื้นที่ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจน

หุ้นส่วนความร่วมมือที่เก็งวข้อง

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้ และร่วมกำหนดกิจกรรม ต่าง ๆ ดังนี้

1. หน่วยงาน ศบอ.สูงเนิน และศบอ.สีคิ้ว
2. ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย
3. กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน
4. หน่วยงานภาครัฐในระดับชุมชน ได้แก่ อบต. ในแต่ละชุมชน พัฒนาชุมชน และสถานีอนามัย เป็นต้น
5. หน่วยงาน/องค์กรเอกชน ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน เป็นต้น

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินการจัดกิจกรรม การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนของจังหวัดนครราชสีมา พบว่าประสบความสำเร็จที่สามารถทำให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งมีการพัฒนาในด้านความคิด เกิดการเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ ดังนี้

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : บ้านโสกงานพัฒนา

ตำบลมะเกลือเก่าและบ้านโสกงาน ตำบลหนองตะไก้อำเภอสูงเนิน

1. ผลการสอนบัญชีชาวบ้านเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน เพื่อทราบข้อมูลของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้จ่ายให้เป็นระบบ เพื่อใช้จ่ายอย่างประหยัดในสิ่งที่จำเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

2. ผลที่ได้จากการฝึกทักษะอาชีพ ประชาชนได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และนำไปประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันได้ เป็นการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนมีการรวมกลุ่มกัน มีความรับผิดชอบ มีการบริหารการจัดการในระบบกลุ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนได้เกิด **พลังกลุ่ม** เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิด **พลังสามัคคี** ตามมาด้วย

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : ตำบลวังโรงใหญ่ อำเภอสีคิ้ว

1. ผลการสอนบัญชีชาวบ้านเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน เพื่อทราบข้อมูลของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลในการใช้จ่ายให้เป็นระบบ เพื่อใช้จ่ายอย่างประหยัดในสิ่งที่จำเป็น สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

2. ผลการสำรวจแหล่งการเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นที่อยู่ในอำเภอสีคิ้ว เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้กับประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์อาชีพระหว่างกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในอำเภอสีคิ้วและอยู่ระหว่างตำบล เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ว่าอำเภอสีคิ้วมีแหล่งเรียนรู้และอาชีพอะไรบ้างและนำไปศึกษาดูงาน และเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. กลุ่มอาชีพ เป็นการส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ได้เรียนรู้ทักษะอาชีพต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน เป็นการพัฒนาตนเอง กลุ่มอาชีพและครอบครัว และเป็นการเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน

4. ผลการสอนคอมพิวเตอร์ให้กับผู้นำชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศใหม่ ๆ เพื่อใช้เป็นการเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผู้นำชุมชนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองให้มีภูมิความรู้ในด้านสารสนเทศใหม่ เพื่อจะนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีเวลาจำกัด ในการจัดกระบวนการส่งเสริมองค์ความรู้ในด้านทักษะกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับประชาชนที่เข้าร่วมเสริมสร้างสังคมเรียนรู้

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของของบุคลากรงานการศึกษานอกโรงเรียนและองค์กรเครือข่าย เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดำเนินการโดยชุมชนเพื่อชุมชน เป็นจุดนำร่องของโครงการแบบมีส่วนร่วม และการขยายไปสู่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจุดอื่น ๆ ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง

ข้อคิดที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเน้นกระบวนการของการจัดการเรียนรู้ตามวิถีชุมชนเป็นกระบวนการที่ใช้แนวทางของการวางแผนชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องเกิดขึ้นตามสภาพของแต่ละชุมชนหรือแต่ละกลุ่มจะรวบรัดหรือเร่งรัดไม่ได้ เพราะหัวใจสำคัญขึ้นอยู่กับความพร้อมเพียงความเข้าใจ และการมีเป้าหมายร่วมกันอย่างแท้จริง กระบวนการนี้เป็นเสมือนการศึกษาตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง เป็นวงจรของการพัฒนาอย่างเป็นพลวัตไม่หยุดนิ่ง ปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม และเมื่อถึงเป้าหมายสูงสุดของกระบวนการจะทำให้คนในชุมชนได้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่สมบูรณ์ คนในชุมชนมีความช่วยเหลือเกื้อกูลและมองเห็นปัญหาในชุมชนเป็นปัญหาของตนเอง ไม่ผลักภาระไปให้ผู้อื่นนอกชุมชนต้องมาช่วยแก้ไขปัญหา อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 ดำเนินการนำใน 22 จังหวัด ซึ่งจังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ โดยจัดกิจกรรมตามโครงการในพื้นที่ 2 แห่ง ในอำเภอระแงะ ดังต่อไปนี้

- หมู่บ้านบูโต๊ะ ตำบลกาลิซา อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
- หมู่บ้านสามแยก ตำบลกายุคละ อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่ 2 หมู่บ้านดังกล่าว ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพกรีดยาง รองลงมาทำสวนผลไม้ เช่น สละ ลองกอง ทุเรียน เงาะ และมังคุด ส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สินจากกองทุนหมู่บ้าน และหนี้ ธกส. อีกทั้งชุมชนมีฐานะยากจน และเมื่อวิเคราะห์สภาพความพร้อมของชุมชน พบว่าทั้งสองชุมชนมีผู้นำที่มีความมุ่งมั่นพร้อมที่จะสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ชุมชนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน จุดอ่อน คือ ประชาชนไม่มีความสามัคคีเท่าที่ควร ไม่เห็นความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ และอุปสรรคในการพัฒนา คือ เกิดความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกรงกลัวต่อการเข้าชุมชน ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอระแงะและอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส จึงได้คัดเลือกให้ทั้งสองชุมชน เป็นชุมชนนำร่องโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่น ส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์โดยจัดอบรมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลพัฒนาทุกพื้นที่ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้สำหรับประชาชน โดยยึดหลักการศึกษา การเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญต่อการแก้ปัญหาและการพัฒนา มีการบูรณาการการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน ยึดชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ ทั้งนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นมีเพียงจะก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

ร่วมกันของคนในชุมชนเท่านั้น แต่ยังทำให้เกิดความรักความสามัคคีความกลมเกลียวในหมู่
คณะอีกด้วย

การเตรียมชุมชน

การเตรียมชุมชนในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นกลไกสำคัญ กล่าวคือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ตำบลกาฬิชาดำเนินการเตรียมความพร้อมของชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์พูดคุยแนะนำแหล่ง
ความรู้ให้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์สอดแทรกในที่ประชุมหัวหน้า
ส่วนราชการ และหลังการทำละหมาดร่วมกันในทุกวันศุกร์ของแต่ละมัสยิดในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่ง
เป้าหมายของการประชาสัมพันธ์นอกจากจะเป็นการแนะนำให้ชุมชนได้ทำความรู้จักกับโครงการ
สังคมแห่งการเรียนรู้แล้ว ยังมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจกับชุมชน โดยการจัดกิจกรรม
ของ กศน. ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลกาฬิชา และการทำเวทีชาวบ้าน
เสนอแนะความรู้และวิธีการซึ่งมีแกนนำของแต่ละหมู่บ้านและประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อ
หาแนวทางการแก้ไขปัญหาในชุมชน และสรุปสิ่งที่เป็นความต้องการของชุมชน ในส่วนของการ
เตรียมความพร้อมโดยการร่วมมือกับหน่วยงานหรือภาคีนั้นได้มีจัดการประชุมชี้แจง นโยบาย
และจัดการอบรมให้ความรู้เรื่องชุมชนสังคมแห่งการเรียนรู้ความเข้าใจของบุคลากร
กศน.และภาคี โดยมีการประชุมชี้แจงทำคำสั่งแต่งตั้ง ในระดับอำเภอ ตำบล ใช้การประสาน
งานจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง และติดตามผลการดำเนินงานหรือใช้เทคนิคของ PDCA

ส่วนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลยุคละ ได้ดำเนินการจัดประชาคมสำรวจความต้องการ
ของชุมชน และประชาสัมพันธ์งานสังคมแห่งการเรียนรู้โดยการแจกเอกสาร และประกาศโดย
ผู้นำชุมชนเข้าร่วมเสวนากับประชาชนในพื้นที่ แนะนำและให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับส่วน
ต่าง ๆ ของต้นยางพารา การนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ชุมชนเข้าใจและทราบถึง
วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน และในส่วนของเตรียมความพร้อม
โดยการร่วมมือกับหน่วยงานหรือภาคีนั้นได้มีจัดการประชุมชี้แจง นโยบายและจัดการ
อบรมให้ความรู้เรื่องชุมชนสังคมแห่งการเรียนรู้ความเข้าใจของบุคลากรกศน.และภาคี
โดยมีการประชุมชี้แจงทำคำสั่งแต่งตั้ง ในระดับอำเภอ ตำบล ใช้การประสานงานจัดกิจกรรม
อย่างจริงจัง และติดตามผลการดำเนินงานหรือใช้เทคนิคของ PDCA เช่นกัน

การดำเนินงาน

การดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในพื้นที่สองชุมชนนำร่องตั้งที่กล่าวมาแล้วนั้น
ได้ดำเนินการโดยการทำโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการจัดอบรมอาชีพสังคมแห่งการเรียนรู้

โครงการอบรมคอมพิวเตอร์เยาวชนนอกระบบโรงเรียนสังกัดกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โครงการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สังกัดกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โครงการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชน โครงการศึกษาดูงานวิทยาศาสตร์และกลุ่ม OTOP ประดิษฐ์รถสิบล้อจากเศษไม้ โครงการจัดอบรมอาชีพการทำอิฐบล็อกหลักรู 50 ชั่วโมง และโครงการจัดอบรมอาชีพการทำขนม

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานเป็นไปตามโครงการดังกล่าว ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไปในชุมชนเป็นอย่างดี เนื่องจากชุมชนสามารถแสดงความสามารถและแสดงความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชาชนตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า เช่น ประชาชนสามารถเรียนรู้เรื่องยางพาราจากสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งมีโอกาสได้ศึกษาดูงานการทำผลิตภัณฑ์จากยางพารา

2. ประชาชนมีทักษะในการประกอบอาชีพเสริมหลากหลายยิ่งขึ้น เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้จากยางพารา การทำของชำร่วยจากลูกยาง การทำไม้แขวนเสื้อจากต้นยาง การทำขนมต่าง ๆ และการทำอิฐบล็อก และสามารถประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวอย่างยั่งยืน ต่อไป

3. ประชาชนที่เข้ารับการอบรมคอมพิวเตอร์ได้รู้จักและเรียนรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ได้มากขึ้น และสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นและแสวงหาความรู้จากคอมพิวเตอร์ได้มากขึ้น

4. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน โดยประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เช่น ประชาชนอยากรู้เรื่องการทำสวนปาล์ม สวนสละ และสวนยาง เจ้าของสวนต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ ก็สามารถให้บริการความรู้เรื่องการเตรียมความพร้อม เรื่องการปลูก การเตรียมดิน พันธุ์ปาล์ม พันธุ์ยาง และพันธุ์สละที่ดี ปริมาณการใช้ปุ๋ยตลอดจนการเก็บเกี่ยว

5. จากการศึกษาดูงาน ทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสวน และสามารถพัฒนาศักยภาพสวนของตนเองและการดำเนินงานให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

1. โครงการอบรมคอมพิวเตอร์

- ❖ คอมพิวเตอร์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อผู้เรียน
- ❖ การจัดการเรียนการสอนในช่วงฤดูฝน ทำให้ต้องปิดเครื่องคอมพิวเตอร์ ๑ เวลาฝนตกและมีฟ้าร้องฟ้าผ่า

2. โครงการอบรมการทำอาหารขนม

- ❖ ปัจจุบันวัตถุดิบในการทำขนมมีราคาแพง ทำให้การจำหน่ายไม่คุ้มค่า ชาวบ้านในชุมชนไม่สามารถซื้อได้ เนื่องจากชาวบ้านมีรายได้น้อย

3. โครงการศึกษาดูงานเรื่องสวนปาล์ม สวนสละ ที่จังหวัด ตรัง และโครงการดูงานวิทยาศาสตร์ที่จังหวัดยะลา

- ❖ เวล่าน้อย และคณะศึกษาดูงานมีจำนวนน้อย
- ❖ ศูนย์วิทยาศาสตร์ ยะลากำลังอยู่ในช่วงปรับปรุง จึงศึกษาได้ไม่ทั่วถึงทุกฐาน
- ❖ ชนกับโรงเรียนอื่น ๆ ที่เข้าไปศึกษาดูงานเช่นกัน ทำให้เจ้าหน้าที่บริการไม่เพียงพอ

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

จากระยะเวลาที่ได้เกิดโครงการสังคมแห่งการในชุมชน ได้ดำเนินการและร่วมกันกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต่อเนื่องกันมานั้น เกิดปัญหาและอุปสรรคบ้าง แต่สามารถผ่านพ้นได้ด้วยดี และในการดำเนินงานโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของ กศน. นั้นเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนมีการบริหารจัดการความรู้โดยชุมชนเอง ชุมชนเข้มแข็งยิ่งขึ้น ที่สำคัญโครงการนี้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ประชาชนและเยาวชนเกิดความตระหนักเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ มีความสุขกับการดำเนินชีวิตและเข้าร่วมกิจกรรม กศน. อย่างสม่ำเสมอชุมชนพึ่งตนเองได้มีการต่อยอดในความรู้ที่ได้รับอย่างมีศักยภาพยิ่งขึ้น

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 โดยดำเนินการนำร่องใน 22 จังหวัด จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ได้กำหนดให้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอในสังกัด ทั้ง 22 แห่ง ร่วมดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด เพื่อร่วมสร้างสังคม/ชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในจังหวัดบุรีรัมย์

การเตรียมชุมชน

เมื่อได้กำหนดชุมชนที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แล้ว ก็ได้มีการเตรียมชุมชน เพื่อให้พร้อมดำเนินกิจกรรมได้อย่างราบรื่น โดยมีวิธีการที่หลากหลายไปตามบริบทของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งบางชุมชนมีการสำรวจความพร้อมของชุมชนก่อนการดำเนินงาน หรือว่าการจัดเวทีชาวบ้าน จัดทำประชาพิจารณ์ เพื่อระดมความคิดเห็นของชุมชน หาข้อตกลงร่วมกันในการพัฒนาและการประกอบอาชีพหรือว่าจะเป็นการประชุมชี้แจงกับชุมชนหรือกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เป็นเป้าหมาย โดยให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจ และมีความกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึกและสร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชนโดยมีบุคลากรของการศึกษาออกโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ให้การดำเนินงานสมบูรณ์ได้ มีการประสานงานเครือข่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชน ร่วมกับการจัดหางบประมาณในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมให้ดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

หุ้นส่วนความร่วมมือ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้และร่วมกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ อทส. ผู้นำชุมชน/องค์กร ปศุสัตว์อำเภอ โรงเรียนในชุมชน การปกครองอำเภอ โรงพยาบาล เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสถานีอนามัย เป็นต้น

การดำเนินงาน

เนื่องจากมีความแตกต่างกันของบริบทในพื้นที่ดำเนินการ จึงทำให้การดำเนินงานแตกต่างกันไปด้วย ชุมชนในเขตเมืองและชุมชนชนบท มีความแตกต่างกันในการดำเนินการ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงมีวิธีการที่แตกต่างกัน รวมทั้งการกำหนดกิจกรรมที่แตกต่าง จึงทำให้การเริ่มต้นดำเนินการต่างกัน

ซึ่งเมื่อได้ดำเนินการคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแล้ว ก็ต้องมีการเตรียมชุมชนเพื่อให้มีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมที่กำหนด ผู้บริหารและครู กศน. เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการในชุมชน เริ่มจากประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจในชุมชน ประชุมชี้แจงภาคีร่วมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน และดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ตามที่ชุมชนมีความต้องการซึ่งมีข้อมูลแล้วตั้งแต่การเตรียมชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ การส่งเสริมอาชีพที่มีอยู่แล้วให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่อง หรือว่าการจัดสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการ การออกบริการเคลื่อนที่ของห้องสมุดประชาชนเพื่อออกให้บริการความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ไปบริการประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและนำเสนอกิจกรรมใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลาย กระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ผลการดำเนินงาน

ชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนนำร่องในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แล้ว ชุมชนนั้น ๆ มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมากขึ้น และจากการที่ผู้บริหารและครูการศึกษาออกโรงเรียน เข้าไปมีส่วนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชนที่มีความพร้อมจะรับอยู่แล้ว การพัฒนาจึงเกิดขึ้นได้ง่าย ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการในแต่ละชุมชนมีดังนี้

- ◆ ชุมชนมีแนวทางในการประกอบอาชีพ
- ◆ ชุมชนมีทักษะ ความรู้ในการประกอบอาชีพต่าง ๆ
- ◆ ชุมชนได้รับความรู้ใหม่ ๆ จากการไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงอาชีพที่ตนเองทำอยู่แล้วให้ดีขึ้น
- ◆ มีการจัดหาตลาดรองรับผลผลิตที่ผลิตขึ้น
- ◆ ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนา และมีส่วนร่วมให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น
- ◆ ชุมชนมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน
- ◆ ชุมชนได้รับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
- ◆ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้เกิดขึ้นใหม่อยู่ใกล้บ้าน เช่น ห้องสมุดชุมชน
- ◆ ประชาชนมีนิสัยใฝ่รู้และมีการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน
- ◆ ชุมชนมีส่วนร่วมและพึงพอใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการในชุมชน
- ◆ ชุมชนได้รับข่าวสารจากแหล่งเรียนรู้และเข้าถึงข่าวสารความรู้ได้โดยระบบอินเทอร์เน็ต
- ◆ ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ มีการเพิ่มรายได้และส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีความสุข

ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

การดำเนินงานทุกอย่าง ต้องมีปัญหามากบ้างน้อยบ้าง แตกต่างกันไปตามสภาพของการดำเนินกิจกรรม การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนก็เช่นเดียวกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานซึ่งสรุปได้ดังนี้

ด้านงบประมาณ งบประมาณมีน้อยและมีจำกัดทำให้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และต้องไปกระทบกับงบประมาณปกติที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ ซึ่งในการแก้ปัญหาควรจะมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวต่างจากงบประมาณปกติ และกลุ่มอาชีพที่ดำเนินการ ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในระยะยาวทำให้กลุ่มอาชีพไม่ยั่งยืน

ด้านวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ มีไม่เพียงพอในการดำเนินงานให้กับกลุ่มเป้าหมาย จำเป็นต้องขอความร่วมมือและขอความอนุเคราะห์จากเครือข่ายในการดำเนินงานบางกิจกรรม

ด้านบุคคล ไม่ว่าจะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานเท่าที่ควร และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาน้อยทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน เช่น การสอนทำบัญชีชาวบ้าน

ด้านอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของเครือข่ายอาจจะยังไม่มีเท่าที่ควร จำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจให้มากขึ้นกว่านี้ ความต่อเนื่องของการดำเนินงานไม่มีทำให้ผลที่ได้ไม่บรรลุ

วัตถุประสงค์ การประชาสัมพันธ์และการประสานงานที่ขาดการสื่อสารที่ชัดเจน ทำให้เกิดเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานได้เช่นกัน ความแตกต่างกันของสภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน ความพร้อมเพรียง ในการจัดกิจกรรมมีไม่มากพอ และความสนใจที่ต่างกันในอาชีพต่าง ๆ ทำให้ต้องหาประขามติจากเวทีชาวบ้านในชุมชนเพื่อตัดสินใจ

ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต้องได้รับการแก้ปัญหาเพื่อให้สังคมแห่งการเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

การเป็นหน่วยงานนำร่อง ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน จังหวัดบุรีรัมย์และสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จำนวน 22 แห่ง ชุมชนและหน่วยงานที่ดำเนินการมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จ สรุปได้ดังนี้

- ★ มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ที่เป็นของชุมชน
- ★ ประชาชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ มีทักษะในการใช้สารสนเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์

ต่อตนเองและสังคม

- ★ กลุ่มอาชีพได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดอาชีพ จากภาครัฐและภาคอื่น ๆ
- ★ มีการเพิ่มรายได้ และสามารถลดรายจ่ายในครอบครัวได้
- ★ ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนาชุมชน
- ★ ชุมชนนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้
- ★ มีห้องสมุดชุมชน เกิดสังคมแห่งการอ่านและรู้จักเลือกอ่านหนังสือที่มีคุณค่าได้
- ★ ชุมชนให้การยอมรับการทำงานของการศึกษานอกโรงเรียนและเห็นความสำคัญ

ของการศึกษา

- ★ ประชาชนสามารถจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อควบคุมการใช้จ่ายในครอบครัวได้
- ★ ประชาชนมีอาชีพเสริมที่เป็นทางเลือกเพิ่มขึ้น
- ★ ประชาชนมีรายได้และความเป็นอยู่ดีขึ้น
- ★ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และเกิดการพัฒนา

เมื่อเป็นชุมชน/สังคมแห่งการเรียนรู้แล้ว ประชาชนในชุมชนมีความรู้และมีอาชีพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ทำให้ประชาชนไม่ละทิ้งครอบครัว ทำให้ครอบครัวอบอุ่น ส่งผลต่อชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง และประเทศชาติมั่นคงได้

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยการดำเนินงานของการศึกษานอกโรงเรียน ในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งทุกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีข้อคิดที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังนี้

☺ การมีผู้นำที่ดี และมีคุณภาพ มีวิสัยทัศน์ ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความเชื่อมั่นและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี

☺ ชุมชนต้องมีความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

☺ การจะพัฒนาชุมชน ต้องเริ่มต้นที่ชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดความต้องการ การพัฒนาและทุกคนในชุมชนร่วมลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างจริงจัง

☺ หน่วยงานภาครัฐที่จะเข้าไปดำเนินกิจกรรมอะไรก็ตามในชุมชนต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อน เพราะเมื่อใดที่ชุมชนไม่พร้อมที่จะรับในสิ่งที่ให้แล้ว ผลสำเร็จของกิจกรรมที่กำหนดจะไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแต่ไม่ยั่งยืน

☺ การดำเนินกิจกรรมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นการเริ่มปลูกจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน ได้เริ่มมีการใฝ่เรียนใฝ่รู้ มีกระบวนการเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ และเข้าถึงความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ช่วยให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

☺ การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ทันที แต่ต้องปลูกฝังการเรียนรู้ และการทุ่มเทเสียสละของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งต้องทำงานเชิงรุกเข้าถึงชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นและความเชื่อถือ เพราะเมื่อได้รับสิ่งดังกล่าวจากชุมชนแล้วก็เป็นเรื่องง่ายที่จะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดได้

☺ การดำเนินกิจกรรมอะไรก็แล้วแต่ ต้องดำเนินการให้มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จึงจะเห็นผลสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนดไว้

☺ ความร่วมมือในการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือประชาชน มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์

☺ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานต้องมีความครอบคลุมทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความร่วมมือและมีความเข้าใจที่ถูกต้อง

☺ การสร้างจิตสำนึกรักและหวงแหนสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถรักษาและอนุรักษ์สิ่งดี ๆ ไว้ให้คงอยู่กับชุมชนได้ตลอดไป

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดอุดรธานี

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 ดำเนินการนำร่องใน 22 จังหวัด จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นำร่องของโครงการ และได้เลือกตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ เป็นพื้นที่ดำเนินการ เนื่องจากตำบลหนองหญ้าไซเป็นตำบลที่มีศักยภาพทั้งในด้านบุคลากรในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งต้องมีการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

การดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงระดมพลังสมอง ผู้รู้ในตำบลหนองหญ้าไซ และตำบลต่าง ๆ มาร่วมวางแผน การจัดกิจกรรมโดยการทบทวนแผนชุมชน
2. ประชุมสัมมนาครู กศน. เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยนำผลการทบทวนแผนชุมชนมาวางแผน
3. เปิดตัวโครงการ โดยการจัดงาน กศน. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในงานวันฉลองคล้ายวันสถาปนาอำเภอวังสามหมอ 9 ม.ค. 48 ประกอบด้วยกิจกรรมการแสดง นิทรรศการ เปิดตัวคณะกรรมการ
4. กศน. ร่วมวางแผนการทำงานร่วมกับ อบต. และภาคี
5. จัดแบ่งคุ้มเพื่อรับสมัครผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยครู กศน.
6. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบกิจกรรม โดย อบต. เป็นเจ้าภาพ
7. กิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมอาชีพ การเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานมอบ กศน. เป็นเจ้าภาพ
8. กิจกรรมการปฏิบัติกลุ่มอาชีพ มอบเกษตร และตำรวจ สาธารณสุข ภูมิปัญญาท้องถิ่น

9. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดย กศน. เป็นเจ้าภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้
 - 1) การจัดงาน Road show “กศน. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้”
 - 2) รายการวิทยุชุมชน “เวทีไต่บ้าน”
 - 3) จัดการศึกษา ผู้ไม่รู้หนังสือ ประถมฯ ม. ตัน ม.ปลาย ปวช.
 - 4) ศึกษาดูงานเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น เช่น อ.บ้านผือ ประเทศลาว
 - 5) กิจกรรมตลาดนัดเต็มรักให้เต็มใจ ทุกวันที่ 22 ของเดือนและขยายผลไปอีก

5 ตำบล

- 6) กิจกรรมห้องสมุดริมทางกลางป่าอ้อย ขยายผลไปตำบลวังสามหมอ
- 7) กิจกรรมศิลปินชุมชน แต่งเพลงชุมชน
- 8) จัดกิจกรรมต้อนรับผู้มาศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากภาคต่าง ๆ เช่น ปัตตานี กำแพงเพชร กาฬสินธุ์ นครราชสีมา สระบุรี และ 19 อำเภอ ในจังหวัดอุดรธานี ฯลฯ ประมาณเดือนละ 1 คณะ

หุ้นส่วนความร่วมมือ

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการมีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อร่วมจัดทำแผนจัดความรู้ และร่วมกำหนดกิจกรรม ต่าง ๆ ดังนี้

1. นายอำเภอวังสามหมอ
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้าไซ
3. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอวังสามหมอ
4. สถานีตำรวจภูธรอำเภอวังสามหมอ
5. สำนักงานเกษตรอำเภอวังสามหมอ
6. สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังสามหมอ
7. โรงเรียนเลิงถ่อนโนนสมบูรณ์
8. โรงเรียนบ้านหนองหญ้าไซ
9. กำนันตำบลหนองหญ้าไซ
10. ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน
11. สถานีวิทยุชุมชนเสียงธรรมวังสามหมอ
12. สถานีวิทยุชุมชนคนเกษตร
13. สถานีวิทยุชุมชนคนสามหมอ

ผลการดำเนินงาน

1. ประชาชนในชุมชนสามารถจัดทำโครงการพัฒนาครัวเรือนตนเองได้ และรู้จักแสวงหาความรู้นำมาปฏิบัติได้
2. ประชาชนในชุมชนสามารถจัดทำแผนแม่บทพัฒนาหมู่บ้านตนเองได้ และรู้จักหาแสวงหาความรู้มาร่วมกันปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้
3. ประชาชนในชุมชนมีโอกาสและสามารถยกระดับการศึกษาพื้นฐานให้สูงขึ้นได้
4. เกิดการสร้างความร่วมมือแบบหุ้นส่วน คือ การนำจุดเด่น ความเชี่ยวชาญของแต่ละหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ คือ การรับเป็นเจ้าภาพตามความถนัดของงาน เช่น กิจกรรมชุมชนเข้มแข็งต่อต้านยาเสพติด เจ้าภาพคือ ตำรวจ กิจกรรมการเดินออกกำลังกาย และผู้สูงอายุ เจ้าภาพคือ สถานีอนามัย กิจกรรมการวางแผนแม่บทชุมชน เป็นของ อบต. เป็นต้น
5. เกิดการสร้างกระบวนการทำงานเป็นทีมแบบเกลียวพัฒนา คือ ก่อนการดำเนินกิจกรรมทีมงาน กศน. จะมีการวางแผนและมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมสนับสนุนปัจจัยการทำงานที่เหมาะสม ส่วนผู้บริหารจะคอยให้คำปรึกษาและประเมินผลหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจจะนำผลการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ มาสรุปวิเคราะห์ความสำเร็จและข้อบกพร่องพร้อมการแก้ไขเพื่อนำไปวางแผนปฏิบัติในครั้งต่อไป จนกลายเป็นกระบวนการทำงานแบบสร้างเกลียวรอบพัฒนาที่บุคลากรจะพัฒนาความสามารถในการดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ จนกลายเป็นวัฒนธรรมการทำงานขององค์กร
6. ชุมชนมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาชีพเสริม เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มปุ๋ยชีวภาพสามารถลดรายจ่ายจากการปลูกผักสวนครัว รั้วกินได้ และมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย
7. ประชาชนในชุมชนมีความรักสามัคคี ชยันหมั่นเพียร รู้จักความเสียสละ และให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนมากขึ้น
8. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชนในชุมชน และระหว่างพื้นที่ใกล้เคียง

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จตำบลหนองหญ้าไซ

ผลการคัดเลือกกิจกรรมพัฒนาองค์กรเครือข่ายชุมชนดีเด่น ประจำปี 2548 จังหวัดอุตรธานีได้ดำเนินการคัดเลือกกิจกรรมพัฒนาองค์กรเครือข่ายชุมชนดีเด่น ประจำปี 2548 เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2548 ตำบลหนองหญ้าไซ ได้รับการประเมิน คณะกรรมการได้ประกาศผลปรากฏดังนี้

1. ผลการคัดเลือกกิจกรรมย่อยชนะเลิศระดับจังหวัด
 - 1) การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
ชนะเลิศ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านหนองหญ้าไซ หมู่ 1 ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอวังสามหมอ
 - 2) การพัฒนาเยาวชน
รองชนะเลิศอันดับ 1 ศูนย์เยาวชนตำบลหนองหญ้าไซ
 - 3) การพัฒนาสตรี
รองชนะเลิศอันดับ 1 คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบลหนองหญ้าไซ
 - 4) การพัฒนาครอบครัว
รองชนะเลิศอันดับ 2 นายประหยัด ฤทธิมหา ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 5) ตำบลปลอดภัยเสพติด
รองชนะเลิศอันดับ 1 ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 6) การพัฒนาอาสาสมัคร
ชนะเลิศ ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 7) ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน
ชนะเลิศ ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 8) วิสาหกิจชุมชน
รองชนะเลิศอันดับ 2 ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 9) การระดมทุน
รองชนะเลิศอันดับ 2 ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 10) ผู้นำอาชีพก้าวหน้า
รองชนะเลิศอันดับ 1 นางวัชรวิวัลย์ ภูทองชนะ ตำบลหนองหญ้าไซ
 - 11) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
รองชนะเลิศอันดับ 1
 - 12) หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
รองชนะเลิศอันดับ 1
 - 13) ตำบลเขียวขจี
รองชนะเลิศอันดับ 1
 - 14) ตำบลน่าอยู่
รองชนะเลิศอันดับ 1

2. ผลการคัดเลือก การพัฒนากิจกรรมองค์กรเครือข่ายชุมชนดีเด่น ชนะเลิศ

1) ด้านการพัฒนาศักยภาพชุมชนดีเด่น

รองชนะเลิศอันดับ 1 ตำบลหนองหญ้าไซ

2) ด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดีเด่น / เศรษฐกิจพอเพียง

รองชนะเลิศอันดับ 1 ตำบลหนองหญ้าไซ

3) ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนดีเด่น

รองชนะเลิศอันดับ 1

4) ตำบลพัฒนาดีเด่น

ชนะเลิศ ตำบลหนองหญ้าไซ

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ :

กรณีจังหวัดปทุมธานี

โครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้ อำเภोधัญบุรี”

ความเป็นมา

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน มีนโยบายสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาลดชีวิตมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในขณะที่การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งถ้าสามารถระดมสรรพกำลังและทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งในภาครัฐ เอกชน และในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างกว้างขวางทั่วถึงและมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะสามารถกระจายจุดให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกคนได้มีโอกาสเข้ารับบริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ณ จุดให้บริการทางการศึกษาในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนเหล่านั้น

ดังนั้น เพื่อให้มีการจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของชุมชนให้มากที่สุด ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภोधัญบุรี จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ “เมืองแห่งการเรียนรู้ อำเภोधัญบุรี” เพื่อเป็นการระดมศักยภาพของบุคคลและเครือข่ายที่มีอยู่ในชุมชน ให้สามารถที่จะให้บริการแก่ประชาชนภายในชุมชนได้ตรงตามความต้องการและประชาชนรู้จักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต่อไป

การดำเนินงาน

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภोधัญบุรีได้ดำเนินการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

☆ การพัฒนาบุคคลแห่งการเรียนรู้

- **กิจกรรมอบรมบุคลิกภาพ** ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรี ได้จัดอบรมบุคลิกภาพให้กับข้าราชการ,เจ้าหน้าที่ และวิทยากรของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรี เพื่อสร้างเสริมบุคลิกภาพของบุคลากรให้มีความน่าเชื่อถือในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

- **การอบรมผู้นำนักศึกษาและเครือข่ายอาสาสมัครการศึกษาชุมชน(อศช.)** เป็นการจัดผู้นำนักศึกษาและเครือข่ายอาสาสมัครการศึกษาชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจงานการศึกษานอกโรงเรียน ตลอดจนเป็นการเปิดโอกาสให้เครือข่ายอาสาสมัครชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชนตลอดจนได้ทราบถึงความต้องการของชุมชน เพื่อที่จะพัฒนางานการศึกษานอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนต่อไป

☆ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้

- **สำรวจแหล่งการเรียนรู้ และจัดทำเนียบแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น** เป็นการสำรวจและจัดทำเนียบแหล่งการเรียนรู้เพื่อเป็นการชี้จุดให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนผู้ที่สนใจในการที่จะเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการรวมถึงเป็นการให้ประชาชนได้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างใกล้ชิด

- **พัฒนา ศรช. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต** เป็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้ประชาชนเข้ามาใช้บริการและศึกษาหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องโดยมีสื่อสารสนเทศต่างไว้บริการ

- **พัฒนาห้องสมุดชุมชน ห้องสมุดเคลื่อนที่** เป็นการให้บริการความรู้ในท้องถิ่น โดยมีการหมุนเวียนหนังสือไปยังชุมชนต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งผ่านความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนได้รับบริการความรู้อย่างทั่วถึง รวมถึงยังประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง

- **ให้บริการอินเทอร์เน็ตห้องสมุด** ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรี ได้จัดอินเทอร์เน็ตไว้บริการให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อใช้สำหรับค้นคว้าหาความรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรียังจะได้มีการจัดทำเว็บไซต์ขึ้นเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์งานการศึกษานอกโรงเรียนของทางศูนย์ อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมของแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ภายในอำเภอธัญบุรี

- **ยกย่องประกาศเกียรติคุณแหล่งเรียนรู้ดีเด่น (ศรช.ดีเด่น)** ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอธัญบุรี ได้จัดให้มีการประกวดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นเพื่อเป็นการ

ส่งเสริมให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งได้มีการพัฒนารูปแบบของการเรียนรู้ขึ้นเพื่อให้บริการแก่ประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ

ผลการดำเนินงาน

1. เกิดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้น ประชาชนในชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น และสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้หลากหลายวิธีทั้งการเข้าเยี่ยมชม การเข้า website กศน.ธัญบุรี ข่าวการประชาสัมพันธ์
2. มีแผนที่แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ภายในอำเภอธัญบุรี ประกอบด้วยสถานที่ราชการ ศูนย์การค้า วัด โรงเรียน หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในอำเภอธัญบุรี
3. ประชาชนในชุมชน ได้มีโอกาสเรียนรู้อาชีพเสริมตามที่ตนเองสนใจ

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย ทำให้สามารถทราบถึงสถานที่สำคัญที่มีอยู่ เพื่อจะได้จัดทำเป็นแผนที่ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้ประชาชนสามารถศึกษาหาความรู้ ข่าวสาร หรือข้อมูลจากสถานที่นั้นได้ง่าย

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ครูศูนย์การเรียนรู้ควรประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่นและเครือข่ายให้มากขึ้นเพื่อสะดวกต่อการทำงาน
2. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ดีต้องมิงงบประมาณ จัดให้บริการให้เต็มรูปแบบจะทำให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้มาใช้บริการ
3. ประชาชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพราะประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของหน่วยงานภาครัฐควรทำหน้าที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการพูดคุย ตระหนักในปัญหาของตนเอง ให้ร่วมกันแก้ไขก่อนที่จะขอความสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก
4. การดูงานได้รับการต้อนรับอย่างดีจากทุกหน่วยงานที่เข้าไปดู ทำให้ได้รับประโยชน์มาก และคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับปรุงการทำงานของหน่วยงาน

ข้อดีบทเรียนที่มีคุณค่า

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ครูศูนย์การเรียนควรประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่นและเครือข่ายให้มากขึ้นเพื่อสะดวกต่อการทำงานในท้องถิ่นและเครือข่ายให้มากขึ้นเพื่อความสะดวกต่อการทำงาน
2. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ดีต้องมีงบประมาณ จัดให้บริการให้เต็มรูปแบบจะทำให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุด ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้มาใช้บริการ
3. ประชาชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพราะประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของหน่วยงานภาครัฐควรทำหน้าที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการพูดคุย ตระหนักในปัญหาของตนเอง ให้ร่วมกันแก้ไขก่อนที่จะขอความสนับสนุนจากหน่วยงานข้างนอก
4. การดูงานได้รับการต้อนรับอย่างดีจากทุกหน่วยงานที่เข้าไปดู ทำให้ได้รับประโยชน์มาก และคิดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับปรุงการทำงานของหน่วยงาน

ปัญหาอุปสรรค

ในการปรับปรุงศูนย์การเรียนและห้องสมุดประชาชนเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร เพราะต้องใช้งบประมาณมาก

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดนครปฐม

ความเป็นมา

ด้วยศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสามพรานได้รับคัดเลือกเป็นพื้นที่นำร่องของโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ของพื้นที่จังหวัดนำร่องในจำนวน 22 จังหวัด นำร่องทั่วประเทศของโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ในปีงบประมาณ 2548 ของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน โดยจัดทำโครงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนา 21 หมู่บ้านนำร่องในอำเภอสามพรานให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสามพรานได้ร่วมกับอำเภอสามพราน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรคณะสงฆ์ ผู้นำชุมชนทุกภาคส่วน ราชการ เอกชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับจังหวัด/ภาค จัดกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาวิธีการเข้าถึงการเรียนรู้ของประชาชนและพัฒนาทรัพยากรชุมชนให้เอื้อต่อการเกิดสังคมการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

การเตรียมชุมชน

1. ประชุมทำความเข้าใจกรอบความคิดการจัดการศึกษาออกโรงเรียน เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้แก่บุคลากร กศน. โดยเก็บข้อมูลชุมชนไปวิเคราะห์คัดเลือกหมู่บ้านที่จะพัฒนาให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

2. ประสานแผนภาคีพัฒนาส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อบูรณาการบุคลากรเป็นคณะทำงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดเวทีประชาคม แลกเปลี่ยนเรียนรู้พาไปศึกษาดูงานและการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองตามความสนใจแต่ละหมู่บ้าน

3. การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

1) ผ่านสื่อบุคคลโดยการประชุมประจำเดือน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน/อสม./เดินบอกแบบเคาะประตูบ้าน

3.2 ผ่านสื่อวิทยุชุมชน/เสียงตามสาย

3.3 ผ่านสื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ

การดำเนินงาน

1. จัดประชุมชี้แจงสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติ
2. ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ในชุมชน
3. ประชุมพิจารณาแผนจัดการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อหาจุดเริ่มต้นในแต่ละชุมชน
4. ประสานและสร้างความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ กับหน่วยงานเครือข่าย
5. ศึกษาความต้องการรับบริการงานการศึกษาของประชาชนในชุมชน โดยการจัดเวทีประชาคมแบบมีส่วนร่วมมีการอภิปรายซักถามและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิพากษ์ วิจารณ์ เกิดความคิดใหม่ที่แสดงออกเป็นมติของชุมชน และเป็นพลวัตรทางความคิดต่อยอด แก่ผู้มาร่วมประชาคมก่อนจัดกิจกรรม
6. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการ
7. จัดตั้งกรรมการหรือองค์การดำเนินงาน
8. ทหาอาสาสมัคร (FAN CLUB)
9. ดำเนินการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเฉพาะด้าน
10. ดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ และการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับชุมชน โดย ครู กศน. เสนอเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในตำบลต่าง ๆ เพื่อสร้างสัมพันธภาพ เกิดกิจกรรม นันทนาการที่สร้างสรรค์ ตามโอกาส ต่าง ๆ เช่น กิจกรรมผู้สูงอายุ กลุ่มพัฒนาอาชีพ กลุ่ม เยาวชน เป็นต้น นอกจากนี้ ครู กศน.และคณะนักศึกษา กศน. ออกพบปะเยี่ยมเยียนรวมทั้ง การออกคาราวานแก่นักมีดนตรีและสาธิตอาชีพในชุมชน

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานที่เห็นได้ชัดที่สุด คือ การที่ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือต่อชุมชน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีการวางแผนก่อนการทำงาน และให้ความร่วมมือกับชุมชนและ หมู่บ้านมากยิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชน ดังนี้ ประชาชนในพื้นที่ได้รับการ บริการการศึกษาออกโรงเรียนได้อย่างหลากหลายทั่วถึงและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ประชาชนใน ชุมชนได้รับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ต่าง ๆ มากมาย อาทิเช่น การตัดเย็บเสื้อผ้า จักสาน

จากเชือกปอ ศิลปะการพับกระดาษ การทำลูกโป่งแฟนซี การเพ้นท์เล็บ การรีไซเคิลขวดพลาสติก การประดิษฐ์ผ้าใยบัว การเพ้นกระดาษ การนวดฝ่าเท้า การนวดแผนไทย และคหกรรม (อาหารคาว) เป็นต้น ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองมากขึ้น และเกิดการรวมกลุ่มอาชีพได้หลากหลาย นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนมีความรักและสามัคคีในการทำงานมากยิ่งขึ้น ชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร ที่สำคัญประชาชนในชุมชนมีความสามารถจัดสรรทรัพยากรและทุนทางสังคมได้

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ร่วมดำเนินงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพ และการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ต้องใช้พลังจากเครือข่ายดังนั้นปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ การประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ยังขาดการประสานงานที่มีคุณภาพ การไม่เข้าใจกันในการดำเนินงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงาน รวมถึงกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเยาวชนและประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมทำให้มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานและทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเวลาที่เครือข่ายจะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ น้อย แต่อย่างไรก็ตามก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่พบได้อย่างเรียบร้อย

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

1. สามารถดำเนินงานการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นที่เรียบร้อยตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ตลอดจนความร่วมมือของหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่มุ่งหวังความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ ไว้ที่ความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นที่ตนเองรับผิดชอบ
2. การได้รับความร่วมมือจากเยาวชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่ เครือข่ายและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจและเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมเป็นอย่างดี มีการทำกิจกรรมร่วมกันสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี
3. กลุ่มผู้สูงอายุ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางด้านทักษะและนันทนาการดีมาก เมื่อจัดกิจกรรมทักษะอาชีพ สามารถนำทักษะทางด้านพัฒนาอาชีพมารวมกลุ่มเป็นอาชีพเสริม และใช้เวลาว่างของกลุ่มผู้สูงอายุจำหน่ายสินค้าส่งเข้าร้านชุมชนของตำบลไร่ขิงได้ดี

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับสังคมแห่งการเรียนรู้

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ

1. ความร่วมมือร่วมใจระหว่างชุมชน ภาคีรัฐ และภาคเอกชน ต้องประสานกันอย่าง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อมุ่งหวังผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ตามความต้องการของชุมชนและเพื่อ แก้ปัญหาของชุมชน โดยมีหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือ
2. การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้นขึ้นอยู่กับคนในชุมชนและผู้นำชุมชนที่เห็นถึงความ สำคัญของการเรียนรู้ทำให้ชุมชนของตนเองพัฒนาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ จะทำให้คนในชุมชนมีความรู้ ความสามารถ ที่จะนำไปพัฒนางานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชนไป ได้ด้วยดี
3. การจัดตั้งกลุ่มควรจะมีผู้นำที่มีความพร้อมทุกด้าน อดทน เสียสละ และพร้อมที่ จะทำงานเพื่อส่วนรวมจริง ๆ มาเป็นประธานกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม และ มีการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ
4. หน่วยงานที่เข้าไปให้การสนับสนุน ควรมีการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการเข้าไปดูแลอย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้กลุ่มได้อย่างยั่งยืน
5. การจัดกิจกรรมในชุมชนควรคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ ความต้องการ ความสะดวก และความพร้อมของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสมุทรสงคราม

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรสงคราม ได้รับงบประมาณจากสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนในการดำเนินการโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนต่อเนื่องจากปีงบประมาณ 2547 ที่ได้รับงบประมาณให้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลคลองเขิน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม แต่ในปีงบประมาณ 2548 ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอได้สำรวจข้อมูลพื้นฐาน ปัญหาตลอดจนความพร้อมในแต่ละท้องที่ในการจัดกิจกรรมดังกล่าวไปพร้อมกันโดยใช้งบประมาณปกติที่ได้รับจัดสรร จึงได้ขยายพื้นที่การดำเนินงานขึ้นที่ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที โดยอำเภอเมืองจัดที่ตำบลคลองเขิน ตำบลนางตะเคียน ตำบลแหลมใหญ่ อำเภออัมพวา จัดที่ตำบลยี่สาร อำเภอบางคนทีจัดที่ตำบลบางพรหม เพื่อนำร่องโครงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามจุดเด่น และจุดด้อยของแต่ละพื้นที่ เพื่อขยายผลในพื้นที่ต่อไป

การคัดเลือกชุมชน

● ตำบลคลองเขิน

มีความพร้อมทางด้านกลุ่มที่มีอยู่หลากหลาย มีการรวมตัวกันมานาน สามารถจัดการอย่างเป็นระบบพอสมควร และมีทุนของตำบลอยู่หลายด้าน ประชาชนส่วนใหญ่มีความพร้อม และต้องการที่จะพัฒนาตนเอง รวมทั้งชุมชนให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับชุมชนอื่น

● ตำบลนางตะเคียน

มีความพร้อมทางด้านต้นทุนทางสังคม ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันในการทำกิจกรรมในหมู่บ้าน ต้องการพัฒนาตนเอง ด้านสังคม ชุมชน และอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองราคาสินค้าเกษตรกรรมกับพ่อค้าคนกลาง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

● ตำบลแหลมใหญ่

เป็นชุมชนที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยอยุธยา ด้วยสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรที่สมบูรณ์ มีวิถีชีวิตและการดำรงอยู่ที่พบว่ามีความสำคัญและมีรากฐานภูมิปัญญาที่โดดเด่น มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี มีความร่วมมือในการแก้ปัญหาเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน จึงได้คัดเลือก หมู่ที่ 7 บ้านคลองสองร่อง เป็นชุมชนของตำบลแหลมใหญ่ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยได้รับความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชน เป็นอย่างดี

● ตำบลยี่สาร

ผู้นำและชาวบ้านในตำบลมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาออกโรงเรียนทุกครั้งที่ทำเนิการจัดกิจกรรม

● ตำบลบางพรหม

เป็นชุมชนเกษตร มีความโดดเด่นด้านภูมิปัญญา เนื่องจากเป็นตำบลที่มีภูมิปัญญาจำนวนมาก มีการใ้รู้ใ้เรียน มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยร่วมและแสดงความคิดเห็นทุกครั้ง คนในหมู่บ้านมีการพัฒนาและปรับปรุงองค์ความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีปัญหาจะมีการรวมกลุ่มในการแสวงหาคำตอบ และยังมีศูนย์รวมความรู้หลายแห่ง

เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามเป็นเมืองสามน้ำ คือน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด ในการคัดเลือกพื้นที่จัดกิจกรรมสังคมแห่งการเรียนรู้จึงคัดเลือกพื้นที่หลากหลาย น้ำเป็นเครื่องแสดงถึงอาชีพ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ รวมทั้งองค์ความรู้ที่มีอยู่ การแสวงหาความรู้ที่เหมือนและแตกต่าง การจัดกิจกรรมในพื้นที่น้ำเค็ม ตำบลแหลมใหญ่ ตำบลยี่สาร พื้นที่น้ำกร่อย ตำบลคลองเขิน ตำบลนางตะเคียน และพื้นที่น้ำจืดตำบล บางพรหม จะทำให้เห็นความเหมือนและแตกต่างได้ในกระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

การเตรียมชุมชน

เมื่อคัดเลือกชุมชนแล้ว ได้เตรียมชุมชนโดยการจัดทำเวที เพื่อทราบถึงสภาพแวดล้อม อาชีพ ความต้องการ ปัญหาอุปสรรค และแกนนำของชุมชนที่จะดำเนินการ โดยครูการศึกษาออกโรงเรียนและคณะกรรมการดำเนินการโครงการสร้างความคุ้นเคยกับคนในชุมชน

การดำเนินงาน

(กระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนเป็กนมาง)

กระบวนการสร้างความรู้เป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อนในการดำเนินงาน สิ่งแรกที่ได้รับผิดชอบเริ่มคือการสร้างความเข้าใจกับผู้เข้าร่วมโครงการก่อน ครูการศึกษาออกโรงเรียนผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินโครงการมีการชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ในรูปแบบของจังหวัดสมุทรสงครามโดยเสนอแนวความคิดที่ได้รับความรู้จากวิทยากรเมื่อครั้งที่ประชุมที่จังหวัดลพบุรี มาถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับมาให้เห็นความสำคัญในเรื่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งในการชี้แจงและแจกเอกสารครั้งแรกไม่ทราบว่าจะเข้าใจ หรือไม่เข้าใจ แต่ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอทั้งสามอำเภอก็คงจะร่วมเส้นทางสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยกัน บางอำเภอ เช่นอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งผู้อำนวยการศูนย์ฯ ขณะนั้น (ผอ.สุจินต์ กัลดประสิทธิ์) เมื่อปีงบประมาณ 2547 ได้ดำเนินการแล้วที่ตำบลคลองเขิน และตำบลนางตะเคียน ก็จะดำเนินการต่อในพื้นที่เดิม และขอเพิ่มพื้นที่ตำบลแหลมใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใกล้จังหวัดแต่การคมนาคมไม่สะดวกที่สุด และในตำบลนางตะเคียน ปีงบประมาณ 2548 ร่วมกับศูนย์ภาคกลางในการทำวิจัย ส่วนศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอีก 2 อำเภอ กลับไปคัดเลือกตำบลที่หลัง เมื่อได้ตำบลนาร่องแล้ว ผู้รับผิดชอบโครงการก็เตรียมผู้เข้าร่วมกิจกรรมระดับอำเภอ โดยการเขียนผังระบบงาน (Flow chart) ขณะนั้นกำลังเป็นที่นิยม (กำลังดำเนินการจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา) เพื่อให้เห็นกระบวนการการทำงานที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และมีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจน (ซึ่งภายหลังก็พบว่าการทำงานกับชุมชนไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะเป็นไปตาม Flow chart ต้องเป็นไปตามสถานการณ์ของแต่ละชุมชนเหมือนคำว่า “ความขัดบนทางมีดมน”) ครั้งแรกตั้งใจจะชี้แจงพร้อมกันทั้งจังหวัด แต่ภารกิจของแต่ละอำเภอมามากมายเนื่องจากระดับสูงสั่งการมาหลาย ๆ กิจกรรมพร้อมกัน เราจึงใช้วิธีเดินสายชี้แจงจะดีกว่า ดีกว่านั้นมีดีกว่าหลายประการ **ดีกว่าแรก** คือ เราเดินไปหา เราคนส่วนน้อยไปหาคนส่วนใหญ่ **ดีกว่าที่สอง** คือ พื้นที่นาร่องมีความแตกต่างกันทั้งอาชีพ สภาพแวดล้อม และจุดเด่น ๆ กระบวนการจัดกิจกรรมย่อมต่างกัน **และดีกว่าที่สาม** คือ การคุยกันระหว่างคนจำนวนน้อย ๆ (จัดเวที) ย่อมจะกระจำจั่งกว่าจำนวนคนมาก ๆ มีโอกาสกระตุ้นให้เกิดอะไรได้หลายอย่าง เมื่อครบทั้งสามอำเภอก็มีความเห็นพร้อมกันว่าจะลองเดินตาม **ผังระบบงาน (Flow chart)** และแก้ปัญหาตามสถานการณ์ สิ่งแรกที่ต้องทำคือหาแกนนำในชุมชนก่อนโดยเฉพาะพื้นที่ 3 ตำบล คือ แหลมใหญ่ ยี่สาร และบางพรหม ซึ่งเป็นพื้นที่แรกเริ่ม ได้นัดจัดทำเวลาครั้งแรกเพื่อหาแกนนำ (2 ตำบล

คือ คลองเขินและนางตะเคียน มีแกนนำแล้ว) และปรับแผนการดำเนินการต่อไป โดยแต่ละตำบลได้แผนการจัดกิจกรรมของแต่ละตำบลตามความต้องการ และความเป็นไปได้ของชุมชน โดยนำจุดเด่นของแต่ละชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และใช้กิจกรรมที่เป็น บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมทักษะชีวิต การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาสังคมและชุมชน มาดำเนินการจัดตามปัญหาความต้องการของชุมชน รวมทั้ง กิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถกระตุ้นเพื่อให้ ชุมชนมีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ

เมื่อแต่ละตำบลดำเนินการจัดกิจกรรมมาช่วงเวลาหนึ่ง ก็มีการปรับแผนการจัดกิจกรรมตามสภาพของแต่ละพื้นที่ และมีการศึกษาดูงานร่วมกัน สุดท้ายร่วมเสวนากันในเวที กำหนดวิถี “สังคมแห่งการเรียนรู้” ด้วยมือเรา 13 กันยายน 2548 เพื่อขยายผลและให้ประชาชนผู้ร่วมโครงการมาแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้พื้นที่อื่นหาเส้นทางสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ด้วยมือของตนเองต่อไป

ผลการดำเนินงานสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

● อำเภอเมืองฯ

★ **ตำบลคลองเขิน** ใช้กระบวนการแผนแม่บทชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ที่ต้องทำให้คนในตำบลมีกิจกรรมร่วมกัน ทำให้คนในตำบลได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ซึ่งกระบวนการนี้ จะเป็นเครื่องมือให้คนในชุมชนรู้ข่าวสาร ข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์ที่ปฏิบัติ หรือจากตัวอย่างการมีเวทีพูดคุยอย่างมีเหตุผล ตัดสินกันด้วย ข้อมูล ความรู้

★ **ตำบลนางตะเคียน** ใช้กระบวนการเรียนรู้แก้ปัญหาความยากจน โดยชูประเด็นปัญหาเรื่อง “น้ำตาลมะพร้าว” ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของคนนางตะเคียน มาร่วมจัดเวทีจากกลุ่มเล็กๆ ที่ หมู่ 3 บ้านลาดเป้ง ขยายเครือข่ายสู่หมู่บ้านอื่นๆ จนเป็นผลให้เกิดการร่วมกันแก้ปัญหาของกลุ่มอาชีพน้ำตาลมะพร้าว จากตำบลนางตะเคียนสู่ ตำบลคลองเขิน และตำบลแหลมใหญ่ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ เวทีแลกเปลี่ยน และการแสวงหาความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมในการแก้ปัญหาดังกล่าว

★ **บ้านคลองน้อย ตำบลแหลมใหญ่** ชุมชนจะพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในท้องที่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของตำบล และมีแนวทางจะพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น

การท่องเที่ยววิถีชีวิต ได้มีการศึกษาดูงานในเรื่องดังกล่าว โดยมีองค์กรส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยมหิดลร่วมดำเนินการ

● **อำเภออัมพวา**

★ **บ้านต้นลำแพน ตำบลยี่สาร** ชุมชนจะพัฒนาชุมชนให้มีศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน และจะรวบรวมศึกษาเกี่ยวกับต้นไม้ป่าชายเลนในชุมชน ได้ร่วมกับผู้นำชุมชนศึกษาพื้นที่ในตำบล และรวบรวมภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ และมีความต้องการให้หมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยว

● **อำเภอบางคนที**

★ **ตำบลบางพรหม** มีภูมิปัญญาจำนวนมาก จากเวทีแรกจะเปิดบ้านภูมิปัญญาสู่การศึกษาเดินทางสู่บ้านภูมิปัญญา ในตำบล ศึกษาเส้นทางต่าง ๆ ในตำบล ซึ่งในตำบลนี้จะมีผู้มีความรู้ด้านต่าง ๆ มากมาย เช่นด้านเกษตรชีวภาพ อาจารย์สมทรง แสงตะวัน ด้านอาหารแปรรูป คุณฉวีวรรณ หัตถกรรม บ้านพญาขอ คุณสมพร เกตุแก้ว (ด้านดนตรีไทย) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน

ปัญหาร่วมอย่างหนึ่งของทั้งทุกชุมชนก็คือการรวมกลุ่มในการจัดเวที ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่มีเวลาว่างไม่พร้อมกัน เนื่องจากมีการกิจส่วนตัว อาชีพบางแห่งการคมนาคมไม่สะดวกต้องใช้เรือ บางแห่งส่วนใหญ่รับจ้างในโรงงาน บางคนมีบทบาทหน้าที่หลายหน้าที่ ถ้าจัดประชุมบ่อยครั้งก็เกิดความเบื่อหน่ายไม่เห็นประโยชน์

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

เมื่อดำเนินงานโครงการมาระยะเวลาหนึ่ง ถึงแม้จะดูไม่ค่อยราบรื่นปัญหามากมายเนื่องจากกิจกรรมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นนามธรรม มักจะมีคนถามว่าจัดทำไม่ จัดแล้วเกิดประโยชน์อะไร จัดเวทีเพื่ออะไร คุยกันแล้วก็ไม่ได้อะไร แต่เมื่อแต่ละคนได้มาคุยกันในเวทีที่เป็นรูปแบบเหมือนสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ เราคอยจดบันทึกโดยใช้ MIND MAP ตามที่เขาพูดคุยกัน ก็ทำให้แต่ละชุมชนเกิดผู้นำ และเปิดโอกาสให้หลายคนได้เห็นคุณค่าของชุมชนของตนเอง สร้างความรู้สึกรักและภูมิใจในชุมชนของตนเอง เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองและครอบครัวอย่างไม่มีความสิ้นสุด ตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมมือกันพัฒนาและอนุรักษ์สังคมของตนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน นั่นคือความภาคภูมิใจที่เราเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้ชุมชนก้าวเดินโดยเห็นความสำคัญของการเรียนรู้นำมาเป็นอาวุธในการดำเนินชีวิตในอนาคตข้างหน้าต่อไป

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสำหรับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมทุกอย่างถ้าเริ่มที่ปัญหาที่ชุมชนเขาสนใจ เขาจะร่วมกลุ่มได้ เช่น นางตะเคียนมีปัญหาเรื่องน้ำตาลมะพร้าว เมื่อเราขู่ว่าจะตัดเวทีเรื่องน้ำตาลมะพร้าวซึ่งตรงกับความต้องการเขาก็สามารถรวมกลุ่มกันร่วมคิดได้ แหยมใหญ่มีปัญหาเรื่องโรงเรียนห่างไกล อยากให้บุตรหลานมีที่เรียนใกล้บ้านเรื่องนี้ก็ทำให้เกิดศูนย์การเรียนรู้แล้วเมื่อรวมกลุ่มกันคุยไปคุยมาก็ต่อยอดในเรื่องอาชีพท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต (คิดได้อย่างไร ออกไปประกอบอาชีพประมง นำนักท่องเที่ยวไปด้วยช่วยเราทำงานแต่เก็บเงินนักท่องเที่ยว) ตำบลบางพรหมมีปัญหาเยอะ แต่เก็บความรู้ รุ่นลูก รุ่นหลานก็อยากให้มีปัญญาถ่ายทอดสู่รุ่นลูก รุ่นหลาน สุดท้ายก็จะใช้ประเด็นภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวเช่นกัน บทเรียนที่พบก็คือสิ่งที่เป็นเรื่องปากท้อง ปัญหาเร่งด่วน เป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลอยากเรียนรู้และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และสิ่งที่พบกับคนในจังหวัดสมุทรสงครามคือเป็นบุคคลที่ชอบแก้ปัญหา เจอปัญหาก็ไม่ล้มแก้ไขปัญหา และใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ชอบเรียนรู้จากปัญหาที่พบและพัฒนาองค์ความรู้ตลอดเวลา

บทส่งท้าย

สิ่งหนึ่งที่เป็นบทเรียนของผู้ร่วมโครงการคือการดำเนินงานต้องมีการปรับแผนเป็นระยะ ๆ เวทีที่เราจัดเราจะต้องแก้ปัญหาไปตามสถานการณ์ บางเวทีมีแต่คนพูดไม่มีคนฟัง (บางพรหม) บางเวทีมีแต่คนฟังไม่มีคนพูด (ยี่สาร) ผู้ดำเนินการจัดต้องมีเทคนิคกระบวนการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้วิธีเดียวในทุกสถานการณ์ ไม่มีบทเรียนสำเร็จรูปสำหรับกระบวนการใด ๆ นักจัดการความรู้ควรเตรียมพร้อมเสมอเพื่อเผชิญสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และระลึกเสมอว่าตนไม่ใช่ผู้ชี้แนะ เป็นเพียงผู้เตรียมสถานการณ์ให้คนในชุมชนดำเนินการจัดการองค์ความรู้ด้วยตนเอง ใจเย็นเมื่อล้มเหลวไม่ผิดหวัง และท้อแท้ สุดท้ายการสร้างให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มันยาก แต่เมื่อเกิดแล้วจะเกิดความเข้มแข็งของชุมชนที่ยั่งยืน

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสงขลา

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

สืบเนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2548 โดยดำเนินการใน 22 จังหวัดนาร่อง ซึ่งจังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่นาร่องของโครงการ และได้จัดกิจกรรมตามโครงการใน 2 พื้นที่ ดังต่อไปนี้

● **อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา** อำเภอจะนะ แบ่งการปกครองเป็น 14 ตำบล มีประชากรประมาณ 100,000 คนเศษ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม 80 % ศาสนาพุทธ 19% และศาสนาอื่น ๆ 1% ความสัมพันธ์ของประชาชนทั้งศาสนาพุทธและอิสลามในอดีต มีความแน่นแฟ้นและเอื้ออาทรต่อกันเสมอมา แต่เมื่อต้นปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมา เกิดเหตุร้ายใน 3 จังหวัดภาคใต้ และต่อมาได้ขยายความรุนแรงมาสู่อำเภอชายแดนของจังหวัดสงขลา รวมอำเภอจะนะ จากเหตุการณ์ดังกล่าวเหมือนเป็นการซ้ำเติม ให้ความสัมพันธ์ของชาวจะนะเกิดรอยแยกเพิ่มขึ้น เพิ่มความหวาดระแวงแก่กลุ่มชุมชนมุสลิมมากขึ้น ส่วนสภาพการดำรงชีวิตของประชาชนชาวอำเภอจะนะ ก็มีสภาพเหมือนชุมชนอื่น ๆ ทั่วประเทศ คือส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ครอบครัวยากมีหนี้สิน รายได้ไม่พอกับรายจ่ายตกอยู่ในสังคมบริโภค

จากสังคมที่วิกฤต ยังมีความหวัง ที่ซ่อนอยู่อย่างมีพลัง เพียงแต่ต้องการผู้ประสานและเชื่อมโยงพลังเหล่านั้น เมื่อพูดถึงอำเภอจะนะต้องคิดถึงครูภูมิปัญญาไทยหลายท่าน ได้แก่ ครูชบ ยอดแก้ว ครูเคล้า แก้วเพชร ครูอัมพร ดั่งปาน และครูประกอบ อุบลขาว รวมทั้งบุคคลสำคัญคนอื่น ๆ เช่น นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายบุญญา หลีเหลด สมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสงขลา ข้าราชการบำนาญ ผู้นำศาสนา ผู้นำประชาชน ฯลฯ บุคคลเหล่านี้คือ ปราชญ์แห่งเมืองจะนะ มองเห็นการณ์ไกล พัฒนาตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ขยายผลความคิดของตนเองสู่เครือข่ายต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนก่อให้เกิดกลุ่มพลังชุมชนที่เข้มแข็ง

ทางด้านกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสวัสดิการชุมชน จนเป็นที่รู้จักและยอมรับของชุมชนอื่น ๆ ทั่วประเทศ แต่ละปีจะมีหน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษา มาเรียนรู้การดำเนินงานของกลุ่มชุมชนเข้มแข็งที่อำเภอจะนะ เป็นจำนวนมาก

ด้วยเหตุผลที่กล่าวแล้ว ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสงขลา จึงเลือกอำเภอจะนะ เป็นพื้นที่นำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้คนสมานฉันท์ สร้างสรรค์ สุขภาวะ อีกครั้งหนึ่ง

◎ **ตำบลร่ำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา** เนื่องจาก ปี พ.ศ. 2546 ประชาชนตำบลร่ำแดงได้ศึกษาอดีต สภาพปัจจุบัน และกำหนดอนาคตโดยการทำเวทีชาวบ้านในการรณรงค์แก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีเป้าหมายเพื่อหาข้อมูลผู้ติดยาและผู้ค้ายาเสพติดในชุมชน โดยมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสิงหนคร ร่วมกับภาคีหุ้นส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลร่ำแดง สถานีอนามัยบ้านขมวน วัดห้วยพุด โรงเรียนวัดห้วยพุด โรงเรียนวัดป่าขวาง เกษตรตำบล พัฒนาชุมชน กลุ่มต่าง ๆ ภายในตำบล มีนายสุนันท์ นิลปักษ์ ประชากรอำเภอสิงหนคร ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสิงหนครและคณะ เป็นวิทยากรกระบวนการตำบล ผลจากการจัดเวทีนอกจากจะได้ข้อมูลส่วนที่นำมาใช้วางแผนการ “การสร้างพลังแผ่นดินขจัดภัยยาเสพติด” ก็ยังมีข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ประกอบการทำแผนแม่บทชุมชน ในการจัดทำแผนงานโครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ 2548 ในตำบลร่ำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา นอกจากนี้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสิงหนคร ยังพิจารณาเห็นว่าตำบลร่ำแดงมีความพร้อมหลายประการ เช่น ตำบลร่ำแดงมีแผนแม่บทชุมชน แผนแม่บทชุมชนของตำบลร่ำแดงมีแผนงานโครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน ศูนย์การเรียนชุมชนของตำบลร่ำแดงมีสถานที่ดำเนินงาน ณ วัดห้วยพุด มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มเลี้ยงโคพื้นเมือง โรงเรียน วัด ภูมิปัญญา ฯลฯ และมีภาคีหุ้นส่วน ได้แก่ เกษตร พัฒนาชุมชน สาธารณสุข โรงเรียน องค์กรบริหารส่วนตำบล วัดห้วยพุด ปศุสัตว์ ฯลฯ จึงได้คัดเลือกตำบลร่ำแดงเป็นพื้นที่ดำเนินการ

การดำเนินงาน

ในการจัดกิจกรรมเมืองแห่งการเรียนรู้มี 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การเตรียมการ

1. การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย
2. ขออนุมัติโครงการต่อศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสงขลา ซึ่งโครงการได้รับการอนุมัติพร้อมทั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณ 40,000 บาท สำหรับค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทนวัสดุใช้สอย ลักษณะถ่วงจ่ายตามที่จ่ายจริง
3. ประชุมชี้แจงโครงการต่อผู้เกี่ยวข้องของศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสิงหนคร

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสิงหนครและอำเภอจะนะ ชี้แจงความเป็นมาของโครงการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน

2) มอบหมายภารกิจผู้ร่วมปฏิบัติงาน ดังนี้

★ ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเป็นที่ปรึกษาอำนวยความสะดวกเป็นเลขานุการโครงการ

★ หัวหน้างานการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาอาชีพ และงานบริหารสถานศึกษา เป็นผู้ช่วยเลขานุการโครงการ

★ ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนและครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นกรรมการดำเนินงาน

★ หัวหน้างานบริหารสถานศึกษาเป็นผู้ออกคำสั่งในการปฏิบัติงาน แต่ละครึ่งตามที่ได้รับมอบหมายจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนและ/หรือจากมติคณะกรรมการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 2 : การดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงภาคีหุ้นส่วน ประกอบด้วย ท่านเจ้าอาวาสวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สาธารณสุขอำเภอ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน ภาครัฐ ตำรวจชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ภูมิปัญญาชาวบ้าน

2. จัดทำแผนและปฏิทินปฏิบัติงานร่วมกับภาคีหุ้นส่วนที่เป็นเครือข่ายในการทำแผนปฏิบัติงาน เป็นการนำศักยภาพของภาคีหุ้นส่วนจัดบูรณาการการจัดกิจกรรมร่วมกัน โดยมีศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเป็นเจ้าภาพ หรือผู้ประสานงานจัดกิจกรรมร่วมกัน

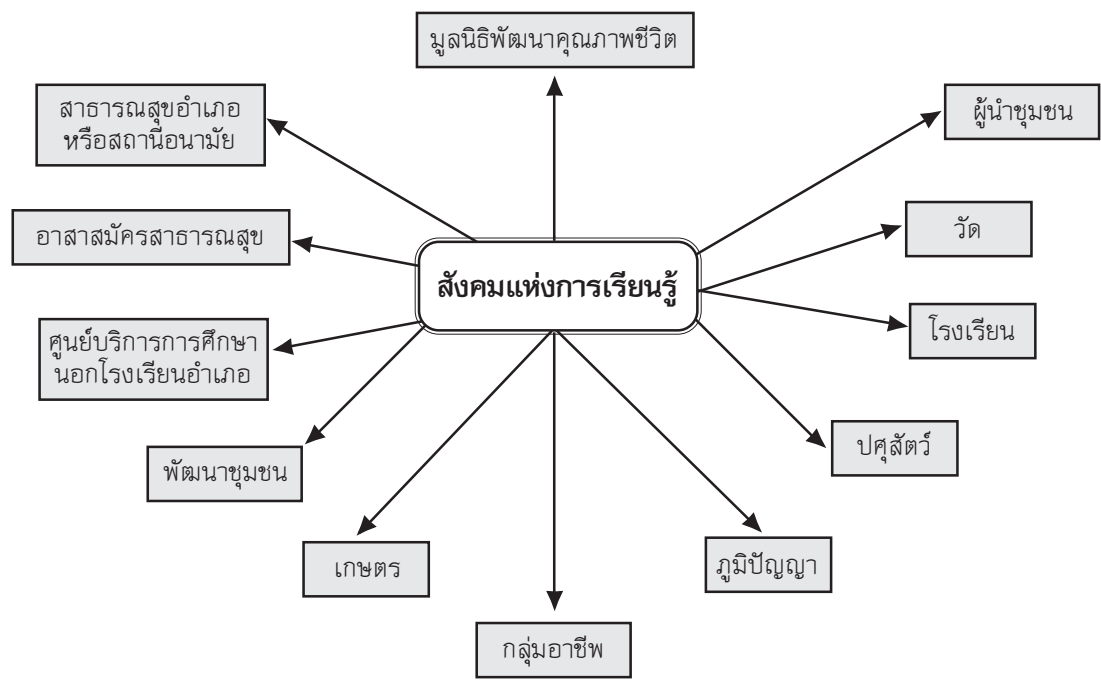
3. ปฏิบัติงานตามพันธกิจของภาคีหุ้นส่วนและเครือข่าย

ขั้นตอนที่ 3 : การติดตามสรุปและรายงานผล

เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอสิงหนคร และอำเภอจะนะ และผู้แทนภาคีหุ้นส่วนเป็นผู้ติดตาม สรุปและรายงานผล

ภาคีหุ้นส่วน

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ มีหุ้นส่วนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อร่วมกำหนดกิจกรรม ดังนี้

ผลการดำเนินงาน

1. เกิดแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น แหล่งเรียนรู้การทำน้ำส้มสายชู แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงโคพื้นเมือง แหล่งเรียนรู้การทำโรนาสวนผสม แหล่งเรียนรู้ทำน้ำตาลโตนด แหล่งเรียนรู้การทำปุ๋ยหมัก แหล่งเรียนรู้การปลูกหญ้าเพื่อธุรกิจ แหล่งการเรียนรู้ด้านสถานที่สำคัญ ศูนย์การเรียนรู้คอมพิวเตอร์และแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ ดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย บทพากย์มโนราห์ การรักษาพื้นเมือง และหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

2. เกิดองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดให้ชุมชนที่หลากหลาย เช่น การทำน้ำส้มสายชู การเลี้ยงโคพื้นเมือง การทำโรนาสวนผสม การทำน้ำตาลโตนด การทำปุ๋ยหมัก การปลูกหญ้าเพื่อธุรกิจ และแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ ดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย บทพากย์มโนราห์ การรักษาพื้นเมือง และหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

3. ประชาชนมีความสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน ดังจะเห็นได้จากผู้นำและประชาชนในชุมชนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมและเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอย่างหลากหลาย

4. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชนและชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนัก รัก และเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างประชาชนและชุมชนมากขึ้น

อุปสรรคการดำเนินงาน

1. ขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง จากผู้สนับสนุนระดับกรม
2. วัฒนธรรมการทำงานที่เน้นระบบราชการ ทำให้ยากต่อการประสานแผนงาน และกิจกรรมระหว่างเครือข่าย
3. ขาดพลังขับเคลื่อนจากหน่วยสนับสนุน (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด)
4. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการสั้นเกินไป ขาดความต่อเนื่อง
5. วัฒนธรรมตั้งรับทั้งภาคราชการและภาคเอกชน ทำให้การขับเคลื่อนและขยายผลโครงการช้า

บทเรียนที่มีคุณค่า

1. การเรียนรู้วัฒนธรรมการทำงานของเครือข่าย ภาครัฐ/ภาคประชาชน
2. การพัฒนาหลักสูตรเรียนรู้ชุมชนอย่างหลากหลายที่ถือว่าเป็นหลักสูตรนอกห้องเรียนจริง ๆ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนในอำเภอจะนะ และอำเภอใกล้เคียงให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. การสร้างสมานฉันท์ ด้วยกิจกรรมพบปะ พูดคุย ระหว่างแกนนำ/ชุมชน ในแต่ละสัปดาห์ ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคล/บุคคล ชุมชน/ชุมชน
4. การสร้างสังคมที่มีชีวิต ให้เกิดแก่สังคมไทยระดับรากหญ้า เป็นกิจกรรมพัฒนาบุคคลระดับปัจเจกชน ที่เน้นการเรียนรู้เพื่อสู่วิถีครอบครัวเรียนรู้ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิต

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดเชียงใหม่

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ห่างจากตัวจังหวัดมาทางทิศใต้ 179 กิโลเมตร โดยสภาพทั่วไปเป็นเขตพื้นที่ภูเขา ทุรกันดารจากพื้นที่ 2,336,266 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ราบเพียงร้อยละ 5 มีจำนวนประชากร 51,114 คน ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 85 เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามป่าเขา ห่างไกลความเจริญ มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่ามาตรฐาน มีฐานะยากจน รายได้ต่ำ ประกอบอาชีพไม่หลากหลายเป็นไปตามวิถีวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิม

จากการที่ประชาชนในอำเภออมก๋อยส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา ฐานะยากจน อยู่ในถิ่นทุรกันดารดั่งกล่าวข้างต้น การให้การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมีความสำคัญยิ่ง จึงมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จำนวน 101 แห่ง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน โดยมีครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนอยู่ประจำศูนย์ละ 1 – 2 คน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้การศึกษาแก่ชุมชน ตลอดจนประสานงานหน่วยงาน องค์กร ชุมชน ส่งเสริมกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ในส่วนของการส่งเสริมอาชีพเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้มากขึ้น หรือลดรายจ่ายอันเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การพัฒนาอื่น ๆ นั้น ผู้นำชุมชนเห็นว่า ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” โดยครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำศูนย์ฯ มีบทบาทอย่างมากในการประสานงานให้ความช่วยเหลือ จึงได้มีการประสานงานเพื่อให้เกิดการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ การแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมทักษะความรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดทางเลือกในการมีอาชีพที่ชุมชนเห็นว่าเหมาะสม นำไปสู่ขบวนการทำอาชีพเพิ่มรายได้ นำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป ซึ่งในการดำเนินงานโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภออมก๋อยได้ดำเนินการคัดเลือกชุมชน ในเขตพื้นที่ตำบลนาเกียน เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศคช.) ตั้งอยู่ มีครูปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน เป็นชุมชนที่มีที่ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล

ใกล้เคียงกันเพื่อช่วยต่อการประสานงานการเคลื่อนย้ายสื่อการเรียนการสอน และเป็นชุมชนที่มีการประกอบอาชีพไม่หลากหลาย มีรายได้ต่ำ

การเตรียมชุมชน

ในการดำเนินการตามโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพ ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภออมก๋อยได้ดำเนินการเตรียมชุมชน ดังต่อไปนี้

1. จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนของอำเภออมก๋อย โดยเฉพาะครูศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จำนวน 40 คน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ และโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพของอำเภออมก๋อย

2. ครูอาสาสมัครฯ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ตามจุดพื้นที่โครงการดำเนินการสำรวจ ศึกษาชุมชนในเรื่องอาชีพ รายได้

3. ครูอาสาสมัครฯ ศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพการดำเนินงาน

➢ ประชุมครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 36 จุด ศศช. ชี้แจงทำความเข้าใจ

➢ ครูในจุด ศศช. เป้าหมายไปทำเวทีชุมชนเรื่องอาชีพ

➢ ครูนำสื่อเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ไปสู่ชุมชนและมีการหมุนเวียนสื่อไปตามจุดหย่อมบ้านต่างๆ พร้อมจัดให้ชาวบ้านได้ใช้ หรือเรียนรู้ในสื่อต่างๆ เช่น แผ่นวีซีดี เล่าเรื่องอาชีพจากเอกสารหนังสือ

➢ ครูร่วมกับชาวบ้านจัดเสวนา เรื่องอาชีพ หรือเรื่องอื่นที่จะยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

➢ ครูและหน่วยงานเครือข่าย ร่วมส่งเสริมการจัดสอนให้ความรู้แก่ชุมชนที่สนใจอาชีพนั้น

➢ ชุมชนได้อาชีพเสริมใหม่ หรือ พัฒนาอาชีพเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น โดยมีหลักความรู้ทางวิชาการเข้ามาเสริม

➢ ติดตามประเมินผล โดยวิธีการสังเกต สอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินการโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพอำเภอมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่มีผลการดำเนินงานดังนี้

1. ในด้านอาชีพมีการเรียนรู้เรื่องอาชีพอย่างหลากหลาย มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทอผ้า กะเหรี่ยงย้อมสีธรรมชาติ จำนวน 2 กลุ่ม และกลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่

1) กลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงย้อมสีธรรมชาติ บ้านก่องป้อใต้ หมู่ 8 ตำบลนาเกียน อำเภอมก๋อย มีสมาชิก 37 คน

2) กลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงย้อมสีธรรมชาติ บ้านสงนิกลาง หมู่ที่ 13 ตำบลนาเกียน อำเภอมก๋อย มีสมาชิก 28 คน

3) มีการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงวัวในพื้นที่ 36 บ้านที่มีจุดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ตั้งอยู่

4) มีการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ในพื้นที่ 36 บ้านที่มีจุดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ตั้งอยู่

5) มีการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงหมูในพื้นที่ 36 บ้านที่มีจุดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ตั้งอยู่

2. ในส่วนของกระบวนการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในแต่ละกลุ่มอาชีพเพื่อให้ทราบปัญหาและการดำเนินการของแต่ละกลุ่ม เสวนาเรื่องอาชีพ ศึกษาดูงานในเรื่องการจัดการกลุ่ม

3. จากการดำเนินงาน ชุมชนเกิดความรัก ความภูมิใจในกลุ่ม ทำให้มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาความรู้ การให้ความร่วมมือ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทั้งกระบวนการคิดและการทำงานเป็นกลุ่ม

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานโครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพอำเภอมก๋อย มีสื่อที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนี้

1. **การคมนาคม** จากการที่อำเภอมก๋อยเป็นพื้นที่ภูเขา ประชาชนตั้งบ้านเรือนในเขตป่า ห่างจากตัวอำเภอ เส้นทางทุรกันดาร มีผลทำให้การติดตามประเมินผลหรือการส่งวัสดุ ตลอดจนการเข้าพื้นที่โครงการต้องใช้เวลามาก

2. **การสื่อสาร** เนื่องจากประชาชนในพื้นที่อำเภออมก๋อยส่วนใหญ่ เป็นชาวไทยภูเขา เผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งมีภาษาพูดของตนเองและสื่อสารได้ไม่ดีเท่าที่ควร อีกทั้งครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนไม่ใช่ชาวเขา ดังนั้น การสื่อสารในการบริหารจัดการโครงการ จึงทำได้ช้าต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจ ตลอดจนการสร้างผลงานที่เป็นรูปธรรม

ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ

ในการดำเนินงานโครงการสังคมแห่งการเรียนรู้สู่การมีอาชีพอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีความสำเร็จของการดำเนินงานที่น่าภาคภูมิใจ ดังนี้

1. ประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด ในเรื่องความกระตือรือร้นในการหาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ หรือรายจ่ายจากเดิม ซึ่งอยู่แบบเลี้ยงตัวเท่านั้น
2. ประชาชนในจุดโครงการมาใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา”แม่ฟ้าหลวง” เป็นแหล่งความรู้มากขึ้น มีทักษะในการใช้สื่อ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
3. จากผลการดำเนินการโครงการ ทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี ขบวนการกลุ่มเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเองและชุมชนอย่างเป็นระบบ
4. ชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่เข้ากับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชนเผ่าเพิ่มขึ้น และมีรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อดีที่เป็นบทเรียนที่มีคุณค่า

คนทุกคนมีศักยภาพในการพัฒนาเอง หากมีวิธีการที่เหมาะสมในการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำศักยภาพที่มีไปสู่การพัฒนาตนเองและสังคมชุมชน

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ :

กรณีจังหวัดสมุทรปราการ

ความเป็นมา/จุดเริ่มต้นของการดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2548 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ ได้รับมอบหมายให้เป็นจังหวัดนำร่องในการดำเนิน “โครงการนำร่องการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในชุมชนประจำปีงบประมาณ 2548” ดังนั้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการจึงได้กำหนดนโยบายในปี 2548-2551 ให้การทำงานมุ่งเน้นการสร้างสมุทรปราการให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยให้ปีงบประมาณ 2548 เป็นระยะเริ่มต้นของการทำงานที่ให้เกิดการบูรณาการกิจกรรมปกติและกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการเข้ามาเป็นปัจจัยป้อนที่เป็นกลไกในการสร้างสมุทรปราการให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยให้พุ่งเป้าหมายที่ชุมชนอุตสาหกรรมซึ่งเป็นชุมชนใหญ่ให้เกิดการเคลื่อนไหว เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางอุตสาหกรรมและกำลังเป็นศูนย์กลางลอจิสติกส์ของประเทศ นั่นคือแรงกระเพื่อมในชุมชนหลักที่มีวงกว้างคือ ชุมชนอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการเมื่อสามารถเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้แล้วก็จะสามารถที่จะเป็นฐานให้สมุทรปราการก้าวสู่การเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เพราะประชากรกว่าร้อยละ 80 ในจังหวัดสมุทรปราการใช้ชีวิตเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นเมื่อกลุ่มแรงงานมีโอกาสเรียนรู้และเห็นประโยชน์ของการเรียนรู้จากกิจกรรมต่างๆย่อมเกิดความตระหนักและสามารถเป็นกลไกที่จะช่วยให้เกิดความเคลื่อนไหวเมื่องานการศึกษานอกโรงเรียนเคลื่อนเข้าสู่ชุมชนแรงงานเหล่านั้นอาศัยอยู่ จนสามารถเกิดสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ต่อไป

กระบวนการดำเนินงาน

ในกระบวนการดำเนินงานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการมีกระบวนการทำงานโดยใช้หลักของการมีส่วนร่วม และความสามารถในการบูรณาการกิจกรรมโครงการทางการศึกษา โดยไม่แยกส่วนเรื่องของการสร้างสังคม

แห่งการเรียนรู้ออกจากงานและภารกิจปกติ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการได้เริ่มต้นที่หลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ และเพิ่มศักยภาพการทำงานควบคู่ไปกับการยกระดับการศึกษาสำหรับผู้ใช้แรงงานให้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และบูรณาการระหว่างการดำรงชีวิต การทำงานและการเรียนรู้อย่างกลมกลืน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ในลักษณะ “หุ้นส่วน” เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างสถานประกอบการให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะสำคัญของผู้ใช้แรงงานในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ผู้ใช้แรงงานมีความสามารถในการเรียนรู้ มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการทำงานอย่างถูกต้องตามหลักวิชา มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และความสามารถในการสื่อสารต่างภาษา รวมทั้งมีความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาและการปรับตัว มีจิตสำนึกหรือลักษณะนิสัยในการทำงานที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต โดยมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน
<p>1. วางแผนการทำงาน</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากรมีความเข้าใจในเรื่องการสร้างชุมชนอุตสาหกรรมให้เป็นสังคมการเรียนรู้และการเสริมสร้างสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ - ได้รูปแบบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน - บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นเอกภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมคณะผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอ และหัวหน้ากลุ่มงาน 2. อบรมบุคลากรทั้งองค์กรในระดับจังหวัด และอำเภอเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องสังคมแห่งการเรียนรู้ และกรอบความคิดเรื่องการเสริมสร้างสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ 3. วางแผนการทำงานการสร้างชุมชนอุตสาหกรรมให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
<p>2. ศึกษาข้อมูลชุมชนอุตสาหกรรม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ทราบปริมาณของสถานประกอบการและแรงงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานข้อมูลในเชิงปริมาณและข้อมูลทั่วไปจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงาน

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน
<p>2. ศึกษาข้อมูลชุมชน อุตสาหกรรม (ต่อ)</p> 	<p>- ทราบถึงทัศนคติและ ความร่วมมือของสถาน ประกอบการต่อการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ใน ภาคอุตสาหกรรม</p>	<p>อุตสาหกรรมจังหวัด สำนักงานประกัน สังคมจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและ แรงงานจังหวัด เป็นต้น</p> <p>2. จัดทำเอกสารแนะนำงานการศึกษาออก โรงเรียนงานการเสริมสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ และแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ สถานประกอบการ จำนวนแรงงาน กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดในสถานประกอบ การ ระดับการศึกษาของแรงงาน ความพร้อมของสถานประกอบการ จำนวน 5,647 แห่ง</p>
<p>3. วิเคราะห์ข้อมูลจาก การสำรวจ</p> 	<p>- ได้ผู้แทนของสถาน ประกอบการที่สามารถ ร่วมเสนอแนวทางและ บุกเบิกการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ในชุมชน อุตสาหกรรม</p>	<p>1. วิเคราะห์แบบสำรวจที่ตอบกลับมาจำนวน 626 แห่ง เป็นสถานประกอบการที่ยินดี จะร่วมกิจกรรมและได้เสนอแนวทางการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การจัดมุม หนังสือ การจัดมุมอินเทอร์เน็ต การจัดการเรียนการสอนต่อเนื่องใน ระดับต่างๆ</p> <p>2. ติดต่อกลับไปยังสถานประกอบการที่ไม่ ตอบกลับโดยการสุ่มเพื่อทราบเหตุผล และจะนำไปสู่การวางแผนงานในการ ทำงานต่อไป ทั้งนี้ได้ค้นพบว่าสถาน ประกอบการที่ไม่ให้ความสนใจเพราะ รูปแบบของงานไม่จำเป็นต้องให้พนักงาน เรียนรู้จากภายนอกหรือมีความรู้มาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถานประกอบการกำลังอยู่ในภาวะ เศรษฐกิจไม่ดีต้องแก้ปัญหาภายในก่อน - มีการเข้าออกของพนักงานบ่อย - มีพนักงานน้อยและโรงงานมีโครงการ พัฒนาแล้ว

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน
<p>4. แสวงหาแนวร่วมและ ออกแบบการทำงาน ที่เหมาะสม</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้แนวทางการทำงานที่ สอดคล้องกับสภาพของ ภาคอุตสาหกรรม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมหน่วยงานภาคีภาครัฐ ผู้แทน จ้างสภานายจ้าง ผู้แทนจากสหภาพ แรงงาน และผู้แทนสถานประกอบการ ที่ตอบแบบสำรวจ และพบว่า <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานต้องปรับบุคลิกองค์กรและ วัฒนธรรมการทำงานที่ทันสมัยเชิงธุรกิจ - นำเสนอสินค้าต้องหลากหลายตรงใจ ใช้เวลาสั้นและกระทัดรัด ไม่เสียเวลา ทำงาน - นำเสนอบริการถึงที่เป็นการทำงานที่ ต้องรุกตลอดเวลา - ติดตามเอาใจใส่ในลักษณะ “คุณคือ ลูกค้าคนสำคัญ”
<p>5. ประชาสัมพันธ์เชิงรุก</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้กลุ่มบุคลากรที่ สามารถดำเนินงาน ประสานระหว่าง ศนจ. ศบอ. หน่วยงานภาคีและ สถานประกอบการได้ อย่างคล่องตัว - สามารถผลิตงานการ ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบ ต่างๆ เพื่อสร้างกระแส ความตื่นตัวและความ ตระหนักในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ได้ อย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตั้งทีมงานเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติงานโดย คัดเลือกจากบุคลากรของ ศบอ.และ เจ้าหน้าที่ของ ศนจ.รวมทั้งทีมงาน นักวิชาการของ ศนจ. 2. ใช้รูปแบบการกระตุ้นประชาสัมพันธ์ที่ หลากหลาย เช่น แผ่นพับ “เปิดโลก การศึกษาพัฒนาแรงงานไทย” กระตุ้น จิตสำนึกโดยใช้จุดเสนอขายที่ว่า แรงงานไทยพูดภาษาอังกฤษได้ ใช้ คอมพิวเตอร์เป็น <ul style="list-style-type: none"> - วารสารสมุทรปราการเมืองแห่งการ เรียนรู้ (วารสารรายเดือน) นำเสนอ ข่าวความเคลื่อนไหวการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ในแง่มุมต่างๆ การเสนอ บทความทางวิชาการ ปกิณกะ เป็นต้น - การจัดทำแผ่นพับ “เปิดโลกการศึกษา พัฒนาอุตสาหกรรมไทย”

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน
<p>5. ประชาสัมพันธ์เชิงรุก (ต่อ)</p>		<p>3. การเข้าพบกับผู้บริหารของสถานประกอบการด้วยตนเองในลักษณะการ “เคาะรั้วเปิดประตูโรงงาน” โดยผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดและทีมงาน</p>
<p>6. จัดกิจกรรมที่หลากหลาย</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้สถานประกอบการมีโอกาสเลือกกิจกรรมที่สนใจและสอดคล้องกับสภาพของสถานประกอบการและแรงงานในสถานประกอบการนั้นๆ - ร่วมต่อการต่อยอดกิจกรรมในกรณีที่สถานประกอบการต้องการให้มีการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - ให้เกิดวงจรของการเรียนรู้ตลอดชีวิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้กิจกรรมโครงการยกระดับการศึกษาพื้นฐานสำหรับแรงงานที่ต้องการศึกษาต่อ 2. พัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับสถานประกอบการ 3. พัฒนาหลักสูตรคอมพิวเตอร์สำหรับสถานประกอบการ 4. พัฒนาหลักสูตรอาชีพระยะสั้นตามความต้องการของสถานประกอบการ 5. พัฒนากิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับแรงงาน 6. จัดหน่วยบริการคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่สู่ประตูโรงงาน 7. จัดโครงการ mini-library 8. ประสานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เพื่อสร้างหลักสูตรต่อยอด 9. จัดหาและพัฒนาสื่อที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ในภาคอุตสาหกรรม
<p>7. ขับเคลื่อนและขยายวงสังคมการเรียนรู้</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - ขยายพันธมิตรที่จะร่วมขับเคลื่อนการสร้างสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ - ประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวการสร้างชุมชนอุตสาหกรรมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดการสัมมนา เปิดโลกการศึกษาพัฒนาอุตสาหกรรมไทยเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2548 2. จัดการยกย่องผู้ที่เป็นพันธมิตรในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน 3. จัดนิทรรศการมิติใหม่ของการศึกษาต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	วิธีการดำเนินงาน
7. ขับเคลื่อนและขยายวงสังคมการเรียนรู้ (ต่อ)	- วางแนวทางในการต่อยอดการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างให้สมุทรปราการเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้	
8. วางฐานสังคมการเรียนรู้ออนไลน์ 	- เป็นเวทีการเรียนรู้ร่วมกันและขยายเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต	- เปิด www.efithai.com

หุ้นส่วนความร่วมมือ

การสร้างสังคมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องใช้พลัง และความตั้งใจที่สูงมาก เพราะการขับเคลื่อนโดยใช้ชุมชนอุตสาหกรรมเป็นชุมชนหลักและเป็นรากฐานในการเปิด สมุทรปราการให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ นั้น สิ่งที่ทำทลายประการสำคัญคือการเปิดใจผู้บริหารหรือเจ้าของสถานประกอบการให้เห็นว่า การเรียนรู้ของแรงงานในสถานประกอบการคือ ความมีคุณภาพของผลผลิต การเรียนรู้ของประชาชนในชุมชนรอบ ๆ สถานประกอบการคือ การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันสถานประกอบการในสังคมนั้นอย่างมีคุณภาพ และสามารถทำให้อุรกิจดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ดังนั้นสิ่งสำคัญคือการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถร่วมมือกันอย่างผู้ที่มีความรู้สึกเป็น **“หุ้นส่วนกิจการ”** ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการได้ทำงานด้วยการเตรียมการในเรื่องนี้อย่างรอบคอบ **เพราะการเริ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการได้ใจของหุ้นส่วนแล้วย่อมไม่บังเกิดผลในระยะต่อไปอย่างแน่นอน ดังนั้นในระยะแรกการทำงานจึงได้ศึกษาสำรวจและค้นพบผู้ที่จะเป็นหุ้นส่วนจำนวนมากนั้น คือผู้แทนจากสถานประกอบการที่สนใจตอบแบบสอบถามและสนใจเข้าร่วมประชุมในครั้งแรก จากนั้นได้ขยายวงสู่เจ้าของสถานประกอบการที่เข้าร่วมจัดกิจกรรม** ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดยังได้มองไปที่นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาอยู่แล้วตามศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นผู้ร่วมในการสร้างพลังการประชาสัมพันธ์เข้าไปในสถานประกอบการของตนเองโดยใช้โปสเตอร์ แผ่นพับ เชิญชวนให้แรงงานสนใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อน

ให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ ในขณะที่เดียวกันได้มีการประสานติดต่อกับผู้แทนของสภาองค์การลูกจ้าง เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องของการสร้างสังคมการเรียนรู้ในภาคอุตสาหกรรมและประโยชน์ที่จะเกิดกับสังคม ในส่วนของสภานายจ้างนั้น ผู้บริหารของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้ติดต่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง ดังนั้นเมื่อการขับเคลื่อนในด้านการจัดกิจกรรมและการประสานความร่วมมือกับหุ้นส่วนต่าง ๆ ได้ดำเนินการมาจนถึงระดับหนึ่งแล้ว ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการจึงได้จัด โครงการสัมมนาทิศทางการศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ในวันที่ 25 กันยายน 2548 โดยมีเป้าหมายที่จะกำหนดแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กับองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ที่จะเป็หุ้นส่วนสร้างสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้โดยใช้หลักการจัดการศึกษาที่ถูกต้องและมีทิศทางที่ชัดเจนเป็นรากฐานการทำงานใน ปี 2549 ต่อไป

❖ หุ้นส่วนที่เป็นพันธมิตรที่พร้อมจะสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

1. สภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย
2. หอการค้าจังหวัดสมุทรปราการ
3. สภาอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ
4. สโมสรโรตารีลัดหลวง
5. สมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย
6. สมาคมเครื่องนุ่งห่มไทย
7. ชมรมบริหารบุคคลสมุทรปราการ
8. สหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมโลหะ
9. โรตารีเทพารักษ์
10. สถานประกอบการที่ร่วมจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับแรงงาน จำนวน 20 แห่ง

ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานสร้างชุมชนอุตสาหกรรมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้นั้น ตลอดระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการสามารถสรุปผลที่เป็นรูปธรรมได้ดังต่อไปนี้

1. การประชาสัมพันธ์โดยใช้วารสารสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างความสนใจและเป็นจุดขายที่สำคัญ เพราะทำให้สถานประกอบการติดต่อขอทราบรายละเอียดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาแรงงาน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการได้เปิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในโรงงาน จำนวน 35 แห่ง ดังต่อไปนี้

- บริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน)
- บริษัท เอ็ม เอส ซี พาร์ท สอง จำกัด
- บริษัท เอเชียการ์เมนต์ จำกัด
- บริษัท บิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาปากน้ำ
- บริษัท สหธาราวัดน์ จำกัด
- บริษัท บิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาสุขสวัสดิ์
- บริษัท ลัคกี้เทคซ์ (ไทย) จำกัด (มหาชน)
- บริษัท ตราเพชร จำกัด
- บริษัท ท็อปไทยเท็กซ์ไทล์ จำกัด
- บริษัท นครหลวงค้าข้าว
- บจก. ไทยสวีชบอร์ด แอนด์เมทัลเวอร์ล
- บริษัท เพดเดอร์ล อีเลคตริก จำกัด
- บริษัท โมเดิร์นฟอร์มกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
- บริษัท ไทยชนาธรอุตสาหกรรม จำกัด
- บริษัท บิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาบางพลี
- บริษัท เมืองทองอลูมิเนียม จำกัด
- บริษัท ไทยเรดิเอเตอร์ แมนูเฟคเจอร์ริง
- บริษัท เค เค อะไหล่ จำกัด
- บริษัท ไทยเมทเทคเพลทติ้ง จำกัด
- บริษัท อาซาฮิเทค อลูมิเนียม (ประเทศไทย) จำกัด
- บริษัท สมบูรณ์แอดวานซ์เทคโนโลยี่ จำกัด (มหาชน)
- บริษัท ไทย เค เค อุตสาหกรรม จำกัด
- บริษัท เอนโกไทย จำกัด
- บริษัท มหาสมุทรค้าข้าว
- บริษัท แอลฟา สปินนิ่ง จำกัด
- บริษัท ทีดับบลิวไอ จำกัด
- บจก. สตาร์เฟล็กซ์
- บจก. บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ สาขาสำโรง

- บริษัท ไทยอกริฟูดส์ จำกัด
- บจก.ที เอ็ม การ์เมนต์
- บริษัท คอนิเมก จำกัด
- บจก. ไทยซัมมิท โอโตพาร์ท
- บจก. พาวเวอร์รัน
- บริษัท แสตนด์ดาร์ดโอโตพาร์ท จำกัด
- บริษัท ไทยเซ็นทรัลเมคคานิกส์ จำกัด

2. เกิดแรงกระเพื่อมในสถานประกอบการที่เข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1) บริษัท ไทยชนาธร ต้องการเปิดคอมพิวเตอร์สำหรับพนักงานในออฟฟิศ และเปิดการศึกษาต่อยอดในระดับ ปวช. และ ปวส. สำหรับแรงงาน

2) บริษัท พาวเวอร์รัน ต้องการเปิดวิชาชีพระยะสั้นเพื่อเพิ่มรายได้จากการทำงานให้กับพนักงาน

3) บจก. ที เอ็ม การ์เมนต์ และบริษัท ไทยอกริฟูดส์ จำกัด ต้องการให้จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีสำหรับพนักงานในออฟฟิศ ทั้งนี้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการได้ประสานงานกับอีกหุ้นส่วนความร่วมมือ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

4) มีการประสานกันระหว่างบริษัทในเครือเช่น บริษัทไทยซัมมิท และบริษัทไทยชนาธรเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับพนักงาน

3. บริษัท เอเชียการ์เมนต์ และบริษัท ไทยชนาธร เริ่มมีความคิดที่จะขยายการศึกษาสู่ชุมชนข้างเคียงโรงงาน

4. บริษัทต่าง ๆ ทั้ง 35 บริษัท มีความพร้อมที่จะสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ให้การสนับสนุนอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ เพื่อจัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สามารถให้บริการได้ทั้งการจัดการเรียนการสอน มุม Mini - library และมุม Internet

5. จากการสัมมนาในวันที่ 25 กันยายน 2548 เครือข่ายสถานประกอบการที่เข้าร่วมสัมมนาได้วางทิศทางว่าในอนาคตจะมีการขยายกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตออกสู่ชุมชนเพื่อเป็นการคืนกำไรให้กับสังคม (นับว่าเป็นการขยายฐานจากชุมชนอุตสาหกรรมสู่ชุมชนอื่น ๆ ตามเป้าหมายการเสริมสร้างสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้)

6. บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ ได้เรียนรู้ในการที่จะปรับปรุงบุคลิก วิธีการทำงาน และวัฒนธรรมขององค์กร ให้สามารถสนองต่อความต้องการในภาคธุรกิจได้ เช่น ความรวดเร็ว ชัดเจน นำเสนอสินค้าด้วยความกระชับและรัดกุม ง่ายต่อการเข้าใจ ทำงานเชิงรุกเพื่อสนองต่อการร้องขอจากสถานประกอบการต่าง ๆ

7. ขณะนี้มีจำนวนสถานประกอบการที่เสนอตนเองเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

8. การจัดทำการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ทำให้สถานประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในงานการศึกษานอกโรงเรียนมากขึ้นทั้งนี้จากการที่ได้รับข้อมูลการติดต่อเพื่อขอเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษานอกโรงเรียน

ความภาคภูมิใจจากการทำงานในรอบ 1 ปี

ในอดีตการทำงานกับภาคอุตสาหกรรมมักจะได้รับคำตอบจากผู้ปฏิบัติงานเสมอว่า เป็นเรื่องยากที่จะเปิดประตูรั้วโรงงาน หรือเปิดใจของเจ้าของสถานประกอบการเพราะการทำงานที่มุ่งผลผลิตและผลกำไรย่อมอยู่ในทิศทางที่ตรงกันข้ามกันอยู่เสมอกับการเปิดโอกาสให้แรงงานได้เรียนรู้ หรือเปิดโลกทัศน์รอบตัว หากแต่ในช่วงปี 2548 ที่ผ่านมามีความพยายามในการสร้างชุมชนอุตสาหกรรมให้เป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นงานที่ต้องใช้ความพยายามอย่างมาก รวมทั้งต้องมีการวางแผนและปรับแผนเชิงกลยุทธ์อยู่ตลอดเวลา ประกอบกับการบริหารและการปฏิบัติงานเชิงรุกจึงได้นำมาซึ่งความสำเร็จในระดับหนึ่งที่น่าจะเป็นความภาคภูมิใจของคณะทำงาน ที่สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

1. วารสารสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี และเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้บริหารสถานประกอบการมีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่องานการศึกษานอกโรงเรียน

2. การออกแบบกระบวนการการทำงาน สามารถนำไปสู่การบรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ชุมชนอุตสาหกรรมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างสมุทรปราการเมืองแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้การดำเนินงานจะต้องกระทำกันอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่ตั้งไว้

3. บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอสามารถพัฒนาตนเองทั้งทางด้านบุคลิกการทำงาน กระบวนการทำงาน และได้เปิดโลกทัศน์การทำงานของตนเอง

4. เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อ การพัฒนาแนวทางการประชาสัมพันธ์

5. สถานประกอบการหลายแห่งได้ชื่นชมการทำงานในรูปแบบใหม่ที่ต่างจากการทำงานตามระบบราชการ เช่น ความรวดเร็ว การทำงานเชิงรุก การทำงานอย่างโปร่งใส ซึ่งเป็นผลที่ได้รับทราบจากการจัดการสัมมนา

อุปสรรคการทำงาน

การดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา มิใช่แต่จะประสบแต่ความภาคภูมิใจและผลสำเร็จเพียงเท่านั้น หากแต่ยังมีจุดที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่ต้องได้รับการแก้ไขและต้องสร้างพลังใจในการทำงานต่อไป เพราะปัญหาอุปสรรคในบางเรื่องนั้น อาจเกิดจากความไม่พร้อมของผู้รับบริการ และความอ่อนประสบการณ์ของคณะทำงานในการทำงานกับภาคธุรกิจ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. บุคลากรยังมีประสบการณ์น้อยในเรื่องของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้จะต้องมีการพัฒนาและการเปิดโลกทัศน์เป็นระยะ ๆ

2. ความอ่อนด้อยในเรื่องข้อมูลด้านอุตสาหกรรม ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้การทำงานต้องใช้เวลามากพอสมควรในการศึกษาข้อมูล

3. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมยังไม่สามารถมีบทบาทที่ชัดเจนในการพัฒนาการเรียนรู้ หรือวางมาตรการให้ภาคอุตสาหกรรมต้องใส่ใจกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นภาระหนักยิ่งที่หน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนจะต้องดำเนินงานต่อไปในอนาคตเพื่อขยายฐานสังคมแห่งการเรียนรู้ให้กว้างขวางออกไป

4. แนวความคิดการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามนโยบายแห่งรัฐนั้น ยังไม่มีการผลักดันให้นโยบายนั้นเกิดเป็นรูปธรรมที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

บทเรียนที่ได้จากการทำงาน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการได้สรุปข้อคิดที่เป็นเสมือนหนึ่งบทเรียนจากการทำงาน ในรอบ 1 ปี เพื่อที่จะนำมาเป็นฐานในการพัฒนาบุคลากรและพัฒนางานให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและอาจจะเป็นแนวทางสำหรับองค์กรต่าง ๆ ที่จะทำงานกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรม

1. การนำเสนอสินค้าทางการศึกษาให้กับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมนั้น จะต้องมีความชัดเจนและสามารถให้ผลประโยชน์ได้ทั้งผู้จัดและผู้รับบริการ โดยเฉพาะจะต้องระบุให้เห็นชัด

ว่าเมื่อภาคอุตสาหกรรมเข้ามาผลักดันการเรียนรู้นั้น ผู้ผลักดันจะได้ประโยชน์อะไรจากการเข้ามาร่วมกิจกรรมทั้งในด้านประโยชน์ธุรกิจและประโยชน์ทางสังคม ในเรื่องนี้จะต้องมีการเตรียมการให้บุคลากรมีความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนที่จะเข้าไปประสานงานและจะต้องมีการจัดทำเอกสารให้ชัดเจนด้วย

2. การประสานงานกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมนั้น หน่วยงานราชการจะต้องพลิกบทบาทของตนเองจากกรอบที่เคยทำงานมาสู่การเป็นหุ้นส่วนการทำงานกับภาคอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง โดยจะต้องเป็นผู้เสนอให้ก่อนมากกว่าการที่จะทำตัวเป็นผู้รับ

3. การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์หรือสื่ออื่นใดที่จะเข้าไปนำเสนอเกี่ยวกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องจัดทำให้มีความชัดเจน ทันสมัยและน่าสนใจมากกว่าให้จดหมายนำทางราชการเพียงอย่างเดียว เพราะการตัวเป็นผู้สั่งการนั้นไม่สามารถใช้ได้กับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมอีกต่อไป

4. การทำงานกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมต้องมีความอดทนและพร้อมที่จะรับฟังข้อคิดเห็น เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

5. การประสานกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องมีการปรับตัวให้สามารถทำงานในเชิงรุกได้ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา

תאטרון

โครงการ “ตลาดนัดความรู้สู่ชุมชน”

โครงการ “บางบัวทองเมืองแห่งการเรียนรู้”

โครงการ “โพธิ์เก้าต้นชุมชนแห่งการเรียนรู้”

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดชัยนาท

กลุ่มเศรษฐกิจชุมชน

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดแพร่

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : หมู่บ้านม่วงพัฒนา และบ้านม่วงเกษม
อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : หมู่บ้านป่าหวาย
อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

กรณีศึกษาการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : ตำบลวังหลวง อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สรุปขเจียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดอุบลราชธานี

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดเพชรบุรี
โครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้”

กรณีศึกษาการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดนครนายก

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดกำแพงเพชร

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดภูเก็ต

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดชลบุรี

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสิงห์บุรี

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดนครราชสีมา

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดนราธิวาส

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดบุรีรัมย์

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดอุดรธานี

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดปทุมธานี
โครงการ “เมืองแห่งการเรียนรู้ อำนวยคุณประโยชน์”

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดนครปฐม

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสมุทรสงคราม

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสงขลา

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดเชียงใหม่

สรุปบทเรียนจากการเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ : กรณีจังหวัดสมุทรปราการ

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

นายสมบัติ สุวรรณพิทักษ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน
นางวัทนา จันทร์โอกุล ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน

หน่วยงานที่สนับสนุนข้อมูล

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 1 ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดกำแพงเพชร
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชลบุรี ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดชัยนาท
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครนายก
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครปฐม ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนราธิวาส
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดบุรีรัมย์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปทุมธานี
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดเพชรบุรี ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดแพร่
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดภูเก็ต ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดลพบุรี
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสงขลา ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสมุทรปราการ
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสมุทรสงคราม ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสิงห์บุรี
ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุดรธานี ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้เรียงเรียงและจัดทำต้นฉบับ

นางสาวฉันทลักษณ์ ศรีผา

คณะกรรมการ

นางวัทนา จันทร์โอกุล

นายวิรุพท์ นิลโมจน์